

The Project Gutenberg eBook of Tres Homes D'una Barca (Sense comptar-hi el gos), by Jerome K. Jerome

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Tres Homes D'una Barca (Sense comptar-hi el gos)

Author: Jerome K. Jerome

Translator: Jacinto María Mustieles

Release Date: September 9, 2009 [EBook #29944]

Language: Catalan

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK TRES HOMES D'UNA BARCA (SENSE COMPTAR-HI EL GOS) ***

TRES HOMES DINS UNA BARCA

(Sense comptar-hi el gos)

ACLARIMENT. Les anotacions al text referenciades així () corresponen a notes de l'autor o del traductor, i es troben al final de cada capítol. D'altra banda, les referenciades (*) són notes de la transcripció, i es troben totes al final del text.

CAPÍTOL I

Tres invàlids.—Patiments de George i de Harris.—Un que és víctima de cent set malalties fatals.—Útils prescripcions mèdiques. —Remei contra la malaltia del fetge, per a ús dels nois.—Nosaltres tenim un gran cansament i una veritable necessitat de repòs.—Una setmana(!)... sobre l'Oceà(?).—George proposa el riu.—Montmorency fa una objecció.—Moció original, presa per majoria de tres veus contra una.

Ens trobàvem tots quatre—George, Guillem Samuel Harris, Montmorency i jo—asseguts dins la meva cambra. Enraonàvem, tot fumant, de la nostra situació desesperada (és, aquest, el punt de vista medical en que em poso). Ens hi sentíem sense esperit, i, en conseqüència, força inquietats.

Harris ens contà que, de vegades, era atacat de rodaments de cap tan extraordinaris, que arribava a no saber el que es feia.

George, tot seguit, ens va dir que ell *també* patia rodaments de cap sota els quals no sabia el que es feia.

Per la meva part era el fetge, que tenia revolucionat, i me n'havia convençut per la lectura que acabava de fer d'un anunci de píndoles privilegiades per al susdit orgue: anunci que contenia el detall dels diferents símptomes pels quals un hom pot assabentar-se de la indisciplina d'aquella víscera.

Doncs bé: jo en tenia tots els símptomes.

És una cosa curiosa: jo mai no he pogut llegir l'anunci dels medicaments sense que aviat em porti a la conclusió que pateixo, en el grau més virulent, la malaltia particular que s'hi descriu. En cada cas, el diagnòstic sembla correspondre a les sensacions que he pogut sentir en la meua existència.

Recordo haver estat un dia al British Museum per llegir el tractament d'una lleugera indisposició de la qual tenia aleshores un principi. Era, si mal no recordo, un fastigós constipat pulmonar.

Vaig pendre un llibre, i, havent llegit tot el que desitjava d'aquest assumpte, vaig començar de passar fulles peresosament i vaig recórrer la història de les malalties, en general.

He oblidat avui quina fou la primera calamitat en la qual vaig submergir-me, però recordo ben bé que era cosa devastadora, esgarriant.

En poques paraules: encara no havia llegit la meitat dels *símptomes precursors*, ja estava dominat per la idea que era aquell mal el que m'aclaparava.

Vaig restar glaçat d'espant. Després, amb la indiferència que solament la desesperació pot donar-me, vaig seguir tombant pàgines, i, arribant a les febres tifoides, vaig llegir els símptomes i vaig descobrir que indubtablement les posseïa feia ja alguns mesos. Desitjant conèixer alguna altra malaltia que pogués jo tenir, segueixo fullejant el llibre fins al *ball de Sant Víctor*: tot seguit em convenço que em trobo escomès d'aquest mal. Aleshores la meua sort m'interessà tan vivament, que vaig determinar-me a fer un profund examen.

Per fer tal examen, vaig procedir alfabèticament. Llegeixo el primer article: *Ague* (febre intermitent). M'assabento que a la propera quinzena vaig a sofrir una intensa crisi. Pel que toca al mal de Beright, m'aconhortà el saber que jo el tenia solament de faisó modificada, gràcies a la qual podria viure un parell d'anys. Tenia el còlera amb greus complicacions, i havia nat, segurament, amb la diftèria. Amb tota cura vaig espigolar les vint-i-sis lletres de l'alfabet, obtenint, d'aquell treball, la conclusió que l'única malaltia de que m'alliberava era la coneguda amb el nom de *mal dels genolls o de les serventes*.

De primer antuvi vaig ressentir-me de l'excepció: em semblava veure-hi un insult i tot. ¿Per què no havia de tenir jo aquesta darrera malaltia? ¿Per què l'odiosa restricció? Tot reflexionant, un pensament menys aclaparador es fixà clarament en mon esperit: vaig recordar que tenia totes les malalties conegudes en la farmacologia, i el meu egoisme fou vençut per la meua decisió de renunciar al *mal dels genolls*.

Jo era també el mimat de la gota, semblava, en un grau maligne, com igualment del *zynosis*, des de la meua infància. Després d'aquest article no es feia pas menció de cap malaltia i vaig pensar que no podia tenir-ne més.

Vaig restar submergit en la meditació. ¡Quin bell subjecte devia jo ésser, sota el punt de vista medical! ¡Quina superba adquisició per a un curs de medicina! Segur que els estudiants no haurien pas tingut necessitat de fer llurs visites als hospitals, si jo hagués estat en llur possessió. Jo tot sol era ben bé un hospital: ells haurien pogut limitar-se a voltar la meua persona, i tot seguit treure el títol.

Em preguntava, amb expectació, quant de temps podria viure. Vaig començar d'examinar-me: em vaig pendre el pols. Als primers moments no sentia cap pulsació; després, em semblà que es produïen bruscament. Em trec el rellotge i compto les bategades. En tenia cent quaranta set per minut! De seguida vaig auscultar-me el cor: ni la més petita palpitació. Havia deixat de bategar!! Jo estava per creure, malgrat això, que devia ser-hi i palpitava tostemps, però no puc pas explicar el fenomen.

Llavors vaig examinar-me de davant (és a dir, de la part compresa entre el meu cap i ço que jo en dic la cintura), i vaig seguir el contorn de les meves costelles, aturant-me una mica sota els ronyons.

Cap so! Cap sensació!

Darrerament vaig inspeccionar-me la llengua. La vaig treure a fora, tan lluny com ella volgué anar; vaig tancar un ull, i amb l'altre vaig escrutar. No veia sinó la punta, i l'únic fruit que vaig treure d'aquest examen fou la més ferma certitud de que tenia l'escarlatina.

A la sala del British hi havia entrat feliç, amb bon posat, i en sortia arrossegant-me i vacil·lant com una vella ruïna.

Vaig anar a casa del meu metge. És, aquest, un vell amic que em pren el pols, em mira la llengua i parla del temps que fa (tot a la bona de Déu) quan em penso trobar-me malalt.

Aquesta vegada -em deia jo- li faig un bon servei, en anar-lo a veure. Vejam: ¿què vol, un metge?

Clients. Doncs bé: jo hi aniré i tindrà, amb mi sol, més clientela que amb mil set cents d'altres vulgars pacients que no tenen, cadascun, més enllà d'una o dues malalties.

Arribo a casa el metge, i tinc la sort de trobar-lo.

-Digui: com va, això, avui?- em demanà. Jo vaig respondre:

-Estimat amic, no li vull fer perdre temps contant-li el detall de tot el que tinc. La vida és curta, i, altrament, arriscaria molt si li deixés *fer la ganyota* abans d'arribar a la fi de la meva història. Solament li diré allò que no tinc: no tinc el *mal de genolls*; el que no puc dir-li és per què, però és cosa certa. En canvi, tinc totes les altres malalties: li ho certifico.

I vaig contar-li com m'havia assabentat de tot.

Em descordà, examinant-me de cap a peus; prengué un puny meu amb les seves grapes i em timbalejà sobre el pit quan menys m'ho pensava (de la qual acció en dic covardia); tot seguit em refregà les costelles amb el seu cap, i després va asseure's, escrivint una recepta, que plegà i em donà. Jo me la fico a la butxaca i me'n vaig, portant-la a la farmàcia més propera.

L'apotecari va llegir-la, i me la retornà bo i dient-me:

-No en tinc, d'aquest article.

-Vós no sòu, doncs, apotecari- vaig objectar-li.

-Prou, que en sóc; però, per poder acontentar-lo, caldria que fos també Societat Cooperativa i Hotel-pensió familiar. Només sóc farmacèutic, i no sé pas què dir-li.

Vaig veure el que deia la recepta. Era ben concreta, la cosa:

«Un beefsteak de lliura i un bock de cervesa cada sis hores.

»Una passejada al matí, cosa d'una dotzena de milles. Ficar-se al llit a les deu del vespre.

»No dessucar-se el cervell amb coses que no s'entenen.»

He seguit aquestes prescripcions, amb el feliç resultat (pel que em pertoca) de resguardar la meva existència, la qual va fent la seva via tranquil·la.

Ara tornem a l'anunci de les píndoles per al fetge.

Jo tenia, sense cap mena de dubte, tots els símptomes de la malaltia, i el principal, entre tots, era una absoluta aversió al treball. Cap llengua no podria mai dir el que tinc sofert per aquesta causa. Des de la meva més tendra infància he estat màrtir per aquest motiu: la malaltia mai no em deixava, ni un dia tan sols, en anar a estudi. Ningú no es donava compte que tot em provenia del fetge. La ciència mèdica era aleshores en una fase bastant menys avançada que avui en dia, i s'atribuïa a la peresa la meva desplaença vers el treball.

-Apa, dolent, gandul! Lleva't i mira de fer qualche cosa per guanyar-te la vida- em deien, sense saber que jo era un malalt. En compte de píndoles, rebia estirades d'orelles, i (mireu quina cosa!) aquelles estirades em guarien sovint... pel temps que en servava el record.

Tothom, segurament, ha pogut remarcar sovint una cosa semblant. Els senzills medicaments, passats de moda si voleu, acostumen a ésser de més eficàcia que els específics farmacèutics.

* * *

Cosa de mitja hora vàrem passar, els meus amics i jo, descrivint les nostres malalties. Vaig explicar a George i Harris com em trobava en llevar-me, els matins; Harris ens comunicà les seves impressions quan s'ajeia. Per la seva part, George es posà sobre la catifa, prop de l'estufa, i ens féu una representació intel·ligent i admirable dels seus fets i gestes durant la nit. Aquest bon George es pensa estar malalt, però en realitat no té cap motiu per a neguitejar-se.

Llavors Mrs. Poppetts trucà a la porta per a saber si estàvem disposats a sopar. Nosaltres vam somriure tristament, mirant-nos tots tres, i fórem d'acord que res millor no podíem fer que provar de menjar. Harris digué, altrament, que sovint, amb una mica de qualsevol cosa que es fiqui a l'estómac, es fa enrra una malaltia.

Mrs. Poppetts entrà, doncs, amb la plata, parà taula, i nosaltres clavàrem dentellada a un beefsteak amb ceba i una tarta amb rubarbes. En aquell temps era jo ben poca cosa: i ho dic perquè recordo que

al cap de mitja hora, si fa o no fa, l'àpat no tenia cap interès per a mi. No vaig ni tocar el formatge.

Acomplit aquest deure, plens novament els gots i enceses les nostres pipes, resumírem la conversa sobre la nostra salut.

¿Què era, doncs, aquesta cosa inconeguda que ens turmentava? Ningú no la podia indicar d'una faisó concreta; però fou unànime opinió que el mal, fos el que fos, provenia de gastament cerebral.

-Necessàriament, ens cal repòs- digué Harris.

-Repòs i canvi complet de vida- va afegir George. -El gastament dels nostres cervells ha produït una depressió general a tota l'economia (*1). El canvi de lloc i la manca de la necessitat de pensar, restabliran segurament l'equilibri mental.

George té un cosí, més o menys estudiant de medicina, del qual ha pres aquesta habitud de servir-se d'expressions familiars-medicals.

Jo era del mateix parer que George i vaig suggerir la idea de cercar un vell retir, lluny de la gernació sorollosa, on passariem, a ple sol, una setmana pels silenciosos boscatges (talment un niu perdut i protegit per les fades, lliure de l'avalot del món): un lloc pintoresc descansant sobre les roques escarpades milenàries, on el ressò del tumult del segle XIX ens arribaria afeblit per la distància.

Però Harris exclamà:

-Segurament això no seria gaire divertit. Conec aquests indrets de què parreu: un hom se'n va a jeure a les vuit del vespre; és impossible de trobar el *Referee* (1), ni prestat ni comprat, i cal caminar deu milles per aconseguir una mica de tabac. Deixem-ho córrer. Si en voleu, de repòs i canvi de vida, no podríeu triar res millor que una excursió marítima.

Vaig objectar-li que el seu projecte era ben realitzable en el cas de poder-hi esmerçar dos mesos, però que era contrari a la sana moral quan no es disposa d'una setmana.

Vegeu el que passa: Embarqueu dilluns amb la ferma idea de divertir-vos d'allò més; adreceu un alegre i onejant (onejant pel motiu de les ones) comiat als *lascars* que resten sobre el marge; després engegueu la vostra pipa més grossa i féu l'entremaliat sobre el pont, com si dins dels vostres vestits hi fossin aplegats el capità Cook, Sir Francis Drake i Cristòfol Colomb. El dimarts desitjariu no haver començat. El dimecres, dijous i divendres, penseu que la mort us esdevindria agradable. El dissabte podeu enviar-vos una mica de brou i seure sobre el pont amb un somrí tristat i agraït, per a respondre als que caritativament van a demanar-vos com aneu. El diumenge repreneu les passejades i els bons aliments. Finalment, dilluns al matí, quan sou a la borda esperant el moment de desembarcar amb el paraigües i el maletí a la mà, comenceu d'agafar gust a l'esport.

Recordo que el meu cunyat féu, certa vegada, una curta excursió marítima per restablir la seva salut. Prengué un bitllet d'anada i tornada, per mar, de Londres a Liverpool. La sola cosa que tenia al cor en arribar a la darrera ciutat, era vendre amb urgència el seu bitllet de retorn. Va oferir-lo a tothom a preu baix, i a la fi l'hi comprà, amb 18 penics, un jove biliós (ho semblava, almenys) al qual els metges havien aconsellat justament la mar per a fer exercici.

-Sí, sí: aneu a la mar- li digué el meu cunyat, posant afectuosament el bitllet a les mans del jove biliós. -En tindreu per tota la vida. Ben segur que, assegut al pont del vaixell, fareu més exercici que anant a tombarelles pel prat.

El meu cunyat, per a retornar, prengué el camí de ferro, dient que el North-West Railway era prou reforçament per a ell.

Un altre jove he conegut qui va viatjar durant una setmana per les costes d'Anglaterra.

Abans de la marxa, l'encarregat dels queviures li demanà si volia pagar per cada àpat o si preferia pendre un abonament, El meu conegut es decidí per l'abonament, que sortia més econòmic. El preu per la setmana era de dues lliures i cinc xelins.

El contracte era: per a desdjuní, peix i carn rostida; per a esmorzar, a la una, quatre plats; per a dinar, a les sis, sopa, peix, entrant, rostit, colom o gallina, ensiam, entreteniments, formatge i postres; a les deu, un lleuger sopar a *la fourchette*.

El meu amic, que sol tenir una gana que Déu n'hi do, pensà fer un bon negoci acceptant la proposta.

Tot passant de Sheerness va ésser l'hora d'esmorzar. El nostre home no es trobà amb la gana que pensava, i s'acomentà amb vedella bullida, maduixes i crema.

A la tarda, medità llargament sobre aquest àpat. Li semblava no haver menjat altra cosa que vedella bullida durant moltes setmanes, i maduixes i crema durant molt anys. La vedella, les maduixes i la crema semblaven sentir-se més aviat descontentes.

A les sis anaren a dir-li que estava a punt el dinar. Aquest anunci no l'entusiasmà gaire, però es recordà que el dinar representava una part de les seves dues lliures i cinc xelins, i, agafant-se a les cordes i altres aparells, baixà al menjador.

Una agraosa fortor de ceba i pernil fregit, amb una mescla d'olor de peix i de llegums, li arribà de baix l'escala.

Li sortí a l'encontre el cap de cuina, el qual va preguntar-li, amb un somris afalagador:

-El senyor vol alguna cosa?

-Feu-me sortir d'ací...- fou la feble resposta.

Se'l pujà ràpidament, el posaren contra la borda... i el deixaren.

Durant els quatre dies següents féu una vida tan senzilla com digna: es nodria de melindros del capità, cosa ben magra (els melindros, no pas el capità), i bevia soda-water.

Cap al divendres esdevingué més alegre, i les va emprendre amb el te amb pastes i els rostits. El dilluns s'atipava de brou de gallina. El dimarts deixà el vaixell, i quan aquest s'allunyava del desembarcador, el nostre home l'ullà amb esguard ple de tristesa; Ja se n'era anat! «Ja desfilà, amb dues lliures i cinc xelins que em pertanyien i que no he pogut consumir!» I ell deia que, si li hagués estat concedit un sol dia de prórroga, a corre-cuita s'hauria rescablat de l'endarrerit.

* * *

Vaig combatre, doncs, el projecte d'excursió marítima: res no temia per la meva persona (mai no he estat malalt)(*2), però passava angúnia per George. Ell ens assegurà, tot seguit, que la seva salut no canviaria i que el projecte li anava bé, però digué que ens calia, a Harris i a mi, treure'ns del cap resoltament la idea, perquè segurament ens posaríem malalts.

Harris respongué:

-Oh! El mareig de la mar és per a mi un enigma: jo estic que és una posa. Sovint he desitjat sentir-lo, però mai no he pogut.

I ens contà moltes anècdotes sobre el cas. Havia navegat pel canal de la Mànega, amb una mar tan avalotada que calgué lligar els passatgers a llurs lliteres: el capità i ell havien estat «les úniques pesones» que no es marejaren. Una altra vegada, havien estat el segon del navili i Harris els únics que no emmalaltiren. De valents, generalment, no n'eren sinó un altre i ell; si aquest altre faltava, l'únic valent era Harris.

És ben estranya cosa que, ningú, estant en terra ferma, no declari que la mar mareja. Durant les travessies es troba sobre el pont un munt de criatures ben malaltes, i carregaments complets i tot; però cap d'aquests qui s'han marejat no es resol, quan és en terra, a declarar ço que li esdevingué. Les colles de planyívols passatgers que formiguejaven sobre el navili, se us amaguen un cop desembarcats. És sempre un misteri.

Amb tot, si la majoria s'assembla a cert xicot que vaig conèixer en el vapor *Yarmouth*, puc fàcilment aclarir el misteri.

Haviem passat South-End Pier, i el personatge en qüestió anava penjat a la part de fora d'una portanyola, amb una posició d'allò més perillosa. Vaig anar-hi, per provar de salvar-lo.

-Ep! Veniu! Passeu a dintre!- vaig dir-li colpejant-lo lleugerament de les espatlles, -Podíeu caure a la mar.

-Oh, Déu meu! Bé voldria ser-hi- fou la sola resposta que vaig obtenir, I allà vaig deixar-lo.

Tres setmanes després, el retrobava, en un hotel de Bath, parlant dels seus viatges i detallant amb entusiasme la seva gran afició a la mar.

-Si en sóc, de bon marí!- replicava a un jovenet que se'l mirava amb enveja, -¡Prou, que en sóc! Un cert dia, confesso que vaig estar amb neguit, car ens trobàvem al llarg del cap Horn i el vaixell es va enfonsar al matí...

Jo, aleshores, li vaig preguntar:

-¿No estàveu pas «neguitós», també, fa alguns dies, prop de Southend Pier? ¿No desitjàveu ésser llançat a l'aigua?

-Southend Pier!- exclamà. Després s'expansionà de sobte. -Ara me'n recordo: una horrible migranya, per no tenir gens de *pikles* (2). Mai no els he provat. N'haveu menjat, vós, de *pickles*? (*3)

Per la meua part, he descobert un admirable preservatiu del mareig, per al meu ús personal. Assegut a un balancí, em situo al bell mig del pont seguint els moviments del vaixell i fent per manera de servir el cos sempre dret. Quan el vaixell puja, jo em faig cap endavant fins que el pis ve ran del meu nas; quan es la popa, que s'aixeca, jo segueixo el moviment en el mateix sentit. És un magnífic exercici durant una o dues hores. Però... un hom no pot gronxar-se durant tota una setmana.

* * *

George proposà remuntar el riu.

-Gaudirem d'un ventijol fresc, de moviment i de pau. El canvi de paisatge ens distreurà el cervell {inclòs el poc cervell que posseeix Harris), i el dur treball que haurem de fer ens obrirà la gana i el son.

-No hi passo- digué Harris -que George faci un treball que augmenti la seva predisposició al son. Fóra perillós. Com podria dormir més? El dia no té sinó vint-i-quatre hores, tant a l'hivern com a l'estiu; i, si verament havia de dormir més, tant li seria fer l'ànec, car s'estalviaria la despesa.

Ell assegurà que la ribera li convenia "a Te" (a meravella).

Jo no sé pas el que és, això de "Te", (a no ser que es tracti d'un te de sis penics, amb pa, mantega i pastes *ad libitum*, que esdevé bona cosa, vist el preu, si un hom no ha anat a dinar), malgrat semblar que convé a tothom, segons ço que diu per l'honor seu.

En conclusió: que em convenia també "a Te".

L'acord de Harris i jo fou que George havia tingut una bona pensada, i vàrem dir-ho amb una certa entonació, exterioritzant la nostra sorpresa de veure George amb seny.

L'únic de nosaltres que no es mostrà gaire seduït pel projecte, fou Montmorency. Mai no s'ha interessat pel Tàmesis: vet ací.

-Tot això està molt bé, senyors- digué. -¿Us plau el riu? Per la meua part, no gaire: no tinc res a fer-hi. El canvi de paisatge és cosa fora de la meua competència i no escombrejaré! (*4) Si per un atzar descobreixo una rata, no consentireu que l'empaiti; si m'adormo, em jugareu una malifeta que farà empassar-me una bona glopada. ¿Voleu la meua opinió? Doncs féu una pura bogeria.

Erem tres contra un. El projecte fou adoptat.

(1) Un diari de Londres.

(2) Amanit de saladures.

CAPÍTOL II

Discutim un pla.—Plaer d'acampar al ras, les nits que fa bo.— Idem... les nits de pluja.—Un compromís resta decidit.—Primeres impressions de Montmorency, quant al compromís.—El creure's que s'és massa bo vers aquest baix món.—Aquestes creences són esvaïdes tot seguit, com mancades de tot fonament.—La nostra reunió és ajornada.

Examinàrem el mapa i formàrem el nostre pla.

Harris i jo sortiríem de Kingston el proper dissabte per a dur, ben de matí, la barca a Chertsey. George vindria allà, a trobar-nos, perquè ell no pot deixar la Cité fins a la tarda, puix que està obligat d'anar a la seva casa de Banca, on dorm des de les deu a les quatre, excepció feta dels dissabtes, que el desperten i el porten al carrer a les dues.

Acamparíem al ras? Jauríem a cobert? George i jo estàvem d'acord a fer-ho en plena naturalesa i a ple

aire. Fóra una cosa tan rústica, tan lliure, tan patriarcal!...

De mica en mica el record resplendent del sol finat s'esborra en el cor dels núvols negres i gelats. Silenciosos, com nens enfurrunyats, els ocells han deixat llurs cants; tan sols se sent el crit planyívol de la polla d'aigua trencant la calma religiosa expandida sobre les aigües—llit mortuori on el jorn expirant fa el seu darrer sospir.

De la negra profunditat dels boscos, de cada marge, sorgeix l'exèrcit dels esperits de la nit: les ombres grises. S'arrossequen, avancen a pas de llop per reposar la vacil·lant reraguarda del dia; passen sense soroll de llurs peus, invisibles sobre les onejants herbes aquàtiques, sobre les canyes sospirants; i, des de l'altura del seu tron tenebrós, la nit, estenent les seves negres ales a sobre la naturalesa enfosquida, regna, amb silenci, en son palau fantàstic il·luminat per les pàl·lides estrelles.

Aleshores deixem el nostre lleuger esquif en un angle reposat. La tenda és aixecada, i el nostre àpat frugal és ben aviat disposat i consumit; després remullem la gola i encenem les nostres grosses pipes. Una agradable conversa és mantinguda per tots tres a una escaient mitja veu.

En les nostres pauses, el riu, jugant entorn de la barca, conta estranyes històries de vells secrets. Canta feblement l'antiga cançó infantil, milers d'anys cantada i que cantarà, encara, milers d'anys abans que la seva veu no esdevingui ronca i perduda: aquesta cançó que nosaltres (que havem après d'estimar la seva fesomia canviant, i sovint ens ha acarolat damunt del seu pit glatent) ens pensem comprendre, malgrat no puguem expressar amb simples paraules la història que ens diu.

Mentre som asseguts sobre el marge, la lluna, que tant l'estima, descendeix dels cels i l'embolcalla amb els seus braços d'argent, fent-li una besada fraternal.

Nosaltres espiem el riu, que fuig remorejant fins a retrobar-se amb la mar, sa mestressa. De mica en mica les nostres veus van apaivagant-se, les pipes s'apaguen, i nosaltres, gent jove, poc donats generalment a sentimentalismes, ens sentim envaïts estranyament per una mescla de pensaments tristos i alegres: no teníem desig ni interès d'enraonar més... Ens aixecàrem, doncs, tot fent fortes riallades, i espolsant les nostres pipes ens donàrem la «bona nit!» per adormir-nos al gronxament de l'aigua que colpeja i dels arbres que murmuregen, sota els ulls dels innombrables i silenciosos estels.

Somíem que el món és esdevingut novament jove i suau! Jove com en el temps que no li havien encara fet arrugar el rostre els segles de lluites i d'interessos, ni li havien fet envellir el cor els crims i les follies dels seus fills. Suau com quan, així una bona mareta, ens duia al pit grandíol, com abans que les burles emmetzinades d'una societat corrompuda no haguessin fet enrojolar-nos de la simple vida que dúiem, sota la seva llei, i renegar de la llar digna i modesta on, d'ençà de milers d'anys, es reproduceix el gènere humà.

Harris exclamà:

-¿Com s'ho farien, en aquells temps, quan plovia?

Mai no es pot commoure, aquest Harris! No té cap corda poètica, i és incapaç de sentir un sol entusiasme per les coses intangibles. Mai Harris «no pot plorar, i no sap per què». Si els seus ulls llagrimegen, podeu fer una juguesca: que menja ceba crua o que ha ficat al seu cos massa salsa Worcester.

S'escaurà de trobar-vos una nit en companyia seva, vora mar, i dir-li:

-Silenci! No sentiu? ¿No és això el cant de les sirenes que puja del fons dels abismes a través de les ones brincadisses? ¿O serà, potser, el ressò de lúgubres fantasmes que salmodien fúnebres cànctics sobre els blancs cadàvers embolcallats d'herbes marines?

I veureu com Harris us agafa del braç, bo i dient-vos:

-Ja sé el que teniu, amic! Haveu agafat un refredament. Féu el favor d'acompanyar-me. Conec, per ací a prop, en girar la cantonada, un lloc on podreu trobar un glop del millor whisky escocès com mai no heveu tastat; amb un dir Jesús, restareu més trempat que un orgue.

Harris sempre coneix un lloc, «per ací a prop, en girar la cantonada», on pot trobar-se alguna cosa especial per aixecar el colze. Si el veiéssiu al Paradís (suposant que semblant cosa pogués esdevenir-li), tot seguit us saludaria dient-vos: -¡Què content estic de trobar-vos ací, company! He descobert un magnífic reducte, «un poc més enllà, en girar la cantonada», on hi ha un nèctar de *primo cartello*.

En qüestió d'acampar al ras, l'observació pràctica de Harris sobre la pluja era ben justa. Acampar així, en semblant cas, és tanmateix una cosa ben poc divertida.

Som a la nit. Esteu tot mullat; hi ha dins la barca dues polzades d'aigua; tot és inundat. Veieu sobre el marge un lloc menys fangós que els altres, i desembarqueu per anar a la tenda que dos companys procuren d'aixecar.

La tenda, empapada d'aigua i bambolejada durament, cau i s'enrotlla al vostre cap. Us enrabieu. La pluja segueix a torrents.

Aixecar una tenda quan fa el temps sec, ja és una cosa empipadora; però al mig de la pluja esdevé un treball hercúli. El company, en compte d'ajudar-vos, sembla bellugar-se com un ximplet. Quan haveu fixat convenientment la vostra part de tenda, ell, amb una forta empenta, fa malbé l'obra.

-Què feu, vós, allí?

-I vós què feu?- respon. -Deixeu anar-ho tot!

-No estireu d'allà! Això va de l'inrevés, ara. Són un poca-solta. Torneu a començar.

-No ho he fet pas jo- crida l'altre. -Deixeu anar la part vostra.

-Us torno a dir que ho feu tot malbé- bremeu, picant de peus a terra. -Ho aneu a desballestar tot.

Ensems doneu a los cordes una bona empenta, i féu sortir de lloc les estagues que havia clavat l'adversari.

-Embriagós del dimoni!- sentiu que reganya l'altre. I, amb un cop furiós, arrenca les estagues de prop vostre. Llavors agafeu el martell i us precipiteu entorn de la tenda per dir-li el que penseu de l'operació. El vostre adversari fa el mateix, voltant en el mateix sentit que vós, per expressar-vos tota la seva opinió, i comenceu de girar i renegar tant com podeu, fins que la tenda se'n ve a terra en un munt i us encara l'un a l'altre, i, plens d'indignació, crideu tots a un temps: -Veieu? El que us havia dit que passaria.

Arriba el tercer company, fins aleshores enfeinat a treure aigua de la barca. Ha omplert la seva manguera moltes vegades, i en deu minuts no acaba de maleir-vos.

-I ara! Quin dimoni de joc esteu fent? ¿Per què aquesta tenda no és aixecada?

A la fi, bé o malament, està enllestida i podeu desembarcar tot el vostre equipatge. És inútil provar d'encendre foc al bosc: agafeu, doncs, el vostre foguer d'esperit de vi i us hi arrupiu a l'entorn. L'aigua de pluja és el plat principal amb que aneu a delitar-vos; el pa és remullat en tres quartes parts; el pastís de carn és copiosament ruixat; les confitures, la mantega, la sal i el cafè s'han barrejat, i el conjunt sembla una sopa.

En havent sopat, trobeu el vostre tabac en remull: impossible fumar. Per sort teniu una ampolla del líquid que reanima i enerva... segons la dosi que se'n pren. Amb tal líquid us arriba un gust per la vida a bastament, amb la dolça perspectiva d'assolir el vostre llit.

Llavors somieu que un elefant se us ha assegut sobtadament a l'estómac, i que un volcà ha fet erupció i vos ha projectat al darrer fons de la mar, amb el susdit elefant reposant sempre beatíficament damunt vostre.

Us deixondui amb la sensació que un terrible esdeveniment acaba de produir-se: la vostra primera impressió és d'haver arribat la fi del món. Després reflexioneu que això no pot ésser. Penseu tot seguit amb lladres, amb assassins; finalment traduïu les vostres sensacions mitjançant el mètode habitual, però res no se us acut. Tot el que imagineu és que, per exemple, milers de persones us escometen a puntades de peu i que aneu a ofegar-vos.

A prop vostre algú sembla passar un moment perillós, car sentiu com criden a sobre del vostre llit.

Determinat a posar a bon preu la vostra vida, lluiteu frenèticament, colpejant a dreta i esquerra amb els braços i les cames, i cridant a ple pulmó; a la fi, qualche cosa es demoleix i vos trobeu amb el cap a la fresca, entreveient a dos peus de distància un lladre encongit, a punt de ferir-vos, i us prepareu a sostenir-hi un combat a mort, fins que... de cop i volta reconeixeu Jim.

-Són ben bé vós: eh?- diu Jim, que us reconeix al mateix moment.

-Sí- responeu, refregant-vos els ulls. -¿Què passa?

-Aquesta miserable tenda, em sembla que ha caigut.

-On és Bill?

Tots dos comenceu de cridar Bill, mentre el pis s'aixeca i es balandreja sota els vostres peus, i la veu sorda que abans escoltàveu exclama al mig de la tenda enrunada:

-Eh! Fora d'aquí dalt! ¡Fugiu de sobre el meu cap!

Bill surt, amb prou treballs, de dintre els plecs de la tenda: sembla una vella, i té el cos tot ple de fang trepitjat; a més a més, el veieu amb una disposició d'esperit massa agressiva, persuadit d'haver estat tot una broma premeditada contra seu.

L'endemà un hom és afònic, formidablement constipat i amb un humor de diables. Les frases surten, de les goles ronques mentre us desdejuneu.

Vàrem pendre el determini de dormir al ras, les nits que fes bo; i aixoplugar-nos en un hotel, com les persones dignes, les nits de pluja.

Montmorency va saludar aquest compromís, aprovant-lo enterament: mai no ha estat molt partidari de les poètiques soledats. Doneu-li una diversió sorollosa, i aleshores, per vulgar que sigui, no el fareu menys feliç.

En esguardar Montmorency es pot creure que és un àngel enviat a la terra sota la figura d'un petit fox-terrier: un àngel que no sé per quina raó no havia d'ésser admès dins el gènere humà. Té una expressió que sembla dir: «Oh, quin món tan pervers és aquest! ¡Com em plauria millorar-lo, ennoblir-lo!» Pobre Montmorency! La seva mena de gest ha omplert sovint de llàgrimes els ulls de moltes velles persones devotes: fins de *lady's i gentlemen*.

Quan començà de furejar pels marges (a costes meves), vaig creure de primer antuvi que no podria persuadir-lo de restar amb mi. Vaig pendre el costum d'asseure'm i examinar-lo quan s'estenia sobre la catifa, davant del foc, examinant-me ell a son torn. I jo pensava: "Segur que no viurà gaire temps ací baix aquest gosset. Qualsevol dia serà aixecat amb un carro vers el cel rutilant: aquest serà el seu destí!"

Però així que he pagat per culpa seva cap a una dotzena de gallines escanyades; quan, agafant-lo de la cua, l'he deslliurat de mil combats de carrer; quan una dona enfurismada m'ha presentat, perquè el veié, el cadàver del seu gat difunt, bo i tractant-me d'«assassí»; quan m'he vist demandat als tribunals pel meu veí del costat, per haver deixat en llibertat un gos ferotge, un gos que havia muntat la guàrdia davant el seu magatzem de ferramentes durant dues hores, una nit de fred, sense poder el veí treure ni la punta del nas; quan he sabut que a espatlles meves el jardiner havia guanyat 30 xelins apostant per la destrossa de «tantes rates en tant de temps»... des d'aleshores he començat de creure que potser se li permetria de romandre en el nostre planeta una temporada més llarga.

Vagabundejant entorn de les caneres; aplegar la canilla més desqualificada que pugui proveir la ciutat, i disposar-la, en ordre de batalla pels carrers, per a combatre altres gossos de semblant ganduleria: heu's aquí la idea que Montmorency es feia de *la gran vida*.

Dit tot això, es comprèn la seva completa aprovació al nostre projecte de dormir als hotels, hostals o paradors.

Les nostres disposicions d'aquella nit foren preses a grat de tots; mancava a decidir la tria dels fardells que ens calia dur. Però, tot just començada la discussió, Harris fou del parer «que s'havia emprat eloqüència a bastament» per una sola nit i proposà d'anar per alegrar una mica el cor en «un bell recó, prop d'allí», on era a la nostra disposició una glopada de *Irish*, responent de la classe.

George es trobava alterat (mai no l'he conegut d'altra faisó); i, com que per la meva banda tenia el pressentiment que una mica de whisky calent amb un tall de llimona aniria bé per a la meva malaltia, s'ajornà, de comú acord, el debat fins al vespre vinent.

I, prenent els barrets, s'aixecà l'assemblea.

CAPÍTOL III

Anem reglamentant els nostres preparatius.—Mètode de Harris per a treballar.—Com un pare de família, home de certa edat, penja un quadro.—George fa una observació de bon seny.—El plaer de banyar-se a trenc d'alba.—Precaucions per al cas de naufragi.

L'endemà, al vespre, ens aplegarem per reprendre la discussió dels nostres preparatius.

-Vejam- digué Harris. -Ens cal determinar el nombre d'objectes que hem d'emportar-nos. Jim: preneu un full de paper i prepareu-vos a escriure. Vós, George, preneu un índex de coses. Si em podeu donar ara un llistat, estic disposat a fer-ne una llista.

Heu's ací com és Harris: sempre està disposat a carregar un fardell i posar-lo a l'esquena d'un hom. Em recorda sempre el meu pobre oncle Podger...

Mai de la vida no heu vist un enrenou semblant, de cap a cap d'una casa, com en emprendre mon oncle Podger qualque feina personal.

Havien dut un quadro de la botiga de marcs i es deixà provisionalment dipositat al menjador. La meua tia Podger demanà què pensava fer-ne, i l'oncle respongué vivament:

-Deixeu-me fer! No vull que us doneu mal temps. Vull encarregar-me jo de tot: jo tot sol!

Llavors es tragué l'americana i posà mans a l'obra. Envià la petita mainadera a comprar seixanta cèntims de claus, i tot seguit un fill seu corria darrera d'aquesta per dir-li com havien d'ésser els claus. De mica en mica l'oncle s'anava caldejant i posava en moviment tota la casa.

-Will!- cridava. -Aneu a trobar el meu martell i porteu-me'l de seguida... Tom! Doneu-me el metre. Necessitaré una escala i em caldrà pendre una cadira de cuina... Jim! Correu casa el senyor Goggles i digueu-li: «Molts saluts de part del meu pare, i que si està més bé de la seva cama, i que si farà el favor de deixar-li el nivell d'aigua...» Maria! No us en aneu: necessitaré algú per a sostenir-me el llum. Ah!... Així que vingui la mainadera, ha de tornar a marxar a corre-cuita per dur-me cordill per al quadro... Tom! On és el Tom? Veniu ací: us necessito per a donar-me el quadro.

Aleshores aixecà el quadro amb la mala sort de deixar-lo caure, anant-se'n la tela del marc. Provant de salvar del naufragi el vidre, va tallar-se un dit; fent bots per l'habitació, començà de buscar el seu mocador per tot arreu, i, naturalment, no el trobava, perquè era dins la butxaca de l'americana que s'havia tret de poc. No recordant on havia deixat l'americana, tots els altres, per dedicar-se a buscar-la van deixar les feines encomanades.

Mentre esperava, el bon oncle Podger, dansant amb un peu sobre l'altre, trepitjava a tothom, cridant:

-¿No hi ha, a casa, ningú que sàpiga on és la meua americana? En tota ma vida no he conegut un ramat com aquest, tant a la desbandada: paraula. ¡Vet aquí que sou sis, i entre tants no podeu trobar una peça de roba que m'he tret no fa encara cinc minuts! El dimoni que!...

S'aixecà, i aleshores descobrí que s'hi havia assegut a sobre.

-No cal que busqueu, no! Jo mateix l'he trobada: jo tot sol! Millor fóra dirigir-se al gat, que no esperar res de vosaltres.

Després va passar mitja hora entre curar-se el dit i agafar un vidre nou, els utensilis, la cadira, l'escala i l'espelma. A seguit l'oncle reprengué el seu treball. Tota la família (ultra la petita mainadera i la minyona) estava en semicercle, disposada a ajudar-lo. Dues persones sostenien l'escala, una tercera ajudava l'operador a pujar-hi i... a sostenir-se; una altra li donava un clau, una altra el martell. En voler agafar el clau, el deixà caure a terra.

-Molt bé!- exclamà, tot empipat. -Apa! Vinga el clau altra vegada!

I tots ens veiérem obligats a posar-nos de quatre grapes per cercar-lo, mentre l'oncle, que romania dret sobre l'escala, grunyint, preguntava si era cosa d'haver-se d'estar amb aquella posició tot el vespre.

A la fi, el clau fou trobat, però el martell s'havia perdut.

-On és, el martell? ¿Què n'hauré fet, del martell, gran Déu? Són set a dansar al meu entorn i ningú no sap dir el que he pogut fer del martell!

També el martell fou trobat, però per desgràcia l'oncle no va saber veure el senyal, fet a la paret, de l'indret on calia ficar el clau. Vam pujar tots, per torn, a la cadira, al seu costat, per veure de reconèixer el famós punt, i cadascú va indicar un lloc diferent.

L'oncle va tractar-nos de tocats, l'un darrera l'altre, i ens feia baixar de la cadira. Agafà novament el metre i amidà per assolir el punt que volia, és a dir, treure la meitat de trenta un més tres octaus de polzada, des de l'angle de l'habitació. I, tot provant de fer el càlcul de memòria, s'enfurismava. Nosaltres provàrem també de resoldre el problema, però arribàvem a resultats diferents, i aviat ens escapà el riure, mofejant-se l'un de l'altre.

Amb aquell avalot general, la xifra primitiva havia estat oblidada, i per tercera vegada l'oncle Podger va veure's obligat a pendre mides.

Aquesta vegada volgué fer-ho amb un fil d'empalomar, i, al precís moment crític en que el vell, mig boig, se sostenia penjat dalt de l'escala fent un angle de 45 graus, esforçant-se per assenyalar un punt alguns centímetres més enllà d'on el podia aconseguir, el fil va lliscar, i el *canari vellot* caigué, fent tombarelles damunt del piano. Amb el cap produí un efecte musical esparverador, per la instantaneïtat amb que el seu cap i el seu cos tocaren alhora tot el teclat. La tia Maria digué aleshores que de cap de les maneres consentia als nois de romandre allí, escoltant el monòleg que seguí a la descensió de l'oncle...

A l'últim pogué retrobar el famós senyal, i col·locà el clau, sostenint-lo amb la mà esquerra, agafant el martell amb la dreta. Al primer cop va xafar-se el dit polze i llançà el martell... que anà a parar sobre el peu d'algú dels qui érem allí presents, fent-lo xisclejar.

Aquí la tia Maria va observar dolçament:

-Una altra vegada que vulgueu clavar un clau a la paret, espero que m'avisareu per endavant: així podré fer els preparatius que calguin per anar a passar una setmana a casa la meva mare, mentre duri la vostra operació.

-Oh, vosaltres, les dones! ¡No serviu sinó per entrebancar-ho tot!- replicà Podger redreçant-se. -Em plau, a mi, de fer aquestes petites feines.

Reprenqué la tasca. El clau travessà tot el guix, i la meitat del martell desaparegué: el pobre oncle fou precipitat contra el mur, amb prou força per desfer-se el nas. Resultat final: recurs al fil d'empalomar i al metre; obertura, després, d'un nou forat a la paret. De seguida, amb cosa d'un minut, el quadro era penjat... de través, d'una faisó absolutament inestable. La paret semblava treballada per les dents d'una rella de llaurar. Tothom se sentia fatigat, aixafat, mort de cansament: tothom, llevat del meu oncle.

-Vet aquí: ja està tot llest!- deia, baixant a poc a poc de l'escala, apuntalant-se amb la minyona i esguardant la desfeta amb visible orgull. -¡Hi ha persona que, per una petita feina així, hauria cridat un obrer!...

* * *

Harris, quan sigui entrat en anys, serà d'aquesta mena d'homes. Jo me n'adono perfectament, i li ho tinc dit.

Vaig fer-li avinent que no consentia de veure que es prenguéss ell per si sol una atenció que ens atanyia a tots per igual.

-No, Harris: preneu el paper, el llapis i l'índex. George escriurà i jo faré el treball.

Deixàrem de banda la nostra primera nomenclatura. Era evident que el corrent superior del Tàmesis fóra estat migrat per al vaixell que ens caldria, d'haver hagut de contenir tot el que havíem assenyalat com a indispensable. Ho vàrem decidir després de rumiar molt.

-No anem per bon camí- digué George. -No hem de pensar en les coses que ens poden servir, sinó pendre les absolutament necessàries.

De vegades George és home de veritable seny. Us deixaria parats si tinguéssiu la sort de conèixer-lo.

D'això jo en dic pura saviduria, i no tan sols per al cas de que es tracta, sinó referint-me i tot al viatge pel riu de la vida, en general.

Mireu quantes de persones carreguen llur embarcació de coses inútils: les creuen essencials al plaer, al confort del trajecte, i, realment, no són sinó puerils futilitats. Es carrega la pobra petita barca, fins a l'alçada de mitja antena, de bells vestits, d'innecessari personal per al servei; es fa reunir una gran colla d'amics, gent elegant, abillada a la moda, els quals no s'interessen gens ni mica pel senyor que els ha rebut, fent-ne tant de cas com d'una peça de dos rals, el qual senyor fa d'ells el mateix cas; es fan costoses recepcions, que no plauen a ningú, tot cerimònies i etiquetes, pretensions i tentació, i, demés,

aquesta carregosa ximpleria, la més faltada de raó: ¡la preocupació del que pensarà el veí! S'acumulen el luxe que fatiga, els plaers que enutgen, els espectacles de fingiment semblants a la corona de ferro dels criminals de l'antiguitat, la qual corona feia rajar sang del front adolorit del pacient.

Ben bé que en són, de futilitats! Llança-les per la borda, pobre home! El teu vaixell, carregat així esdevé tan pesant, que tanmateix pots tu defallir. Aquests destorbs t'entrebanquen, fan perillosa la maniobra. Ni un sol instant exempt d'ansietat i de neguit pots tenir, ni un moment de repòs per a somiar a ton grat; impossible, per a tu, atalaiar els núvols lleugers que el vent sembla i fa lliscar a les altes profunditats.

El sol envia els seus raigs enlluernadors sobre els remolins de la ribera; els grans arbres se'n munten pels marges reflectint llur silueta dins l'aigua. I tu no ho pots pas veure! No pots gaudir dels lliris grocs i blancs, ni dels rosers que fa onejar el zèfir, ni de les blaves floretes *no m'oblidis*.

Llança, doncs, ben lluny tot aquest no res! Fes lleugera la barca de la vida i abasteix-la només de coses escaients: l'interior senzill com els gaudis; un o dos amics, dignes d'aquest nom; algú que t'estimi i que estimis tu (un gat, un gos, una pipa o dues); pren a bastament les provisions per a nodrir-te i per a vestir-te, i una mica més del necessari per a satisfer-te quan la set sigui cosa terrible.

Aleshores trobaràs la teva barca més obedient al rem, i menys fàcil de naufragar. Si bamboleja, tindràs menys pèrdues: la bona mercaderia resisteix l'aigua. Et serà permès de pensar, de treballar. Veuràs la claredat radiant del sol de la vida; escoltaràs la música èlica que el vent del Senyor fa eixir de les cordes del cor humà; podràs...

Perdoneu, perdoneu: m'he distret.

* * *

Vàrem donar la llista a George, qui la començà tot seguit.

-No en pendrem pas, de tenda- digué, -sinó una barca que puguem cobrir. És una cosa més senzilla i més confortable.

Ens semblà just el pensament, i vàrem aprovar-lo. El que no sé és si l'heu vista mai, una semblant cosa.

Es claven uns arcs de ferro, a certa distància, sobre la borda, i a sobre s'hi estén una llarga tela que després se subjecta de popa a proa. La barca esdevé una casa petita bastant confortable, encara que una mica privada d'aire. Però «cada cosa, ací baix, és de l'inrevés» (*5)—com deia cert individu després d'haver-se-li mort la sogra, quan bruscament varen presentar-li la nota de les despeses de l'enterrament.

George proposà encara dur-nos:

Una manta de viatge per cada un.

Una llàntia.

Sabó.

Un raspall.

Una pinta. (Tot això en comunitat)

Un raspallet per a dents (individual).

Una galleda.

Pólvors dentífrics.

Una màquina d'afaitar.

Tres tovalloles de bany.

(Veritat que sembla, la llista, un exercici d'idioma?)

Una cosa tinc observada de tota persona que se'n va a un indret, qualsevol, on hi ha aigua: tot és fer grans preparatius amb la idea dels banys que es proposa de pendre. (Val a dir que després, quan és arribat a lloc, no es banya gaire sovint.)

Això mateix a mi em passa en ésser vora mar. Quan sóc a Londres i penso en el viatge, sempre resolc

de llevar-me ben de matí per a fer un cabussó abans del *breakfast*. Faig acuradament un paquet contenint els calçotets i la tovallola.

En ésser vora mar no arribo a fruit la realització del foll desig tan imperiosament sentit en la capital. Al contrari: m'envaeix el desig, aleshores més que mai, de romandre al llit fins al darrer moment de l'hora del desdèjuni.

Una o dues vegades ha estat més forta la virtut: M'he llevat a les sis del matí, i, mig vestit, he pres, vacil·lant i amb pena, els meus calçotets i la tovallola. Mai no he tingut ocasió de felicitar-me. Es reserva especialment per a mi (almenys aquest és l'efecte que em produeix) un vent de l'Est, que talla d'allò més i que per tot em llisca quan vaig darrera l'ona amarga. Són recollits tots els rocs tallants, per mostrar-los a la platja; s'esmolen les pedres i se me'n dissimulen els caires sota la sorra, per tal que no pugui adonar-me'n.

Altrament, em sembla que se m'emportin la mar dues milles lluny, per obligar-me a botar a peu coix, tremolant dins sis polzades d'aigua, havent-me d'estrènyer amb els meus propis braços.

A la fi, en arribar a ço que en diuen *la mar*, la trobo insolent, brutal.

Una enorme onada m'agafa i em projecta, amb tanta força com pot, contra una pedra; caic, i abans no he tingut temps de dir (Oh! hem...», i sondar... les meves avaries, l'onada retorna i m'arrossega en ple oceà. Faig esforços desmesurats per guanyar la vora, i em pregunto, ple d'ansietat, si tornaré a veure *mon home* i els meus amics; em faig retret de la meva migrada amabilitat vers la meva germaneta, essent jo xicot (vull dir quan jo era xicot).

Al moment en que perdia tota esperança, una onada, que es fa enrera, em deixa de mostra sobre la sorra, talment com un estel marí. Em redreço, i, mirant entorn meu, descobreixo que nedava amb dalè per salvar la meva existència... dintre dos peus d'aigua. Me'n torno, altra vegada a peu coix; vaig a vestir-me, i arribo a casa capolat i caminant com una tortuga. Naturalment, dic que el meu bany ha estat deliciós.

* * *

Vàrem enraonar d'aquestes coses, tal com si haguéssim de pendre llargs banys cada matinada.

George: -Ja sabeu com és d'agradós, estant dins la barca, llevar-se a trenc d'alba i cabussar pel corrent cristallí.

Harris: -No hi ha res millor, abans del desdèjuni, per a fer gana: aquest ha estat sempre l'efecte que m'ha produït.

George: -Si el bany ha de fer Harris més voraç, en protesto. Ja és bastant fatigós arrossegar les seves provisions de boca: si aquestes han d'augmentar-se, aleshores...

En això vaig posar-me de la seva banda. Amb tot, vaig dir:

-Farà bo de dur amb nosaltres Harris, tranquil com és habitualment; encara que ens suposi portar uns quilos suplementaris de queviures.

George convingué amb mi, i retirà la seva oposició al bany de Harris.

Fou acordat de dur tres tovalloles de bany, per no haver d'esperar.

George: -Quant al vestit, em sembla que amb dos de franel·la ja en tindrem prou: podrem rentar-los al riu quan siguin massa bruts.

Sobtadament li vàrem objectar:

-¿Ho heu provat mai, de rentar al riu la franel·la?

-Jo no: mai. Però sé d'uns joves que ho han fet.

Harris i jo tinguérem la gran debilitat de creure que George sabia el que es deia: és a dir que tres joves respectables, «sense posició ni influència», i gens experimentats en coses de neteja, podrien rentar al Tàmesis, amb una mica de sabó, llurs vestits de franel·la.

Més endavant, haviem de saber (massa tard, amb tot) que George era un miserable mentider que en tal operació no hi entenia futil·la.

Si haguéssiu vist aquests vestits, després!... Però (com acostumen a dir els novel·listes de deu cèntims la ratlla) ja ens avancem massa.

George va insistir molt que prenguéssim roba de recanvi i una gran quantitat de petites coses. En cas de naufragi, en tindriem necessitat.

Ens calia fer una gran provisió de mocadors per a poder eixugar la nostra impedimenta. Demés, ens mancava encara un parell de polaines de cuir i sabates de canotatge, per si un mal atzar feia trontollar la nostra barca, posant-la en perill d'enfonsar-se.

CAPÍTOL IV

Els queviures.—Objeccions fetes al petroli, per raó del seu perfum.

—Aventatges que reporta el formatge com a company de camí.

—Precaucions per al cas de naufragi.—Actuo d'enfardador.—Els raspalls de dents són uns instruments d'allò més empipadors.

—George i Harris enfardellen.—Conducta deplorable de Montmorency.

—Ens en anem a jeure.

Discutírem la qüestió dels queviures.

George: -Comencem pel desdèjuni. (George és sempre un xicot pràctic.) Ens cal una paella, per a fregir.

Harris: -Els fregits són indigestos.

Vàrem instar-lo a no fer el ximplet, i George continuà:

-També ens fan falta una tetera, una olla i un foguer d'esperit de vi. Res de petroli, sobretot!- afegí, amb una llambregada significativa. Harris i jo fórem del mateix parer.

Una vegada se'ns acudí d'emportar-nos un foguer de petroli, però fou ben bé per primera i última vegada. El dúiem a proa, i fins a popa va expandir-se, impregnant el pis i tota cosa que trobava pel seu camí. Traspassà la ribera, i l'atmosfera en fou emmetzinada.

El vent, en qualsevol de les seves direccions, fos de l'Est o de l'Oest, del Nord o del Sud, provingués de les neus àrtiques o de les solituds de la sorra del desert, ens arribava perfumat de petroli. El maleït ens turmentà a la posta del sol i de la lluna, exhalant positivament.

En arribar a Marlow, vàrem provar de desfer-nos-en. Vàrem deixar la barca prop del pont i donàrem un tomb per la ciutat: tot fou inútil. La ciutat li pertanyia, l'aire dels carrers era viciat: Com s'hi podia viure? Qui sap les milles que vàrem empassar-nos pel camí de Birmingham, amb igual negatiu resultat: els camps eren envaïts de la detestable olor.

A la fi del viatge, essent la mitja nit, ens aplegàrem en un camp solitari, sota un roure esberlat pel llamp, i juràrem (val a dir que havíem jurat tota la setmana tal com renega la gent del poble, però aquesta vegada el jurament fou una solemniàl cerimònia) i juràrem, dic, amb paraules terribles, de mai de la vida no emprar petroli dins una embarcació, feta excepció d'un cas de malaltia.

Heu's ací perquè ens acontentàrem amb l'esperit de vi, líquid força desplaent ja per si sol, que deixa el seu regust en tots els queviures, pastissos, etc.

George proposà, com a elements de desdèjuni, ous i llard (*6) (coses ben fàcils de coure), vianda freda, pa, mantega i confitures. Per a l'esmorzar: melindros, vianda freda, pit, mantega i confitures. Quant al formatge... ah, no! formatge, mai!

El formatge té certa semblança amb l'oli, i es fa dir massa «sí senyor». Li cal tota l'embarcació, travessa el cove que el serva; i encomana la seva olor particular a totes les altres provisions. No podríeu dir si menjeu tarta a la poma, o llonganissa alemanya o maduixes a la crema: tot és formatge.

Evidentment: en té massa, de perfum! Una vegada un amic meu comprà dos formatges a Liverpool. Magnífics formatges! Estaven allò que se'n diu *al seu punt!* Apetibles de debò! Tenien una olor de la força de dos cents cavalls de vapor. Podia garantir-se que s'expandiria a tres milles i que tombaria un home a dos cents metres.

Jo era aleshores a Liverpool i el meu amic va pregar-me de fer-li la mercè de dur-los a Londres, car ell no pensava retornar a casa seva abans d'un parell de dies i dubtava que es poguessin conservar passat cert temps.

-De bon grat!- li vaig respondre.

Vaig a recollir els formatges, i me'ls emporto en un cotxe de plaça. Aquest pesseter era una vella tartana, horrible, arrossegada per una pobra bèstia asmàtica, sonàmbula, de cames tortes. En un moment de líric entusiasme, el propietari de la bèstia va decorar-la amb l'apel·latiu de *cavall*. Vaig deixar els formatges a l'imperial i marxàrem amb un dolç caminar que no excedia els mitjans del més ràpid locomòbil.

L'equipatge anava amb l'alegria d'un esdeveniment que toquen a morts(1), fins a tombar la cantonada. En arribar ací, el vent portà una bufada «d'aire de formatge» als narius del poltre; aquest, tot seguit, es deixondeva, rondina quelcom, i arrenca, enfutismat, a una marxa de tres quilòmetres per hora. El vent continuava enviant a la seva pituitària els mateixos efluis, i, abans no havíem arribat al cap del carrer, corríem a raó de quatre quilòmetres per hora, si fa o no fa.

Calgueren dos homes de gran força (sense comptar el cotxer,) per poder deturar el cavall a l'estació. Val a dir que potser no hauríem reeixit si no hagués estat per un d'aquells homes que tingué serenitat d'esperit per a posar-li un mocador als narius i cremar un tros de paper d'embalatge.

Vaig treure, el meu bitllet, i vaig entrar amb el paquet al moll.

Respectuosament la gent reculava, deixant-me ben lliure el pas.

El tren era ple de gom a gom. No vaig tenir altre remei que muntar a un departament on hi havia ja set persones. Un vell senyor, tot aspre, em féu algunes objeccions; però, vulgues no vulgues, vaig entrar-hi i vaig col·locar els meus formatges a la xarxa. Aleshores vaig creure que era de bona criança insinuar-me amb un agradós somriure i dir:

-Quina calor fa, avui!

Al cap de poca estona el vell senyor s'inquietà i digué:

-Hi ha tuf, ací!

-Un tuf que ofega, certament!- va exclamar el veí. I tots dos començaren d'alenar amb força: a la tercera alenada se sentiren ferits del cor, i, sense dir paraula, s'aixecaren i sortiren a bon pas.

Una grossa dama va aixecar-se, a son torn, exclamant:

-És vergonyós, pertorbar d'aquesta manera una dona decent, en estat de merèixer!

I, agafant un sac de viatge i vuit petits fardells d'entorn seu, marxà.

Els altres quatre viatgers romangueren covards fins al moment que un home de gest solemniàl (que pel seu posat i el seu vestit semblava pertanyer a pompes fúnebres) entrà i seié a un angle del departament, dient de sobte:

-Diria que ací s'hi sent olor de mort.

Digué, i els altres viatgers es precipitaren a la portella per fugir, trepitjant-se els uns als altres.

Jo vaig somriure al negre personatge.

-Tindrem el departament per a nosaltres sols- vaig dir-li. Ell esclafí una riallada.

-Hi ha molta gent faltada de traça en coses insignificants.

Durant el trajecte va romandre absort, i, en arribar a Crewe, vaig creure fer bé de convidar-lo a pendre un refresc. Acceptà i ens obrírem pas fins al taulell de la fonda. Allí cridàrem, picàrem de peus, colpejàrem amb els nostres paraigües per espai d'un quart d'hora. Una mossa vingué, llavors, i ens preguntà si «per casualitat» volíem alguna cosa.

-Què vol pendre?- vaig demanar al meu amic.

-De bon grat pendria mitja corona d'aiguardent (2), si us plau, senyoreta- respongué. Després va marxar i muntà a un altre departament. El seu procedir va semblar-me deficient.

A partir de Crewe, restava sol al departament, malgrat anar el tren atapeït. En aturar-se en les

diferents estacions, els viatgers, veient el meu departament buit, venien precipitats.

-Ací, ací, Maria!

-Veniu, que hi ha lloc de sobres!

-Apa, Tom: pesquem-lo!- es deien. Corrien, arrossegaven llurs sacs i es barallaven davant la meua portella per muntar primer. Algun obria, pujava i, vacil·lant, queia d'esquena als braços dels altres. Tots s'abocaven, sentien l'olor i reculaven mig asfixiats, corrent a amuntegar-se als altres vagons i pagant suplement de primera classe.

Arribat a terme, vaig dur els formatges a casa del meu amic. Quan la seva esposa entrà a l'habitació on jo l'esperava, alenà fortament i cridà tot de sobte:

-Què hi ha? Què passa? Digui-m'ho tot! ¡No m'amagui res!

-Són uns formatges. Tom els ha comprat a Liverpool, i m'ha demanat de portar-los ací. Comprengni V. que no hi ha, per la meua banda, cap responsabilitat.

-N'estic convençuda, però ja enraonaré jo amb Tom així que vingui.

El meu amic prolongà l'estada a Liverpool més del que pensava. Tres dies passaren sense veure'l retornar. La seva esposa vingué a visitar-me, i sostinguérem el següent diàleg:

-Què és, el que va dir d'aquells formatges?

-Ha recomanat de posar-los a la fresca i que ningú no els toqui.

-Ningú no els tocarà: ben segur. I... els ha olorat, ell?

-Suposo que sí. Em va semblar que tenia per ells un gran interès, que se'ls estimava d'allò més.

-Creu V. que s'emmalaltiria si jo donés una propina perquè se'ls emportessin i els enterressin?

-Penso que no riuria mai més.

De cop i volta tingué el següent acudit:

-Voldria servir-los, V.? Permeti que els hi envii.

-Senyora;- vaig respondre, -molt em plau l'olor de formatge, i el viatge que he fet amb aquells vostres el tindrè sempre com el feliç coronament d'un dia d'agradós esbarjo. Però, en el baix món que som, ens cal tenir compte del nostre pròxim. La dama sota el sostre de la qual tinc l'honor de residir, és una vídua, i potser és també òrfena. Té una aversió marcada, una aversió que explica eloqüentment, per ço que ella en diu «anar-li sobre el peu». L'estada dels formatges de l'espòs de V. serà vista per ella com una temptativa de «anar-li sobre el peu». No hi ha necessitat que pugui dir-se que jo he turmentat la vídua òrfena.

-Molt bé- replicà la dona del meu amic. -Tot el que puc dir-li de ma part, és que vaig a arreplegar la canalla i ens en anirem a viure en un hotel, tant i mentre els formatges siguin menjats. Refuso de viure més temps en llur companyia.

És dona de paraula, i va deixar la casa a càrrec d'una minyona, a la qual preguntà si podia sofrir l'olor.

-Quina olor?- preguntà la minyona. Varen portar-la al costat dels formatges, recomanant-li de posar en exercici tots els ressorts del seu aparell olfàtic. Aleshores la serventa descobrí «una lleugera olor de meló». Deduint que l'atmosfera no podria perjudicar gaire la bona minyona, se la deixà dins la casa.

La despesa de l'hotel pujà quinze guinees, i el meu amic, després de treure comptes, trobà que els formatges li venien a sortir a raó de vuit xelins i sis penics la lliura.

-Prou que m'agraden, els formatges: bojament. Però, certament, això és massa per als meus guanys.

I vet ací que resolgué desfer-se'n.

Va llançar-los al canal, però hagué de pescar-los, perquè els barquers pretenien que allò «els donava vapors».

Una nit negra li oferí l'ocasió d'endur-se'ls i abandonar-los al cementiri del seu barri. El guarda va descobrir-lo, i armà un avalot formidable. Al seu entendre, es tractava d'un complot ordit per llevar-li el

seu pa quotidià, fent que els morts se deixondissin.

A la fi, el meu amic se'n deslliurà portant-los a un poble de la costa, on va enterrar-los a la sorra de la platja. Aquest poble guanyà anomenada, gràcies a la «vivacitat de l'aire» que (segons deien els banyistes) se sentia per aquells indrets i de la qual encara ningú no s'havia donat compte. D'ençà d'aleshores els anèmics, els malalts de pit, hi anaren a gernació feta, cada any.

* * *

Malgrat la meva simpatia pel formatge, vaig compartir el parer de George de no pendre'n el més petit bocí.

-No tindrem necessitat de pendre, les tardes, el te amb pastes- digué George (i, a les seves paraules, la cara de Harris s'allargà). -Farem, a les set, un àpat abundós, i així podrem passar-nos del dinar, del te i del sopar. (Harris tornà a sentir-se feliç.)

-Proposo també de dur pastissos de carn, fruites, vianda freda, tomàquets i llegums. Per a beure, ens proveirem d'una meravellosa mixtura molt viscosa, de la composició de Harris, que barrejarem amb aigua per tal que puguem anomenar-la *llimonada*. Demés, havem de dur te a bastament i una ampolla de whisky per al «cas de naufragi».

Per la meva part em semblà que insistia massa en aquesta idea del naufragi possible. La trobava una disposició dolenta per a emprendre una excursió.

Altrament era satisfet d'emportar-nos whisky, i no cervesa ni vi (que ens estaríem prou d'usar). És una forta errada, dur en semblant cas aquestes darreres begudes soporíferes, que predisposen a la son. Per un hom beure's un bock de cervesa quan va de passeig per la ciutat, però mai no en begueu quan el sol flameja sobre el vostre cap i us cal fer una feina pesant.

La llista dels objectes necessaris era bastant llarga, abans d'acomiar-nos aquell vespre.

L'endemà, que fou divendres, aplegàrem tots els objectes i ens reunirem a la nit per enfardar-los. Teníem un gros bagul Gladstone per a la roba, i dos cistells per als queviures, i els utensilis de la cuina. Vàrem posar la taula arrambada a la finestra, ho apilàrem tot en un munt al bell mig de l'habitació i seiérem a l'entorn per a contemplar-ho. Després vaig anunciar:

-Jo faré l'equipatge.

He de dir que jo m'enorgulleixo bastant de la meva traça a enfardar. És, aquesta, una de les nombroses coses que reconec fer millor que un altre (i tanmateix em sorprèn constatar que certes coses puc fer-les millor que un altre). Proposat el meu oferiment, vaig assegurar a George i Harris que farien bé de deixar l'assumpte a càrrec meu. Tan aviat l'un i l'altre acceptaren, que em semblà sospitós. George va omplir la pipa, i s'instal·là a un silló. Harris posà les cames sobre la taula i encengué un cigar.

No era això, precisament, el que jo esperava. Jo havia volgut dir que comptava dirigir els treballs, i que George i Harris els executarien sota les meves indicacions. Jo els empenyeria dolçament, i de tant en tant els aconsellaria així, per exemple: «Vaja, sou un... tal! Mireu si és ben senzill, això! Ara deixeu-me fer.» Realment faria de professor. L'interpretació del que jo havia pensat, va empipar-me, No hi ha per mi cosa tan empipadora com veure algú assegut, sense fer res, mentre jo treballo i em fatigo.

Vivia, fa temps, amb un company que m'exasperava per la seva manera d'ésser. S'ajeia sobre un sofà, mirant hores i hores com jo treballava, seguint amb els ulls les meves anades i vingudes d'un cap a l'altre d'habitació i prenent que de contemplar la meva activitat li esdevenia un bé positiu: que aleshores es feia compte de com la vida no és pas un somni que passa per fer brometa, lliscant peresosament, sinó una noble tasca plena de deures i seriosos treballs. I afegia:

-Veu's aquí una cosa de la qual no em sé avenir: que jo hagi pogut viure abans d'haver-vos conegut, abans de tenir l'avinentsa de veure treballar!

Doncs bé: aquest no és pas el meu estil. Jo no puc romandre assegut, sense fer res, veient com els altres treballen igual que negres: necessito aixecar-me, atalaiar llurs moviments, passejar-me amb les mans a la butxaca i fer-los indicacions per reeixir més bé. És l'efecte de la meva energia natural. No puc evitar-ho.

Aleshores, sense dir ni un mot, vaig començar d'enfardar. Era una feina més llarga del que havia pensat, però a la fi vaig sortir-ne, i, seient a sobre el meu bagul, vaig lligar els cordills.

-Que no hi fiqueu les sabates?- em preguntà Harris.

Una ullada circular em féu comprovar l'oblit. Vet ací com és Harris! Va guardar-se ben bé de dir-me res abans d'ésser el bagul tancat i lligat. Per la seva banda, George esclafí de riure, amb una de les seves rialles estúpides, irritants, a gola plena, amb les mandíbules obertes de bat a bat. I allò m'enfurismà de debò.

Torno a obrir el bagul, per ficar-hi les sabates. Al moment que tanco, se m'acut un horrible pensament: havia pensat a posar-hi el meu raspall de les dents? No sé com m'ho faig, però mai no estic segur d'haver atinat amb el meu raspall de les dents.

En emprendre un viatge, aquest instrument esdevé per a mi una martiritzant obsessió, que fa de la meva vida un veritable suplici. A la nit somio que se m'ha oblidat: em desperto amb una suor freda, i salto del llit per cercar-lo. En llevar-me, el fico a la maleta abans de servir-me'n, i, naturalment, em cal desfer tot l'equipatge en haver d'utilitzar-lo. És la darrera cosa que trobo. Refaig l'equipatge sense atinar amb el raspall, i al darrer moment, quan sóc a la porta per a marxar, pujo els esglaons de quatre en quatre per embolicar-lo amb el mocador i dur-lo així a l'estació.

Aquesta vegada em calgué buidar tot el bagul i no vaig saber trobar-lo. Ho vaig desfer tot, tot ho vaig trastocar, deixant el bagul, si fa o no fa, tal com es trobava la matèria abans el món no existís i regnés el caos. Els raspalls de George i de Harris, sí que vaig haver-los, divuit cops cada un; però, quant al de la meva propietat, no vaig poder posar-hi la mà a sobre. Vaig fer sonar un per un tots els objectes, vaig pesar-los, sospesar-los, i a la fi... descobreixo el meu raspall dins d'una sabata.

Torno a fer el meu bagul.

Tot just havia acabat, quan George em preguntà si el sabó era dintre. Li responc que tant se me'n dóna, del sabó.

Tanco el bagul amb violència i el lligo. Aleshores... ai! m'adono que he tancat la meva bossa de tabac. ¿Quin altre remei em queda, sinó tornar a obrir!

Finalment el deixo tancat i lligat que són deu hores i cinc minuts de la nit. Ara resta a fer els cistells, i Harris diu:

-Havem de marxar d'ací a dotze hores: ¿no és això? Penso, doncs, que ara hauríem de procedir George i jo a la nova operació.

M'hi avinc bo i asseient-me. Tots dos posen mans a l'obra i comencen amb extremada alegria, amb gestos i mirades que deixen entendre quin és llur objectiu: com si volguessin dir-me: «¡Apreneu com es fan aquestes coses!» Jo espero, sense badar boca.

Quan George hagi deixat el món, Harris serà el més dolent enfardador de la terra. Jo vaig mirant-me les piles de plats i de tasses, les olles, les ampolles, els gerros, els pastissos, els foguers, els tomàquets, etc., etc., i endevino que la sessió esdevindrà tempestuosa.

En efecte: no trigà a venir el que pensava. Varen començar per trencar una tassa, a fi i efecte de donar una mostra de llur capacitat i cridar-me l'atenció. Després Harris posà les confitures de maduixes sobre un tomàquet, que es va rebentar. Vet ací que vénen obligats a arreplegar les despulles amb una cullereta de cafè. Immediatament, George trepitja la mantega.

Segueixo sense dir paraula, però travesso l'habitació, prenc seient a sobre la taula i me'ls miro com van fent. La meva actitud els empipa cosa de no dir: confesso que me n'adono perfectament. Estan nerviosos, enfurismats. Caminen per sobre els objectes; posen els uns darrera els altres i no els troben quan van a empaquetar-los. Fiquen els pastissos a baix i els utensilis pesants a sobre, amb la qual situació els primers resten fets una coca. La sal vessa per tot arreu; quant a la mantega... ¡mai de la vida no he vist dos homes traient més partit de dues pessetes de mantega! Així que George ha pogut desenganxar-la de la seva sabatilla, prova, ajudat de Harris, de ficar-la a una cassola, però la mantega no vol entrar-hi, i el que hi ha dintre de la cassola no en vol sortir: darrerament la tragueren i la deixaren a una cadira. Harris s'asseu a sobre; la mantega s'adhereix als seus pantalons, i vet ací que els dos amics cuiten a cercar-la per tota l'habitació.

-¡Faria jurament d'haver-la deixada sobre aquesta cadira!- exclama George, amb ulls espaordits, perdut l'esguard.

-¡Jo mateix he vist com la hi deixàveu no fa un minut!- respon Harris.

Tornen a emprendre la recerca i captura per tota la cambra, cada un amb una direcció, i en trobar-se al mig, cara a cara, s'esguarden glaçats.

-És la cosa més extraordinària que he vist!- crida George.

-Sí que ho és, de misteriosa!- fa Harris.

De cop i volta George passa al darrera de Harris i descobreix la mantega.

-I ara! Tota aquesta estona ha estat aquí!- cridà rabiosament.

-On és, doncs?- demanà Harris, girant sobre si mateix.

-Ep! Ara feu el favor d'estar-vos quiet, si us plau!- diu George, que va darrera seguint els seus moviments.

A la fi poden haver-la i ficar-la dins d'una tetera.

Montmorency prenia part en l'enrenou, com és natural. L'única il·lusió de la seva vida és fer-se injuriar d'un hom posant-se-li entre cames. Si pot clavar-se al bell mig, sense tenir-hi res a fer, constituint un veritable entrebanc, fent enfurismar qualsevol i rebent al cap una pluja de projectils en paga del seu treball, aleshores pensa que ha tingut un dia ben aprofitat. El més elevat objectiu de Montmorency, el seu ideal per excel·lència, és de veure com fa fer damunt seu alguna tombarella, i com estan insultant-lo tota una hora sense treva i despietadament. Quan ha reeixit en el seu desig, la seva petita persona esdevé insuportable.

Ara, doncs, s'asseia damunt cada cosa que s'anava a enfardar, ficant-hi el cap a dins; i era el seu nas fred i humit el que invariablement trobaven les mans de Harris i George, quan aquests les allargaven amb una direcció qualsevol. Ficà les potes dins la confitura, mossegà les culleretes, i, volent, tant si com no, que les llimones fossin rates, va saltar dins dels cistells i en deixà tres d'esclafades abans d'ésser Harris a temps a fer-lo desembarcar amb el mànec d'una paella. A Harris li serví això de pretext per assegurar que jo atiaa el gos. ¡Com si a un gos semblant li calgués ésser atiat! És el pecat original, el que l'empeny a obrar així.

L'enfardament finí a la mitja nit i cinquanta minuts. Harris va asseure's sobre un cistell i digué que confiava que res no es trencaria. George respongué:

-Si es trenca alguna cosa, que es trenqui. Ben trencada serà: vet ací.

Ho digué amb una entonació com si ho preveiés amb gran acontentament. Després afegí que tenia ganes d'anar a dormir. Nosaltres també en teníem.

Harris havia de passar la nit amb nosaltres.

Vàrem pujar al pis de dalt i ens férem a cara o creu l'ocupació dels llits. La sort designà Harris per a compartir el meu.

-Preferiu l'interior o l'exterior?- em preguntà.

El dormitori és a la banda de fora, però cal dir que de vegades Harris arriba tan... fatigat, que no té forces per a ficar-se a l'interior del llit i es conforma amb jeure a l'exterior.

-Generalment prefereixo l'interior- li vaig respondre. A la qual cosa objectà Harris:

-Sóu ben fet a l'antiga, vós.

-A quina hora se us ha de cridar?- ens demanà George.

-A les set- digué Harris.

-No, a les sis- vaig replicar. -Hauré d'escriure unes cartes.

Vàrem entaular una discussió, rera la qual acabàrem per acordar el terme mitjà de dos quarts de set.

-Crideu-nos a dos quarts de set- diguérem a George.

George no respongué paraula. Ens hi acostem i veiem que dorm. Li deixem el vas de nit d'una manera que forçosament hagi de ficar-hi el nostre amic els peus a dins, l'endemà, quan se llevi, i també nosaltres ens en anem a jeure.

(1) Hi ha un proverbi anglès que diu: «Alegre com les campanes que toquen a nocés». L'autor refà la frase per remarcar la situació.

(2) Per aquest preu se'n pot pendre una bona ampolla.

CAPÍTOL V

La senyora Poppets ens desperta.—El mandra de George.—Una grossa mentida que es titula: Pronòstics meteorològics.—El nostre equipatge.—Depravació dels bordegassos.—El baix poble s'acobla entorn nostre.—Sortim entre ovacions i arribem a Waterloo.— Ignorància dels empleats del South Western en coses tan poc dignes d'interès com són els trens.—Per sobre l'aigua, dins una barca.

La senyora Poppets va ésser qui ens despertà, l'endemà al matí.

-Sabeu que són prop les nou?- ens cridà.

-Nou... què?- vaig exclamar, llançant-me fora del llit.

-Hores! Que són les nou!- replicà ella pel forat de la clau.

Desperto Harris tot seguit, assabentant-lo de la situació.

Harris: -¡Jo em creia que us havíeu de llevar a les sis!

-Tanmateix aquesta era la meva intenció- li vaig respondre. -Com és, que no m'heu cridat?

Harris: -¿I com podia cridar-vos, sense haver-me despertat? Ara ja és ben segur que no ens trobarem sobre l'aigua abans de migdia: tant se valia no haver-vos aixecat.

-Tanmateix ho sou, de felïç! Si jo no us arribo a cridar, d'aquí a quinze dies encara dormiu.

D'aquesta manera seguïrem rondinant uns quants minuts, fins que una ronquera provocadora ens va interrompre, fent-nos recordar que existia George, amb qui no pensàvem pas des que havíem deixat el llit.

Allà el teníem estès, l'home qui sabia l'hora en que ens calia haver estat llevats: de cara al sostre, la seva gran boca oberta, i els genolls en flexió.

No sé per què, però m'enfurisma de veure, quan jo estic desvetllat, un home submergit en el son. ¡Que malaguanyades són, les preadíssimes hores d'una vida humana (moments que no en tenen, de preu, i que mai no tornaran) perdudes en un repòs embrutidor! ¡Heu's ací ara George menyspreant així aquest tresor inestimable que se'n diu *el temps*, i la seva existència, de cada segon de la qual li caldrà donar compte, més tard! ¡Si fos despert, podria regalar-se amb ous i pernil, fent fer denteta al gos, en lloc de romandre enfangat dins l'oblit complet i condemnable de l'anima seva!

Quins pensaments més terribles! A un mateix temps ens acudiren a Harris i a mi, i determinàrem de salvar del perill el nostre amic. Tota discussió fou acabada, davant aquesta noble resolució, i ens llançàrem sobre George arrencant-li el cobrellit, la flassada i els llançols. Harris *l'acaronà* amb una sabatilla i jo vaig cridar-lo fort a cau d'orella.

Es deixondí, i, redreçant-se sobre son seient, demanà:

-Què hi ha?

-Voleu aixecar-vos de seguida, mena de... alló?- cridà Harris. -Són tres quarts de deu!

George: -Quina hora dieu? (i saltà, llit enfora, sobre son vas de nit). Maleït siga! Qui ha posat això ací baix?

-On teniu el cap! Qui no us fa anar amb compte!- li diem.

Ens posem a fer la nostra toilette i ens recordem que els raspalls de les dents, els del cap i les pintes són dins el bagul. (Ja us dic jo que aquest raspall em matarà a disgustos!) Hem de baixar a pescar-los al bagul. Després George reclama la màquina d'afaitar. Li responem que es passarà sense i que no tornarem a desfer l'equipatge per ell ni per ningú del món.

George: -No sigueu absurds. ¿Com voleu que vagi amb aquesta barba per la ciutat?

Certament, deixar-lo anar així és una mica depressiu per a la ciutat; però ¡també és cosa, la pila d'inquietuds que ens pervenen de les conveniències humanes! Com Harris li diu amb l'estil barroer que li és propi, «caldrà que la ciutat s'empassi el cas».

Baixem per desdejunar-nos. Montmorency havia invitat dos gossos (entre els seus amics íntims) per assistir a la marxa, i esmerçàrem el temps d'espera lluitant amb eines curtes davant la porta. Vam

calmar-nos amb paraigües, i tot seguit ens vam assegurar al bell mig de les costelles i la vedella freda.

-La cosa més important- digué Harris -és fer un bon desdijuni.

I començà havent-se-les amb un parell de costelles, bo i dient que se les menjava abans no fossin fredes, ja que la vedella podia esperar sense cap inconvenient.

George agafà un diari i en llegí la secció de sinistres marítims. Després passà a la secció de pronòstics del temps.

-S'anuncia pluja, fred, baròmetre oscil·lant de pluja a bon temps. (¿Quina cosa pot anunciar-nos més dolenta que de consuetud?) Tempestes locals possibles. Vent de l'Est, amb depressió general sobre els comtats del centre (Londres i la Mànega). Descens del baròmetre.

De totes les ximpleries que ens importunen, trobo que és aquesta gran farsa dels pronòstics meteorològics la més estimulante: anuncien ço que ha tingut lloc ahir i després-ahir, i precisament la cosa contrària de ço que ha de succeir avui.

Recordo, a propòsit d'això, que les meves vacances a la fi d'una tardor estigueren totalment perdudes per haver cregut el butlletí publicat en el diari de la localitat on ens trobàvem. «Grans ruixades, amb tempesta, són esperades avui», llegíem el dilluns. Així, retiràrem el que cadascú, a proporció, havia posat per a les despeses de l'excursió, i romanguérem tot el dia a casa esperant la pluja. Als qui havien sortit a passeig els vàiem passar per davant del nostre estatge amb tota mena de vehicles, joiosos, amb posat de satisfacció. El sol resplendia i cap núvol no hi havia al cel.

-Oh! ¡Aquests volen retornar a casa llur ben mullats!- ens diguérem nosaltres, veient passar, de la nostra finestra estant, tota aquella gernació.

Aquest pensament ens alegrà, i tornàrem a pendre els llibres i classificar les nostres col·leccions d'herbes i petxines.

Cap al migdia el sol enviava els raigs a dins de la nostra cambra: la calor esdevingué intolerable. Nosaltres ens demanàvem quan començarien aquelles «ruixades» i aquelles «tempestes».

-Serà a la tarda: ja veureu- dèiem. -Tota aquesta gent vindrà ben remullada. ¡Ens divertirem de veure-la!

A la una entrà la propietària de l'hotel, dient-nos:

-¿No surten a fer una passejada, amb el bon temps que fa?

-No, no! Ca! No sortirem pas! ¡No tenim pas ganes de mullar-nos!- responguérem amb un fi somriure.

Erem ja cap al tard, i ni el més petit senyal de pluja es deixava veure. Nosaltres ens sentíem joiosos de pensar amb el diluvi que es produiria al precís moment que els passejants, de retorn a casa llur, es trobarien fora de tot abríc i serien horriblement mullats. Però ni una gota no queia, i aquell esplèndid dia transcorregué seguit d'una nit magnífica.

L'endemà llegim en el diari: «Bon temps, bon temps fix, amb molta de calor». Ens posàrem uns vestits lleugers i sortírem.

A la mitja hora, escassa, de la nostra marxa, començava de ploure a plom; un vent fred, acre, s'aixecà. Tots dos, el vent i la pluja, persistiren fermament durant tot el dia i retornàrem a casa amb constipats i reumatismes, cosa de no dir. Fórem obligats a ficar-nos al llit.

El temps és una cosa fora de la meua competència: mai no l'he pogut comprendre. Tinc el baròmetre per una inutilitat, una equivocació semblant als pronòstics dels diaris.

Recordo haver vist un d'aquests instruments a l'hotel on parava, a Oxford, la darrera primavera. A la meua arribada marcava «bon temps fix», i no cal dir que la pluja queia des de bon matí: allò era incompreensible. Vaig donar un cop al baròmetre, i l'agulla féu virada i marcà «molt sec».

Passa un cambrer, s'atura i diu: -Em sembla, senyor, que el baròmetre indica el temps per a demà.

-A mi em sembla- li vaig respondre -que es capfica pensant amb el temps de la penúltima setmana.

-No sóc d'aquest parer, senyor- respongué el domèstic.

L'endemà torno a colpejar l'instrument, i puja encara més que el dia abans. L'aigua seguia rajant a fora, més impetuosa que mai.

El dia següent (un dimecres) vaig fer-li una nova consulta, i, per resposta, l'agulla va descriure un cercle fins a «bon temps fix; molt sec; molta de calor». No s'aturà fins que la clavilla no la deixà pujar més. L'instrument prou hi posava tota la voluntat, però la seva construcció l'obligava, si no volia fer-se malbé, a anunciar el bon temps de la faisó més ferma. Ell no volia sinó avançar per pronosticar «sequedat, sol xardorós, simoun», etc., etc., però la clavilla s'hi oposava i s'havia d'acontentar marcant un senzill «molt sec».

Mentrestant, la pluja queia a torrents, i la part baixa de la ciutat desapareixia sota l'aigua del riu que s'havia eixit de mare.

El domèstic assegurava, per la seva part, que «un d'aquests dies» tindriem, seguit seguit, un temps magnífic. I declamà l'oracle següent, que era inscrit a la part superior de l'aparell:

«Tota cosa que s'anuncia molt, sol durar. Tota cosa breument anunciada, passa aviat.»

El bon temps no va arribar en tot aquell estiu. Jo penso que el susdit instrument anunciava el temps de la vinent primavera. ¿Qui pot desitjar conèixer per endavant la temperatura? De consuetud, és ben dolenta quan arriba sense que nosaltres la vulguem pressentir.

El profeta que ens plau és el bon vell que esguarda, amb un posat especial de gran coneixedor, els quatre punts de l'horitzó, un negre matí que nosaltres sentim el desig del bon temps. El vell ens diu:

-Ah, senyor! Em sembla que això s'aixecarà i farà bo a pleret.

-Prou que es coneix!- diem nosaltres saludant-lo amb un «bon dia» (això és un dir). I pensem: -Com saben les coses, aquests bons vells!

I no cregueu pas que el veritable afecte que sentim per ell ja l'hàgim de perdre en el cas de no aixecar-se i de seguir plovent tot el dia sense parar.

-Tant se val- pensem nosaltres. -Ell ha pronosticat amb bona intenció.

Ben altra cosa ens passa amb un que ens predigui mal temps: sembla que ens hagi agreujat, i ens inspira com un sentiment de rancúnia i desigs de venjança i tot.

-Sembla que escamparà: veritat?- li diem joiosament, en creuar-nos-hi pel camí.

-Ah, senyor! No crec pas que s'aguanti tot el dia- respon, girant el cap.

-Estúpid! Vell boig!- rondinem nosaltres. -Què sap, ell!

Si reïxen els pronòstics, nosaltres ens sentim encara més empipats envers ell, pensant que ha contribuït al resultat.

* * *

El sol resplendia massa, aquell matí de la nostra partida, perquè ens poguessin impressionar les lectures espaijoses de George: «descens del baròmetre, tempestes amb direcció obliqua sobre el Sud d'Europa», etc. I George, tot veient que no aconseguia inquietar-nos i que estava perdent el temps, agafà la cigarreta que havia jo feta per a mi, i se'n va anar.

Harris i jo donàrem compte de les despulles del festí que restaven sobre la taula, vàrem dur els fardells fins a la porta, i esperàrem un pesseter.

Quin munt que feia, el nostre equipatge, apilades les coses, les unes damunt les altres!

Hi havia el bagul Gladstone, el petit sac de mà, els dos coves de provisions, un enorme rotlle de flassades i cobertors, quatre o cinc pardessus i mackintoshes, alguns paraigües, un meló tot sol dins d'un sac (que per sa rodona grossària no havia pogut ficar-se enlloc), dues lliures de raïm a un altre sac, una ombrel·la japonesa, de paper, i finalment una paella de mànec massa llarg per a ésser enfardada i que havíem embolicat amb paper gris.

Era un veritable munt. Harris i jo estàvem una mica avergonyits i capficats, sense que realment en tinguéssim raó ni motiu.

Cap cotxe de lloguer no passava, però en canvi vàiem passar molts xicots vagabunds, que s'aturaven interessats segurament per l'espectacle.

Fou el minyó de Casa Biggs el primer que veiérem vagarejar prop nostre. Biggs és l'amo de la fruiteria que ens proveeix a nosaltres: el seu principal talent consisteix a pendre al seu servei, per fer

els encàrrecs, els petits comissionistes més grollers, els més desvergonyits que la civilització hagi pogut mai produir. Si algun petit vagabund, encara més insuportable que els de consuetud, sobresurt entre la pilleria del nostre veïnatge, estem ben certs que es tracta de la darrera creació de Biggs.

Es conta que, en ocasió de la mort del Great Coram Street (tot passat al carrer nostre), el noi que aleshores servia a Casa Biggs estigué embolicat en l'assumpte. L'endemà del crim, en presentar-se a casa del mort per pendre els encàrrecs, li hauria anat ben malament si no troba una bona coartada en l'interrogatori a que el sotmeté el número 19, assistit del núm. 21, que per atzar s'esqueia al costat del seu confrare.

(Els núms. 19 i 21 corresponen a dos policies. El núm. 21 hauria d'haver estat al seu lloc, en compte de trobar-se per atzar a la porta de la víctima.)

Jo mai no he conegut l'honorable empleat de Biggs que fou incriminat; però, amb el que he vist després en els seus confreres, ja no m'estranya tant la seva coartada.

Doncs, com anava dient, el noi de Casa Biggs fou el primer de comparèixer. De moment semblava fer-se-li tard, però així que s'adonà de Harris, de mi, de Montmorency i del nostre acompanyament, ja no portà tanta de pressa, i féu uns ulls com unes taronges.

Harris i jo arrufàrem el nas en adonar-nos de la seva presència. Aquest gest nostre hauria bastat per impressionar un esperit sensible; però els nois de Casa Biggs no són pas susceptibles de semblant sensibilitat.

Va aturar-se a un metre de la nostra escala, s'arrambà a la reixa, collí (fent el distret) una palleta que va posar-se a la boca, i restà ullant-nos fit a fit. Bé prou es comprenia que volia veure tota l'operació.

Una estona després el dependent de l'adroguer passà per l'altre costat de carrer. El noi de Casa Biggs el cridà:

-Ves, tu!... ¡Que al pis de baix del 42 desembarassen!

El dependent creuà el carrer i prengué posicions a l'altre cantó de l'escala.

Amb això, el jove cavaller de la sabateria s'ajuntà als precedents, alhora que *l'inspector general de les ampolles buides* de l'Hotel dels Pilars Blancs es posava ran la vorera.

-Es veu que no volen patir gana- digué el jove cavaller de la sabateria.

-Amb el que porten- afegí el de l'Hotel dels Pilars Blancs -no et caldrien més municions si et preparessis com ells per a creuar l'Atlàntic amb canoa.

-No van pas a creuar l'Atlàntic- digué, a son torn, el bordegàs de Casa Biggs. -Marxen a la recerca de Stanley.

Seguí un col·loqui, qüestionant sobre el nostre trasllat. Una part del públic, xicots tocats del cervell, afirmaven que es tractava d'un casament i que Harris era el promès. L'altra part, gent de més anys i més enteniment, opinaven per un servei fúnebre, i em designaven a mi com el germà del mort.

A la fi passà un cotxe de lloguer buit. (Cal dir que acostumen a passar-ne tres per minut, si fa o no fa, que vagabundegen i embussen el nostre carrer, quan no són necessaris.) Amuntegàrem el nostre equipatge i les nostres persones, després d'haver expulsat els dos amics de Montmorency, que evidentment havien jurat no abandonar-lo mai. Aleshores marxàrem, saludats pels aplaudiments del públic i una safanòria que ens va llançar com a *porte-bonheur* el marrec bocassa de Biggs.

Arribàrem a l'estació de Waterloo a les onze, i demanàrem de quin indret sortia el tren de les 11'5. Naturalment, ningú no ho sabia. A l'estació de Waterloo mai no se sap de quin moll ha de partir un tren, ni quina és la seva destinació, un cop sortit, ni saben contestar a res que es pregunti.

El camàlic que portava els nostres fardells assegurava que el tren partia del moll núm. 2. Un altre mosso, amb el qual va discutir el nostre, havia sentit a dir que la sortida era del moll núm. 1. Quant al cap de l'estació, aquest tenia la convicció ferma que el tren sortiria de la línia d'avantguarda.

Per a tranquil·litzar-nos pujàrem a veure el director de vies i comunicacions, el qual ens va respondre:

-Vinc de trobar un home que m'ha dit haver vist el vostre tren al moll núm. 3.

Anàrem tot seguit al moll núm. 3, però els empleats caps d'aquell lloc ens varen dir que llur tren devia ésser l'express de Southampton, o, en tot cas, el comboi reservat a l'enllaç de Windsor. Allí, de

totes maneres, el tren de Kingston «no hi tenia res a fer»: així ho asseguraven, encara que «no podien dir per què».

Llavors el nostre mosso ens digué que el nostre tren devia ésser al primer pis i que pensava conèixer-lo.

Muntàrem al primer pis i vàrem trobar un maquinista, al qual preguntàrem:

-Va a Kingston?

I el maquinista ens respongué:

-No puc afirmar-ho, però hi ha grans probabilitats que hi vagi. Si no sóc a les 11'5 a Kingston, hi ha probabilitat que sigui a les 9'32 cap a Virginia-Water, o, potser, amb l'express de les deu cap a Wight i altres estacions.

Vàrem donar-li mitja corona, encarregant-li:

-Sigueu a les 11'5 cap a Kingston. Ningú no sabrà, en aquesta línia, el que sou ni on aneu. Vós coneixeu el camí. Llísqueu dolçament i conduïu-nos a Kingston.

-Fet, senyor. No puc afirmar-ho, però suposo que deu haver-hi un tren format per anar a Kingston. Jo seré en aquest tren. Vinguin els quartos.

I heu's aquí que marxàrem cap a Kingston pel London and South-Western Railway.

Més tard ens assabentàrem que el tren que ens havia portat a Kingston era, en realitat, el correu d'Exeter: s'havien perdut moltes hores a l'estació de Waterloo cercant-lo, i mai no s'ha sabut el que se'n va fer.

La nostra barca ens esperava a Kingston, prop del pont. Ens hi acostàrem, i, un cop disposat el nostre bagatge, embarcàrem. El mariner ens demanà:

-Estan llestos, senyors?

-Llestos: apa!- responguérem.

Harris agafa els remes, jo tinc el governall i Montmorency fa un gest de profunda indignació.

I ens abandonem sobre les aigües, que durant quinze dies seran el nostre motiu.

CAPÍTOL VI

Kingston.—Notes instructives sobre la història antiga d'Anglaterra. —Observacions interessants respecte al roure tallat i la vida en general.—Trist cas del jove Stiwings.—Fantasies sobre les antiguitats.—No em recordo que sóc al timó.—El que s'esdevé.—El laberint de Hampton-Court.—Harris fa de guia.

Era un esplèndid matí, a darreries de la primavera, o sia al començament de l'estiu (com millor us sembli): aleshores que el tendre color del verd fullam pren una tonalitat més viva.

Els carrers originals de Kingston en aquest indret per on baixen fins a la vora de l'aigua, oferien, a la llum xardorosa del sol, un aspecte força pintoresc. El riu reverberant, el caminet del bosc a un costat, les gracioses torretes al davant, Harris (amb son *veston* vermell i groc) esforçant-se amb els remes, al lluny els contorns grisos de l'antic palau dels Tudors: tot això componia un bell quadro ple de llum, alegre i encalmat, amb tanta de vida i ensems tan apacible, que, malgrat l'hora matinera, vaig sentir-me corprès i rendit a un dolç somni.

Somiava Kingston (o *Kyningestern*) del temps passat: lloc de la coronació dels reis saxons.

El gran Cèsar creua per ací el riu, i les legions romanes campen allà, en aquelles cimes. Cèsar, com Isabel molts anys després, sembla haver deixat per tot arreu la seva petja. Però Cèsar tenia més respectabilitat que la bona reina Bess: mai no va fer caserna de cap hostal. A la reina verge d'Anglaterra, contràriament, li plaïen les modestes posades. A dotze milles de Londres no n'hi ha gaires

(s'entén, posades que ofereixin atractiu) que la susdita reina no hagi visitat, que no hagi habitat o no hi hagi fet nit.

Ara jo em demano, suposant que Harris, tombant una nova pàgina del llibre de la seva vida, esdevingués un gran home, important i savi (primer ministre, per exemple) i morís, jo em demano si es posarien pedres commemoratives als hostals de tota mena que assolien relleu pel fet d'haver-los ell visitat. I penso que podrien ésser redactades així:

«Harris begué en aquesta casa un vas de bitter.»

«Harris va pendre en aquest lloc dos grogs amb aiguardent, l'estiu del 88.»

«Harris fou plantat a la porta de la casa, el desembre de 1886.»

No, no, impossible. El nombre d'aquestes làpides fóra massa considerable. Serien els establiments on no ha entrat, els que esdevindrien cèlebres.

Vegeu-ne una mostra:

«Única casa de Londres en la qual Harris no ha begut mai.» I la gent faria cua per voler descobrir el misteri.

Quant al pobre rei Edwy (que, com sabeu, era una mica boig), degué tenir una veritable horror per Kynningstern.

El banquet de la festa de la coronació l'havia afectat violentament: potser aquell senglar amb prunes confitades no li hauria provat gaire. Segurament amb mi no hauria fet negoci. Potser hauria begut massa hidromel i xereç. Sigui el que sigui, el cas és que sortí de la sala del sorollós festí, per a passar una hora tranquil·la, al clar de lluna, amb la seva Elgiva benamada. Els haguéssiu vist tots dos, prop de la finestra, agafats de les mans, contemplant la pàl·lida llum de l'astre rei de la nit jugant sobre l'aigua del riu, ensems que dels salons arribaven, afeblits, els esclats i l'aldarull del banquet.

Aviat el salvatge Odo i Sant Dunstan feren brutal irrupció a la cambra tranquil·la, i, proferint grollers insults davant mateix de la dolça reina, obligaren el pobre rei Edwy a tornar a la sala, en mig dels clamors i les baralles dels embriagats comensals.

Més endavant, al so de músiques bèl·liques, els reis saxons i les reines saxones eren enterrats a Hastings, i la grandesa de Kingston s'eclipsà per llarg temps.

Quan Hampton-Court esdevé palau dels Tudors i els Stuarts, aquella grandesa refloreix: es veuen els petits vaixells reials balandrejar-se sobre llurs amarres al llarg del riu, i els elegants cavallers, vestits de seda i or baixen gentilment la graonada de l'embarcador, cridant: -Eh! Vinga una barca!

Bon nombre d'antigues cases parlen clarament del temps en que Kingston era vila reial, habitada per l'aristocràcia i la cort agrupades entorn del rei. La gran avinguda que condueix a les reixes del palau, oferia contínuament una bella visió amb les curses dels cortesans cavalcant magnífics poltres, i amb la brillantor de sedes i velluts, el dringar dels cinells d'or i pedreria, i cares radiants de joia per tot arreu. Aquestes grans i llargues cases, amb llurs finestrals ogivals, llurs enormes cossos de xemeneies i llurs teulades característiques, fan reviuere el temps dels gipons i les altes polaines, les goles brodades amb perles, i els juraments complicats. Foren edificades, aquestes cases, (els dies que els homes sabien edificar) amb fermes rajoles rogenques, immutables al pas dels segles, i llurs escales de roure que no rondinen ni es queixen quan un hom les baixa dolçament.

Parlant de les escales de roure, recordo haver vist uns magnífics platonats en una de les cases de Kingston. Es tracta d'una botiga (establerta a la plaça del Mercat) que en altre temps hauria segurament estat palau d'un gran personatge.

Un dels meus amics, que viu a Kingston, entrà un dia a la susdita botiga per comprar un barret. Figureu-vos que, en un moment de distracció, es ficà la mà a la butxaca i pagà encontinent, al comptat rabiós.

El comerciant, que coneixia el meu amic, s'esperverà, de primer antuvi; però ràpidament va calmar-se, i comprenent la necessitat d'estimular aquesta bona habitud, oferí al nostre heroi, per tal d'afalagar-lo, mostrar-li unes antigues entretalladures de roure, si li plaïa de veure-les.

-Amb molt de gust, que les veuré- respongué l'altre.

L'home li féu travessar el magatzem i enfilem-se per l'escala de la botiga. La balustrada era una positiva obra artística bellíssima, i el mur estava guarnit, de dalt a baix, de roure entretallat, que

segurament hauria fet honor a un palau.

De l'escala passaren a la sala de rebre, gran i clara, decorada d'un alegre paper amb un fons que enlluernava una mica. No hi havia, d'altra part, res de particularment remarcable i el meu amic es demanava per què se l'havia fet pujar a aquella habitació, quan el comerciant anà fins al mur empaperat, i, colpejant-lo, produí un so de fustam.

-És roure: tota l'habitació és de roure esculturat, fins al plafó, molt semblant al que heu vist a l'escala.

Tot estranyat, exclamà el meu amic:

-Pel gran Cèsar, bon home! ¿Voleu dir que heu estat capaç de recobrir el teginat de roure amb paper pintat de blau?

-Doncs sí!- fou la resposta. -Per cert que fou feina bastant difícil, car em vaig veure forçat a recobrir primerament amb llauna tota la superfície del mur, per salvar els entrants. La sala resta així més alegre: abans era massa fosca.

Jo no puc fer a aquest home cap retret per la seva feta. (Heu's ací, segurament, un gran consol per a la seva consciència.)

Segons el punt de vista de la majoria dels estadants que desitgen rodejar-se de tota l'alegria possible, el comerciant té raó; però llur punt de vista no és pas el mateix d'un antiquari. El roure esculturat és ben agradós a la vista: plau, certament, haver-ne quelcom. Viure rodejat, ça com lla, de roure esculturat, és desmoralitzant (certament també), sobretot per a les persones que no són tocades d'aquesta dèria. Tant se valdria, llavors, viure dins una església. El que és trist, en el cas del barretaire, és veure'l propietari d'una sala teginada de roure que ell menysprea, quan tanta de gent hi ha que estima aquesta ornamentació i li cal pagar grans preus per haver-la.

Vet ací la llei del nostre baix món: a cadascú li toca precisament allò que tant se li en dóna, i sempre són altres els qui tenen allò que faria la felicitat de llurs veïns.

Els pobres diables que amb prou feines poden subvenir a llurs necessitats, obtenen vuit vigorosos rebrots, i els vells matrimonis rics, sense hereus per atènyer llurs rendes, moren sense fills (*7).

No cal insistir massa sobre aquest punt! Esdevindríem melangiosos.

Hi havia al nostre col·legi un condeixeble que nosaltres anomenàvem «Sandford i Merton». El seu nom veritable era Stiwings.

Quin xicot més extraordinari! Jo estic que veritablement li agradava treballar.

S'havia exposat moltes vegades a seriosos perills pel seu costum d'asseure's al llit i llegir grec. Tenia meravelloses idees (semblaven cosa de l'altre món) quant a voler ésser l'orgull dels seus pares i mestres: aspirava a guanyar premis, a ésser home i esdevenir capaç. En poques paraules: rumiava una pila d'idees, i tals eren aquestes idees, que palesaven la seva feblesa d'esperit.

Mai no he conegut una criatura més estranya, i ensems, tan inofensiva com un infantó acabat de néixer.

Amb una regularitat de dos cops per setmana queia malalt, i, per consegüent, no podia anar a classe. Segurament no hi havia ningú com aquest «Sandford i Merton», per a caure malalt. ¿Es coneixia cap malaltia, dins un radi de deu milles entorn d'ell? Doncs tot seguit l'agafava a tot agafar-la.

Tenia bronquitis durant la canícula i febres per Nadal; el tombava un reumatisme, després de sis setmanes de sequedat, i, si sortia al carrer amb boira, tornava amb un cop de sol! Un any va patir terriblement dels queixals: els hi arrencaren un per un i els hi reemplaçaren per una dentadura postissa. Aquesta operació li valgué unes bones neuràlgies i forts dolors a l'orgue auditiu.

Estava constipat invariablement sempre, llevat d'un cop que tingué l'escarlatina durant nou setmanes. Els panellons havien fet un arrendament per vida, amb la seva persona.

En el terrible flagell de còlera del 1871 el nostre barri fou particularment protegit del contagi. Un sol cas greu hi havia al veïnat: el del jove Stiwings.

Durant les seves malalties li calia jeure i nodrir-se amb gallina, cremes i raïm d'hivernacle. Romania a la llarga, passant grans crisis de llàgrimes perquè no se li deixava fer els seus exercicis de llatí, i es posava la gramàtica alemanya fora del seu abast.

I nosaltres, que hauríem sacrificat deu mesos complerts dels nostres cursos de col·legi per estar almenys un jorn malalts, nosaltres que no desitjàvem procurar als nostres pares cap legítim orgull pel nostre bon comportament, ¡nosaltres no podíem agafar un trist cop d'aire al coll! Prou cercàvem els corrents d'aire, però contribuïen a mantenir la nostra bona salut refrescant-nos els humors. Ens enviàvem innobles mixtures per emmalaltir-nos, i ens feien engreixar i ens augmentaven la gana.

Res no venia contra nosaltres fins que les vacances arribaven. En ésser al primer dia d'aquestes, agafàvem constipats, tos ferina, i tota mena de malalties, fins al temps d'anar novament a les classes. Aleshores, malgrat tots els nostres esforços, la salut ens tornava més forta que mai.

Aquesta és la vida, i ben cert que nosaltres no som altra cosa que «l'herba segada per ésser consumida a la foguera».

Tornem, però, al que dèiem de l'esculturat.

Els nostres avantpassats tenien, positivament, de l'art i de la bellesa un just concepte. Considereu, per exemple, tots els nostres tresors artístics actuals: una pila d'objectes vulgars, ordinaris, de tres o quatre cents anys ençà. I jo em demano si és la bellesa intrínseca dels antics plats sopers, majòliques, terres cuites i coses semblants (que nosaltres tant exalcem), o si és l'aurèola dels anys resplendint sobre aquests objectes, ço que els dona l'encís als nostres ulls.

Les plates d'antic blau o blava terrissa fina que pengem a les parets per ornamentar-les constituïen el servei usual diari en les cases de fa alguns segles.

Regirà la mateixa llei, en l'esdevenidor? Els elogiats tresors d'avui ¿seran sempre els bibelots barats d'ahir, i es veuran els *willow-pattern* arrengrerats sobre els escalfapanxes de les cases bones, cap a l'any 2000 i següents? De les tasses blanques amb bordó d'or que ostenten en llur fons una magnífica flor daurada (model inconegut) i que les nostres minyones d'ara trenquen sense mirament, ¿en seran curiosament recollits i enganxats els bocins? ¿Seran col·locades als prestatges elegants i servades d'espolsar a les exclusives mans de la mestressa de casa?

El *guac-guac* de porcellana de xina que ornamenta el dormitori de la meva dispesa, cap admiració nova em desperta, amb la seva blancor, amb els seus ulls blaus, el seu nas delicadament rosat amb petites taques negres, i el seu posat penós, d'una expressió bondadosa, que arriba a la imbecil·litat. Fins i tot confesso que m'empipa, si el considero sota el punt de vista purament artístic.

Els meus amics se'n burlen; i la mateixa dispesera no en sent cap admiració, excusant la seva presència per la particular circumstància d'ésser un present de sa tia.

Amb tot i això, d'aquí a dos cents anys, cosa més probable és que aquest gosset serà desenterrat de qualque recó, amb les potes escurçades i la cua desapareguda, i serà venut com a *xina antic*. Se'l posarà dins d'una vitrina, i els visitants voltaran a l'entorn, plens d'admiració, sorpresos de la brillantor del seu nas pintat, i potser discutiran sobre la boniquesa probable de la cua desapareguda.

Nosaltres no podem, ara com ara, donar-nos compte de la formosura d'aquest gos: hi som massa familiaritzats. Tanmateix la bellesa del sol i dels estels no ens sorprèn gaire, perquè constitueixen fenòmens habituals als nostres ulls: així passa amb aquest gos. Però al 2288 el poble palesarà el seu entusiasme quan el vegi. El secret de fabricació de semblants gossets serà considerat com un art perdut. Els nostres descendents, enlluernats davant el nostre geni, ens proclamaran mestres habilíssims. Es farà al·lusió a les nostres persones amb aquesta amable frase: -Aquells grans artistes antics que floriren en el segle XIX i que produïren els xamosos gossos de porcellana xinesa.

Els transparents brodats al pensionat per la més grandeta de les deixebles, esdevindrà la tapisseria d'època Victòria, i no tindrà preu.

Aquests gerros per a cervesa, blaus i blancs, que avui es fan servir pels hostals, seran cercats d'ací d'allà, àdhuc badats o trencats, per molt que ho siguin; seran pagats a pes d'or, i els rics els usaran com una copa de Borgonya. Els viatjants japonesos compraran tots els presents de Ramsgate i records de Margate que es lliuren de la destrucció, per enviar-los a Yeddo com antigues curiositats angleses...

* * *

De cop, Harris abandona els remes, s'aixeca bruscament, deixa el seu lloc, es tomba d'esquena i enlaira les seves grans cames.

Montmorency lladra amb tota la seva veu, fa un bot perillós i el cove de damunt de tota la pilera d'equipatge ve al dessota, fent escampadissa de tot el que contenia.

Vaig esdevenir molt sorprès, però sense enfurismar-me gens ni mica, i vaig demanar alegrement:

-Què hi ha? Ha passat alguna cosa?

-Que si ha passat? ¿Sou vós, qui ho pregunta?

Per poc que reflexionés, de cap de les maneres repeteix Harris el que va dir (*8). Jo era culpable (ja passo per això), però res no pot excusar la violència de llenguatge, la grolleria d'expressió: sobretot tractant-se d'un home ben educat com Harris, segons he pogut comprovar des que hi vaig fer coneixença.

Anava jo capficat en altres coses, i havia oblidat (cosa fàcilment comprensible) que portava el timó. Resultat: coneixença íntima amb el viarany de vora el riu. De primer antuvi hauria estat difícil, distingir la barca (amb el seu contingut) del ribatge Middlesex del Tàmesis. Una estona després, l'assumpte resta resolt i ens retrobem cadascú al seu lloc.

Harris, però, deia que ja en tenia prou, i em va proposar de rellevar-lo. Com que érem bastant a prop del ribatge vaig agafar la corda i vaig menar la barca fins a Hampton-Court.

Hi ha, ací, un antic mur que estimo de debò. S'estén al llarg del riu, i jo no hi passo mai per devora sense sentir una influència saniosa. ¡Què ho és, de dolç, de polit, de suau, aquest mur antic! Hom podria fer-ne un quadro deliciós. Els seus liquens rastres, el verdet que el revesteix, la vida jove que traspasa porugament son cim per veure el riu bellugar-se afanyosament, i l'eura vella, que s'escampa per son flanc... Oh, si jo pogués dibuixar o pintar aquest mur! Estic segur que en faria un delitós bosqueig.

Sovint he pensat com em plauria de viure a Hampton-Court. Talment s'hi respira la calma, la pau, i el lloc és tan encisador per passejar-s'hi de bon matí, abans que la gent no l'envaeixi!

Dubto, però, que el projecte m'atregui a bastament per a realitzar-lo. ¡Deu ésser tan sepulcral, Hampton-Court, en arribar l'hora de posta! La llàntia projecta fantàstiques ombres contra les parets ornamentades de fusta entretallada; a través dels freds passadissos de pedra arriba el ressò de passes llunyanes... Us sembla que algú s'apropa... Després el ressò de les passes s'és afeblit, i un silenci de mort s'estableix: sols sentiu el batre del cor vostre.

Nosaltres som criatures de sol; homes i dones amem la llum, la vida. Vet ací la raó per la qual ens apleguem en les ciutats i que fa augmentar en el camp, cada dia més, la despoblació. Tant com el sol ens il·lumina, tant com el dia lluu i la naturalesa treballa i palpita entorn nostre, amem els ribatges a ple aire, els boscos espessos; però durant la nit, quan la nostra mare Terra dorm, deixant-nos desperts, oh, que solitari és el món! Ens trobem espaordits, com uns infants dins una casa silenciosa. Ens asseiem planyent-nos, i cridem fort demanant els carrers resplendents de llum de gas, el so de les veus humanes, el bategar d'una vida que respongui al batec nostre. Un hom es veu massa abandonat, massa petit, dins la immensitat tranquil·la, mentre el vent de la nit fa bellugar les negres siluetes dels arbres! Una innombrable quantitat d'esperits s'esbargeixen ça i lla, portant la tristesa amb llurs gestos silenciosos i impressionants. Apleguem-nos per les ciutats; encenguem els grans focs d'alegria que són un milió de llums de gas, i cridem, cantem a chor! Fem posat de valents!

* * *

Harris em preguntà:

-¿Haveu estat mai al laberint de Hampton-Court? Jo vaig ser-hi una vegada, per guiar un amic. Havia estudiat la topografia del lloc amb un mapa, i vaig sofrir una desil·lusió: era una cosa tan senzilla que semblava una estupidesa. Gairebé no val els 25 cèntims que fa pagar l'administració per entrar-hi.

Es veia que el mapa era ben bé una broma, una farsa vulgar que en res no reproduïa el laberint tal com realment era; Harris havia dit al cosí de província que pilotava:

-Hi entrarem, sols perquè pugueu dir que hi heu estat. No hi ha res més fàcil al món. És una ximpleria dir-ne laberint. Cal, des de la primera volta, tenir esment a servir sempre la dreta. Anem a donar un tomb de deu minuts, i cap a dinar tot seguit.

Feia poc que havien entrat, quan trobaren algunes persones que els varen dir:

-Fa, que som ací, tres quarts d'hora, més i tot, i comencem d'estar-ne tips.

Harris els respongué:

-Segueixin-me, si els plau. Jo no faig sinó entrar i sortir.

Aquelles persones se n'admiraren, i afegiren:

-És molt amable, vostè!- I ajustaren llur pas al de Harris.

A mesura que avançaven, anaven trobant altres visitants desitjosos de sortir del laberint, fins que van aplegar-se gairebé tots els que hi eren. En veure Harris i el seu acompanyament, aquells que havien abandonat tota esperança de sortir-ne i de reveure llur casa i llurs amics, cobraven ànim, i, expressant llur gratitud, s'ajuntaven a la processó. Segons opinió de Harris, eren almenys vint persones. Una dona que tot el matí havia romàs allí dintre amb el seu nen, havia insistit a agafar-se al seu braç, de por que tenia, encara, de perdre's.

Harris avançava servant sempre la dreta. Però el camí semblava llarg, i el seu cosí va ,dir-li:

-Tanmateix ho és, de gran, aquest laberint!

Harris: -Ui, si ho és! Un dels més grans de tot Europa!

El cosí: -A la força ha de ser-ho, perquè havem caminat dues milles ben bones.

Allò, a Harris, començava de fer-se-li estrany, però seguia amb bona fe, fins que, veient a terra un tros de pastís de deu cèntims, el cosí jurà que l'havia vist allí mateix set minuts abans.

-Això no és possible!- digué Harris.

-I tant, si és possible!- cridà la dona que anava amb el nen. -Jo l'he tret de les mans del meu fill i l'he llençat a terra. Ni mai que m'hagués ensopegat amb vós. Veig que sou un trapella.

Harris aleshores es va indignar, i, amb el seu mapa al davant, volgué desenrotllar la seva teoria.

-Si el mapa és tan bo com diu- va fer un dels que el seguien, -vejam, doncs, si endevina a quin punt ara som.

Això Harris no ho sabia, i proposà, com el millor partit que es podia pendre, tornar a l'entrada i recomençar el passeig. Això últim fou acollit sense entusiasme, mentre que la proposta de tornar a l'entrada va obtenir la unanimitat.

Es posaren tots en marxa darrera de Harris, justament amb direcció oposada a la precedent.

Passaren deu minuts i es trobaren al bell mig del laberint.

Harris volia fer entendre que era allò el que s'havia proposat; però, davant l'actitud amenaçadora de tots, es decidí per reconèixer la seva errada.

Amb tot, s'havia trobat un punt cert de partida: sabien on eren. El mapa fou consultat de nou, i la qüestió es judicà més senzilla que mai. Reprengueren la marxa per tercer cop.

Al cap de tres minuts, tornaven a trobar-se al centre del laberint, i totes les temptatives següents, qualsevol que fos la direcció, no donaren altre resultat. Allò esdevenia tan exacte, que la meitat de la gent s'aturava esperant que l'altra meitat fes la volta, segurs d'anar a parar al mateix punt de partida. Harris, dubtant, tornà a treure el mapa; però la gent, de veure només aquell objecte, es va irritar. Li aconsellaren de fer-ne bocins, i forçosament hagué de reconèixer que s'havia fet impopular.

Finalment la colla, ja enfuriada fins al capdamunt, va reclamar amb grans crits el guarda. L'home va fer-se visible, s'enfilà per l'escala i donà instruccions a plena veu. Dissortadament els cervells eren tan contorbats que fou impossible, en absolut, entendre el que deia.

L'home els recomanà que s'aturessin allà on eren, per tal de poder arreplegar-los. Ells es tiraven, mateix que pilotes, els uns contra els altres, tot esperant el guarda, qui, baixant de l'escala, va entrar al laberint.

Es tractava, com per fer més completa la tabola, d'un guarda novell en el seu paper. En ésser dins del laberint, no sabé trobar la colla perduda; va recórrer tot el camp cercant-los, i acabà per perdre's ell i tot.

Se'l veia córrer d'ací d'allà, procurant reunir la gent, que el sentien a cada instant. Esperaven cinc minuts, i després el veien reaparèixer exactament al mateix lloc que abans.

I el desgraciat guarda cridava:

-On diable s'havien ficat?

No tingueren altre remei, per poder sortir, que esperar que tornés de dinar un altre guarda ben capacitat del seu paper.

En opinió de Harris aquest laberint és molt atractiu, i determinarem fer tots els esforços per persuadir George de visitar-lo en retornar.

CAPÍTOL VII

El Tàmesis endiumenjat.—La indumentària que ha d'usar qui vagi per sobre l'aigua.—Bona ocasió per als homes.—Harris no té gust en el vestir.—El jaquetó de George.—La tomba de la senyora Thomas.—L'home a qui no plauen les tombes, fèretres, cranis, etc.—Harris enfurismat.—Les seves opinions sobre George, els ribatges i la llimonada.—Esforços de Harris.

Harris havia anat contant-me el seu passeig pel laberint, mentre anàvem travessant la resclosa de Moulsey, que per cert és ben gran i esmerçarem força temps a passar-la. No hi havia altra barca que la nostra. Ha estat, del meu record, l'única vegada que he vist una barca sola dins la resclosa de Moulsey, més animada que cap altra (més i tot que la de Boulter).

De vegades m'he aturat per contemplar-la, en moments que era impossible de veure l'aigua, que talment desapareix sota el bellugadís i confús vaivé de robes de vives tonalitats, gorres clares, albiradors capells, ombrel·les multicolors, domassos brillants, mantells i llistes de sedes onejant al vent, blancs vestits... Davant d'aquest bigarrament, un hom es fa la il·lusió de veure una grandiosa capsa plena de flors de tots colors, raigs de tots els tints, irradiant dins la resclosa com un arc de Sant Martí.

Els diumenges que fa bo, aquest espectacle dura tot el dia. Çà i lla s'aturen, esperant torn per entrar a la resclosa, llargues rengleres d'embarcacions. Es veu com avancen, passen i desapareixen al lluny. El riu, a ple sol, és cobert, des del palau de Hampton fins a l'església, de groc i de blau, de taronja i blanc, de vermell i de rosa. Tots els habitants de Hampton i de Moulsey, amb vestit de canotage, vénen a vagabundejar entorn de la resclosa acompanyats de llurs gossos fumant i contemplant les embarcacions. El conjunt de les gorres i els vestits dels homes, els abillaments de les dones, els gossos excitats, els petits vaixells amb les blanques veles, el paisatge tan agradós i l'aigua escumejant, componen un dels espectacles més alegres que conec en les contrades de la negra i antiga ciutat de Londres.

El riu és un bon pretext per a lluir l'abillament. Els homes podem palesar, allí sobretot, el nostre gust pels colors, i, segons el meu humil parer, sortim de la prova amb èxit.

Quant a la meva persona, m'ha plagut sempre una mica de vermell en la indumentària: vermell i negre, s'entén. Heu de saber que els meus cabells són d'un fosc daurat (un bonic matís, segons m'han dit), i el vermell hi harmonitza d'allò més. També penso que una corbata blau-clar hi ha d'escaure molt. Afegiu-hi un parell de sabates de couro de Rússia i una faixa de seda vermella rotllada a la cintura (la faixa afavoreix més que el cinyell).

Harris és massa aficionat a la mescla de groc i ataronjat. Ho tinc per una errada gran. És massa bru, per a portar el groc: no li escau del tot. Jo li he aconsellat d'usar el blau amb mostra crema, però cap persona no té la seva falta de gust en el vestir. Demés, Harris és obstinat en les seves idees, i això és veritablement fastigós: enfardat com sol presentar-se, impossible que pugui mai tenir èxit. I és una gran llàstima, perquè hi ha un o dos colors que no li farien fer cap lletja figura, sobretot si mirava de portar sempre el barret ensorrat fins a les orelles.

George va fer algunes compres per a l'excursió, i he dir que d'aquestes compres no en vaig quedar pas content. El jaquetó és de color *criarda*. No voldria pas que George sabés el meu pensament, però, si he de dir la veritat, no sabia trobar jo cap cosa a la qual s'assembla. Fou el dijous a la tarda quan el va portar a casa nostra per ensenyar-nos-el. Reprodueixo el diàleg que tingué lloc:

Harris i jo: -Quin nom té, aquest color?

George: -No ho sé pas. Em sembla que per una tonalitat com aquesta no s'ha reservat cap nom. El botiguer m'ha dit que respon al gust oriental.

Aleshores ens demanà el nostre parer.

Harris: -Considerant-lo com un objecte que hagi de posar-se sobre una toia de flors o que s'utilitzi per espantar els ocells en començar la primavera, és de la meva absoluta aprovació. Ara, si es considera com article de vestir per a una criatura humana (a no ser que es tracti d'un negre de Morgate), no puc,

de cap de les maneres. Em pertorba.

George, amb aquestes paraules, va picar-se una mica. Harris va objectar:

-Si us desplaue el meu parer, compteu que no calia demanar-me'l.

Tant a Harris com a mi, el que ens empipa, d'aquesta peça de vestir, és que ha d'atraure l'atenció vers nosaltres (*9).

* * *

Harris estava frisós per arribar fins a Hampton-Church i visitar la tomba de Mrs. Thomas.

-Qui és Mrs. Thomas?- vaig demanar-li. I ell em respongué:

-Com he de conèixer-la, jo? Es tracta d'una dama que s'ha ofert a si mateixa una tomba humorística, i aquesta tomba jo la vull veure.

Vaig fer-li moltes objeccions. Jo no sé del cert si particularment sóc home de mala fatxa, però mai no he tingut aquest gust d'anar a sospirar sobre les tombes. Ja sé que és convenient, en arribar a una ciutat o vila, anar a corre-cuita al cementiri per a divertir-se; però jo he estat sempre abnegat, fins i tot en contra meva, amb aquestes ocasions.

Jo no tinc cap interès a examinar les fosques i fredes esglésies, amb l'acompanyament d'un vell conserge asmàtic que va llegint els epitafis.

La vista d'un tros de bronze fos, col·locat sobre una làpida, no em produeix allò que en diríem una real felicitat.

Sovint faig indignar els respectables *rates d'església* quan veuen la meva impertorbabilitat davant les inscripcions sensacionals, i el meu migrat entusiasme per la història de la família de més relleu de la localitat. El meu desig, no gaire dissimulat, de fugir al camp fereix llur sensibilitat.

Un matí daurat d'un sol brillant, jo era prop la muralla de pedra que enrotllava la petita església d'una vila. Fumava, en mig d'una profunda i deliciosa tranquil·litat, tot corpès del paisatge plàcid i dolç que s'oferia als meus ulls.

L'antiga església, tota grisa, amb la seva eura enfiladissa i el seu pòrtic de fusta teginada; el caminal, tot blanc, que serpentejava al peu del turó entre dos rengles de grans oms; les torretes, amb teulada recoberta de palla, deixant albirar llur perfil més enllà del graciós i presumit esbarzerar del clos; al fons, la cinta argentada del riu, i al costat el bosc...

Heu's ací un adorable panorama, que m'inspirava un poema, un idil·li. Em sentia noble i dignificat, inclinat a rebutjar el mal i enlairar-me per damunt del segle. Hauria volgut estatjar-me i viure allí, i mai més no cometre futilitats, observant una bella existència, sense reprotxe, fins a tenir els cabells blancs com l'argent en arribar a vell, etc., etc. En aquell moment oblidava les accions dolentes de tots els meus amics i coneguts, i els beneïa.

Tant se me'n donava, d'aquests, ocupats com eren a portar una vida frívola i indiferent, ben lluny de pensar el bé que feia per ells en aquell plaent indret. Jo el feia, però, i hauria estat content de poder fer-los tan feliços com desitjava.

Quan més capficat estava, meditant entorn d'aquests enlairats i dolços pensaments, vaig ésser retornat al món per la veu agra i vella que em cridava:

-Molt bé, senyor, molt bé: ja va, ja. Ara mateix, senyor: no en passi ànsia!

Em giro i el veig al mig del cementiri un bon home, calb, que, coixejant, venia cap a mi. Duia un gran manyoc de claus, que feia sorollar a cada pas.

Amb una digna mirada vaig indicar-li que volia estar ben sol. Però l'home seguí aproximant-se cap a mi.

-Ja vinc, senyor, ja vinc! És que vaig una mica coix: veu? No vaig tan lleuger com altres vegades. Passi per ací, senyor.

-Aneuvos-en! ¡Deixeu-me tranquil, vell miserable!- li vaig dir.

-M'he donat tota la pressa possible, així que la meva dona l'ha vist. Segueixi'm, senyor, si li plau.

-El que heu de fer és anar-vos-en, abans no m'enfili dalt del mur i no us digui dos i dos quant fan.

L'home semblà sorprès.

-No vol pas veure les tombes?

-No. No en tinc pas ganes, de veure-les. Vull únicament romandre arrambat a la tàpia. Aneu-vos-en i deixeu-me en pau. Sóc ple de bells i nobles pensaments que em produeixen un efecte sanitos i dels quals voldria servir la impressió. ¿Què veniu a parlotejar, ací, i per què em feu perdre l'oremus, en fer-me voleiar les meves millors idees amb la vostra estúpida proposició de pedres mortuòries? Deixeu-me en pau, us torno a dir, i vegeu de trobar qui us enterri a poc preu, que jo pagaré la meitat del que costi.

L'home restà una mica sufocat; es refregà els ulls i em mirà fit a fit. Jo tenia, malgrat tot, l'apariència d'un ésser humà, i ell no podia dubtar-ne.

-Tal vegada és estranger, vostè? No és d'ací?

-No que no en sóc, d'ací. Si ho fos, vos no en seríeu.

-Així, doncs, vostè vol veure les sepultures, les tombes, la gent que hi ha enterrada... Ja em comprèn, vostè: els fèretres.

-Mentiu!- vaig cridar. -Jo me'n ric, de les tombes, de les vostres tombes! Per quins set sous les hauria de voler veure? ¿Per ventura no tenim les nostres, les de la nostra família? El meu oncle Podger té, al cementiri de Kensal Green, una sepultura que és la joia de tota la contrada. El monument fúnebre del meu avi Bow pot rebre vuit visitants. La meva tia Susanna té, al cementiri de Finchley, una tomba de rajola amb tot d'ornaments d'una pedra tumulària i amb una mena de cafetera en lloc de baix relleu. Demés, aquest monument té un cimbori rodó de quinze centímetres, del millor marbre, que ha costat a pes d'or. Si alguna vegada desitjo veure tombes, és per aquells indrets on em plau d'anar. ¡No m'interessa cap altra sepultura! Quan vós sigueu enterrat, us vindré a veure: és tot el que puc fer per vós.

L'home es desfeia en llàgrimes. Em va semblar que una de les seves tombes tenia, a dalt de tot, un tros de pedra que deien si era la resta d'una estàtua d'home; una altra tomba ofería una inscripció que ningú no era capaç de desxifrar.

Jo seguia sense commoure'm. L'home insistí, amb el cor nafrat:

-No vol veure les vidrieres commemoratives?

Davant la meua negativa, lliurà una darrera escomesa, els darrers ressorts. Se m'acostà i em digué amb una veu indistinta:

-A baix, a la cripta, tinc un parell de cranis! Vingui a veure'ls! Vingui a veure els cranis! Per a vostè, jove, és ara el temps de vacances, i segurament voldrà divertir-se.

Giro esquena, i, tot anant-me'n, encara el sentia cridar:

-Vingui a veure els cranis! Torni, doncs: torni, i els veurà!

* * *

A Harris li plauen les sepultures, les tombes, els fossars, els epitafis, les inscripcions funeràries. Només de figurar-se que no podria veure el «darrer estatge» de la senyora Thomas es mig trastornava i deia:

-Des que aquesta excursió fou projectada, havia somiat aquesta visita, i per a fer-la m'he unit a vosaltres.

Vaig dir-li que havia de pensar amb George, i que teníem l'obligació de remuntar la barca fins a Shepperton per tal de poder trobar-lo cap a les cinc. Llavors les empenqué amb George.

-¿Per què vagabundeja tot el dia i ens deixa sols a arrossegar a contracorrent aquesta feixuga parroquiana? ¿No podria treballar una mica i tenir lliure el dia per passar-lo amb nosaltres? ¡Vagi al dimoni la seva banca! ¿Que hi pot fer res de bo, allí? A qualsevol hora que jo m'hi hagi escaigut, mai no l'he vist treballar. El veureu tot el dia seure darrera el vidre d'una finestra, esforçant-se a fer veure que es troba molt enfeinat. ¿Voleu dir-me què se'n pot esperar, d'un home darrera una finestra? ¡Ben bé que jo haig de treballar, per a viure! Per què no fa ell el mateix? ¿Per què serveixen, ell i les banques? De pendre-us els diners ja en saben; però presenteu-vos-hi amb un xec, i us el retornen ple d'inscripcions com aquestes: «¡No hi ha fons!», «¡Informe-vos de la persona que envia!» Voldríeu dir-me a què treu nas, tot això? Poc sabeu la pila de viatges que m'han fet fer. Dues vegades, la darrera setmana! Però no estic pas disposat a suportar-ho més temps, i retiraré el meu dipòsit.

Si George fos aquí, podríem anar a veure aquesta tomba. Jo no m'ho acabo de creure, que ell sigui a la banca. Estic segur que s'està esplaiant, mentre nosaltres carreguem amb tota la feina. Doncs bé: me'n vaig a passeig, a pendre la fresca.

Vaig fer-li veure que ens caldria córrer qui-sap-lo per a trobar un hostel o una cantina. Llavors fou el riu, que tingué la culpa de tot.

-Per què serveix, aquest riu? ¿És que hem vingut a lliscar-hi per a morir-nos de set?

Quan Harris té aquests rampells, el millor que es pot fer és deixar-lo dir: vessa tota la bilis i resta tranquil tot seguit. Vaig dir-li:

-A dins del cove hi ha llimonada concentrada, i a proa teniu el càntir amb molts litres d'aigua. Barregeu aquestes dues coses i obtindreu una beguda fresca i calmant.

Aleshores s'enfurismà contra la llimonada i totes les altres begudes pròpies d'escolars: gíngebre, xarop de gerds, etc., etc.

-Això són infames mixtures- deduïa -que produeixen la dispèpsia i malmeten el cos i l'ànima, engendrant la meitat dels crims que es registren a Anglaterra.

Ell, de totes maneres, volia beure una cosa o altra; Va enfilem-se al banc i va ajupir-se per agafar del fons del cove l'ampolla, que no era gaire de bon abastar. S'anà ajupint ajupint, i, obstinat a voler governar la barca malgrat el desequilibri del seu cos, agafà malament la corda i féu anar l'embarcació contra el ribatge. Amb la topada caigué i anà a ficar-se de cap a dins del cove, quedant agafat als costats de la barca i amb les cames en l'aire. Ni gosava a bellugar-se, per por d'ésser engolit, i qui sap el temps que hauria romàs en tal posició si no corro a hissar-lo agafant-lo de les cames.

No cal dir que aquest incident havia d'augmentar la seva furor.

CAPÍTOL VIII

Destorbs.—El que cal fer.—Comportament groller dels propietaris riberencs.—Defenses.—Harris canta una cançó còmica.—Una reunió aristocràtica.—Conducta de dos joves poca-soltes.—Unes informacions sense utilitat.—George compra un banjo.

Sota els salzes ploraners de Kempton Park vam aturar-nos per fer l'àpat. És una planura riberenca, catifada de verd i guarnida de salzes que la cobricelen. Anàvem a entrar al tercer plat (pa i confitures) quan heu's ací que ens compareix un cavaller, amb mànegues de camisa i una curta pipa a la boca, i ens diu:

-¿Ja saben que estan violant una propietat privada?

-Encara no hem ben examinat aquesta qüestió, per a deduir conclusions- vam dir-li. -Amb tot, si vostè ens assegura, sota la seva paraula de cavaller, que nosaltres violem aquesta propietat, estem disposats a creure'l.

Ens va donar la seguretat que demanàvem, i nosaltres, per la nostra banda, li donàrem les gràcies. Però el seu posat era de no estar gaire content: anava amunt i avall, no molt lluny de nosaltres.

Aleshores vam preguntar-li:

-¿Podríem servir-lo en res més?- I Harris, amb la intenció de fer broma, li oferí pa i confitures. El cavaller, que indubtablement pertanyia a alguna societat els estatuts de la qual prohibien la ingestió dels susdits aliments, declinà l'ofertament amb aspra forma, i fins semblava injuriat per l'atenció que li havíem tingut.

El seu deure era treure'ns d'allí.

-Sí, aquest és el seu deure i caldrà complir-lo- li digué Harris. -Però em plauria de conèixer el seu parer sobre la millor manera de fer-ho.

Harris és un home corpulent, molt forçut, musculós, de gran ossamenta. Aquell home se'l mirà

detingudament, i respongué:

-Vaig a consultar el meu superior i tornaré per posar-los en remull dins del Tàmesis.

Naturalment, no es deixà veure més. En realitat, el que volia era un xelí.

Hi ha, tanmateix, una bona colla de paràsits riberencs que fan a l'estiu bones pessetes passejant-se al llarg del riu i arrencant un tribut als que són prou babaus per a fer-ne cas. Diuen que són «enviats del propietari» i prenen nota dels noms i adreces per a passar-la a llur senyor, el qual pot fixar (si és que realment té dret a fer-ho) una quantitat justa pels danys i perjudicis causats a la propietat on heu cercat un recó que us servís de solaç.

Generalment el públic és indolent i temorenc, i prefereix suportar aquestes imposicions ans que acabar-ho d'una vegada mostrant una mica d'energia.

Cal avergonyir resoltament els propietaris dignes de vituperi. Llur egoisme augmenta d'any en any, i, si per ells anés, es prohibiria en absolut l'accés al Tàmesis. No en tenen prou amb els petits tributs i el que el riu ja per si sol representa, que han de clavar-hi estaques al fons i posar cadenes de marge a marge. Ara de poc han fet penjar als arbres uns grans anuncis de prohibicions que solament de veure'ls em desperten els instints més dolents. Em vénen intents d'arrencar tots aquests cartells i mig partir-los sobre el cap de qui els ha posat, fins a deixar-lo mort. L'enterraria tot seguit, i sobre la fossa hi clavaria el seu cartell com a làpida tombal.

Vaig dir a Harris els meus sentiments, i aquest em va respondre:

-Jo faria encara pitjor. No solament exterminaria els enganxadors de cartells, sinó que degollaria tota la família, llurs amics i parents, i després els cremaria la casa.

Això em semblà massa exagerat, i li ho vaig fer observar.

Harris: -Tal com he dit ho faria. Aquest tractament fóra ben merescut, ¡i de bona gana cantaria cançons còmiques damunt les cendres! -

Vaig restar desolat en escoltar aquesta professió de fe sanguinària. Tots hem de fer que els nostres instints de justícia no degenerin en sentiments de venjança. Llargues amonestacions em calgué fer a Harris per a conduir-lo a idees més cristianes, i, a la fi, vaig eixir-ne victoriós. Em va prometre que gràcies a la meva intervenció els amics i parents salvarien la vida, i que no cantaria pas sobre les cendres de la casa.

Si haguéssiu, alguna vegada, sentit cantar a Harris una cançó còmica, comprendríeu l'immens servei que he rendit a la humanitat. Se li ha ben arrelat la idea que amb aquell particular gènere hi ha de fer sort. I els seus amics que li coneixen tals temptatives, es fan també càrrec que mai no podrà guanyar la menor glòria i que és temps perdut aconsellar-li de fer cap assaig.

Quan es prega a Harris de cantar, acostuma a respondre:

-Amb molt de gust, per mi; però jo només sé cançons còmiques...- I que ho diu amb una entonació com volent dir que un hom ha d'escoltar-lo un cop i morir tot seguit.

-És molt amable, molt amable!- diu la mestressa de la casa. -¿Ens en cantarà una, senyor Harris?

Harris s'acosta al piano, amb el feliç gest de l'home disposat a sacrificar-se generosament pel seu pròxim.

-Silenci, si els plau!- diu la mestressa de la casa, girant-se. -¡El senyor Harris va a cantar-nos una cançó còmica!

-Oh, quina felicitat!- exclamen els concurrents.

Retornen els que eren a la *serra*; puguen els dels altres pisos; es recerca per tota la casa i s'apleguen al saló amb un somriure als llavis.

Harris comença.

Val a dir que no és cosa de demanar una gola privilegiada, per a esmenussar un couplet còmic; ni cal una frase mestra ni vocalitzacions. Tampoc no ha de fer gens estrany, sentir al cantant enfilat una nota a un diapassó massa alt i sobtadament canviar el to. No cerqueu l'exactitud del compàs, ni concediu gaire importància al fet d'avançar-se l'artista dos temps sobre l'acompanyament, o que s'aturi de cop i volta a la meitat del couplet per a discutir amb el pianista sobre aquest particular, reprenent el mateix fragment de la cançó.

En canvi, heu d'estar disposats a sentir repetir els tres primers versos del couplet, sense misericòrdia, fins al moment de la tornada, i veure com tot d'un plegat, el cantant deixa de cantar, per a riure burlescament i dir: «És xocant, però que em pengin si em recordo del que segueix!» Aleshores mira d'empescar-se alguna cosa, i al cap d'una mica es recorda «del tros que havia perdut», quan justament es troba en un període ben diferent de la cançó; interromp, (sense fer-ne esment a l'auditori) reprenent el couplet en la frase recordada, i el públic resta en el més greu dels desempars.

Altrament, no us cal...

Però vaig a donar-vos una idea de Harris fent de cantor, i vosaltres mateix judicareu.

Harris (dret davant el plano i parlant al públic amatent): -Em temo que aquesta cançó no la trobin massa vella. Estic segur que tots vostès la coneixen, però es l'única que sé. És la *Cançó del jutge*, treta de Pinafore... No, no és pas Pinafore, el que vull dir. Vull dir... Ja ho saben, vostès, el que vull dir: és una altra cosa. Vostès ja ho comprenen, veritat que sí? Bé: vostès han de cantar la tornada, tots a chor.

Murmuris de goig i d'inquietud per això de repetir a chor la tornada. Uns acords brillants marquen el preludi de la *Cançó del jutge*, treta del *Procés davant un jurat* per un pianista nerviós. Arriba el moment de cantar, però Harris se'n distreu. El pianista torna a començar el preludi, i Harris es posa a cantar els primers versos de la *Cançó del primer lord de l'almirallat* de Pinafore. El pianista s'esforça per acabar el preludi, però s'ho deixa córrer i prova de seguir a Harris amb l'acompanyament de la *Cançó del jutge*, treta del *Procés davant un jurat*. Veu que allò no va bé, i es demana on és i què és el que fa. Perd el cap, i de sobte s'atura.

Harris (encoratjador i amb to de benvolença): -Molt bé, molt bé! Ho fa meravellosament! ¡Continui!

El pianista: -Em sembla que hi ha un malentès. Vejam: què canta, vostè?

Harris (ràpidament): -Doncs la *Cançó del jutge*, treta del *Procés davant un jurat*. ¿No la coneix, vostè?

Un amic de Harris (al fons de la sala): -No, home, no! De cap manera! No sabeu el que dieu. Cantàveu la *Cançó de L'almirall* de Pinafore.

Segui una llarga argumentació, entre Harris i aquest amic, sobre quina era, positivament, la cançó que Harris cantava. L'amic digué, a la fi:

-Tant ens fa saber-ho com no, el que canteu: la qüestió és que canteu.

Harris, vivament ressentit per la injustícia que se li feia, demanà al pianista que tornés a començar. El pianista, llavors, toca el preludi del *Cant de l'almirall*, i Harris, veient el moment favorable per a rompre a cantar, comença:

«En fer, de jove, mon debut forense...»

És a dir, el *Cant del jutge*, del *Procés davant un jurat*.

Tothom esclafeix a riure. Harris es pren la riallada com un compliment. El pianista pensa amb la seva muller, amb la seva família; abandona la lluita desigual i se'n va. El seu lloc l'ocupa un pianista més vigorosament constituït.

El nou pianista (alegrement): -Ara, estimat company, ja pot començar quan vulgui. Jo m'encarrego de seguir-lo. Fora el preludi!

Harris (al qual les explicacions precedents han aclarit de mica en mica el cervell) diu tot enriallat:

-Per Júpiter! Els prego que em dispensin. Barrejava les cançons, però la culpa era de Jenkins. Ara, ara!...

Canta. La seva veu sembla sortir del soterrani i ofereix certa analogia amb els sords murmuris precursors d'un terratrèmol.

«Quan era jove vaig serví un trimestre com a pixatinter d'un magistrat...»

Harris (dirigint-se al pianista): -És més baix, amic meu. Tornarem a començar aquest passatge, si li plau.

Novament canta els dos primers versos amb veu de falset. Gran sorpresa d'una part de l'assemblea. Una dama vella, retornada a la infància i asseguda a la vora del foc, es posa a plorar, i se l'han d'endur.

Harris (continuant):

«Espolsava finestres; espolsava la porta i...

No, no! «Netejava les vidrieres de la gran porta i encerava l'entarimat.» No, tampoc. Em perdo. Jo els demano perdó. És una cosa xocant, però mai no puc recordar-me d'aquest vers. «I jo... i jo...» Què hi farem? Passem a la tornada, i amunt la barca. (Canta.)

«I jo tra-derí-derà, la-tral-la-la-la.

Heu's ací que ara sóc ministre de Marina.»

Tots amb la tornada, eh? Aquests dos versos són els que han de repetir. Va?

(Chor.)

I ell:

«Heu's ací que ara és ministre de Marina.»

Aquest bon Harris no sap veure fins a quin punt arriba a fer el beneit i com és carregós per a molta gent que no li ha fet cap mal. S'imagina, amb tota la bona fe, que els ha fet el més gran obsequi, i afegeix:

-Després de sopar, ja els cantaré una altra cançó.

Però, ara que parlem de recepcions i de cançons còmiques, us contaré una curiosa aventura en la qual vaig pendre part i que demostra com el treball mental és, generalment, propi de la naturalesa humana.

Haviem format una reunió elegant, d'enlairada cultura intel·lectual; ens vestíem amb la millor roba de l'armari i sosteníem belles converses. En poques paraules: tots ens sentíem feliços, tret de dos joves estudiants vinguts d'Alemanya no feia gaire. Llur posat era d'estar en la reunió de mala gana, com si trobessin el programa enutjós. Nosaltres érem massa intel·ligents, al costat d'ells: aquesta era la veritat. La nostra brillant conversa junt amb els gustos més refinats, els aclaparava i els deixava a un nivell inferior al nostre. Tots férem, més tard, aquesta observació: que mai no devien haver-se trobat allí.

Es tocaren fragments dels antics mestres alemanys; es discutí filosofia i estètica; els homes estigueren oportuns amb les dames i es féu humorisme, sempre de bon to. Algú declamà un poema francès, després de sopar, i els concurrents van declarar-lo admirable. Després una dama cantà una balada espanyola, tan sentimental que féu vessar llàgrimes a dos de nosaltres. La balada era patètica de debò.

Aleshores aquells joves s'aixecaren i digueren:

-Vostès no han sentit mai a Herr Slossen Boschen cantar la seva gran cançó còmica alemanya!-

Aquest digne Herr havia arribat en aquell moment, i s'havia instal·lat directament al menjador.

Cap de nosaltres l'havia mai sentit. Els joves afegíren:

-És la cançó més divertida que s'ha escrit. Nosaltres coneixem Slossen Boschen, i, si vostès volen, anirem a demanar-li que vingui a cantar-la. Mirin si ho serà, de divertida, que, havent tingut Slossen Boschen l'honor de cantar-la davant l'emperador d'Alemanya, calgué portar al llit l'emperador, malalt de tant riure. Demés, no hi ha ningú que pugui cantar-la com ell: sap servir una gravetat tan gran tot el temps, que es podria creure que recita una tragèdia. I aquesta actitud fa la cosa més original. Mai no deixa suposar, ni pel seu to ni pels seus gestos, que canta una cosa còmica, puix treuria sabor a l'obra interpretada. El seu aire grave, patètic i tot, esdevé una broma irresistible.

Davant aquestes explicacions expressàrem el nostre viu desig d'escoltar aquell estrany ocell i poder judicar bé.

Els joves anaren a fer la petició a Herr Slossen Boschen.

Probablement fou satisfet del requeriment que li portaven, car vingué tot seguit i seié al piano sense dir una sola paraula.

-Oh! Es divertiran d'allò més! ¡Riuran de debò!- deien amb veu baixa els joves, travessant el saló per pendre lloc modestament darrera el professor.

Herr Slossen Boschen s'acompanyava ell mateix. El preludi no feia pressentir una cançó còmica, certament: era d'un to brillant, ple d'ànima, i ens va posar la carn de gallina.

-És el mètode alemany - ens dèiem nosaltres. I ens disposàvem a la fruïció.

La llengua alemanya jo no l'entenc: malgrat haver-la apresada en el col·legi, no en recordava ni un traïdor mot dos anys després de sortir-ne.

En el moment que dic, no vaig deixar de veure la meua ignorància i vaig practicar una estratagema que tinc per genial. Vaig començar de fixar-me en els dos joves alemanys, no traient-los mai la vista de sobre. Quan en llur cara es dibuixava un somrís, jo també somreïa; quan s'esforçaven a contenir la rialla, també feia jo els possibles per a contenir-la; i fins hi afegia, de tant en tant, un petit cloc-cloc de satisfacció, com si fos percutit d'un dard espiritual que als vulgars mortals escapava.

Em considerava, senzillament, molt hàbil, operant així.

A mesura que la cançó seguia, vaig observar que la major part de l'auditori tenia, com jo, fixa la mirada en els joves alemanys. Es retorçaven, en riure, i s'estiraven en convulsions com ells, i com ells es donaven de tot cor a l'alegria, exposant-se a rebentar, per dir-ho així, a cada moment. Se'n podia dir un èxit complet.

Però el professor alemany no semblà pas estar satisfet del tot. A les nostres primeres riallades, la seva fisonomia va palesar una sorpresa extrema, com si les rialles haguessin estat el darrer dels compliments que esperava. Nosaltres trobàvem que aquesta expressió era el sùmmum de la bufonada, i ens dèiem: -Verament, aquesta gravetat ja constitueix la meitat de la broma.- La més lleu manifestació, per la seva part, fent veure que es donava compte de la seva pròpia broma, desferia l'efecte.

Com que les rialles continuaven, el seu posat de sorpresa va tornar-se enuig, i després indignació, i ens llançà unes ullades ferotges. (Els dos joves qui eren darrera seu i no podien ésser dins el seu radi visual, foren exceptuats). Aquella mímica ens produí escomeses convulsives. Certament, aquesta cançó podia fer-nos morir. Les paraules, per si soles, podien ja emmalaltir-nos, però tanmateix aquesta serietat, aquesta burla, era massa.

A la darrera estrofa, l'artista es sobrepassà a si mateix, i féu espurnejar sobre nosaltres els seus ulls, plens d'una furor que ens hauria contorbat d'allò més si per endavant no haguéssim estat previnguts que allò formava part del mètode còmic alemany. Per acabar-ho d'adobar, llançà al mig d'aquella estranya música un crit d'agonia tan dolorit, que, de no tenir la seguretat que es tractava d'una cançó còmica, hauríem plorat.

La cançó acabà entre una cascada de rialles.

-Oh!- vàrem dir a chor. -¡Mai no havíem escoltat una cosa tan divertida! Certament és estranya la idea (general arreu del món) que els alemanys no posseeixen el sentiment humorístic. ¿Per què no han traduït llur cançó a l'anglès, per a major joia dels mortals?

Aleshores Herr Slossen Boschen s'aixecà, invectivant-nos terriblement. Per la col·lecció de lletanies alemanyes que ens adreçà vaig deduir que la seva llengua és verament privilegiada per a fer-ne semblant ús. Dansà, féu tremolar els punys, i ens serví tot l'anglès que sabia. Talment semblava que mai ningú l'hagués insultat fins aleshores.

Es veia que la cançó no tenia res de còmica. Referia com una mossa de les muntanyes de Hartz havia donat la seva vida per tal de salvar l'ànima del seu promès. Després de la mort, es retroben en la regió etèria les dues ànimes. La darrera estrofa descriu com el promès menysprea i refusa l'ànima de la que per ell va sacrificar-se, i marxa amb un altre esperit. No estic gaire segur dels detalls, però sé fixament que es tractava d'una gran tristor. Herr Boschen ens digué que havia fet sentir a l'emperador d'Alémanya aquesta cançó, i que el sobirà havia sanglotat com un nen. Segons l'opinió universal, era un dels cants més tràgicopatètics de la llengua alemanya.

La nostra situació era, doncs, ben dolenta. ¿Haveu vist una cosa semblant?

Ni gosàvem a obrir boca. Cercàrem detingudament els dos joves autors de la broma sense solta, però havien marxat a la francesa, tot just finida la cançó.

La vetllada féu punt ací. Mai no he vist un comiat de reunió tan silencios, tan poc cerimoniós com aquell. Tothom se n'anava sense donar ni tan sols la bona nit, i un a un baixàvem amb pas de llop, per allà on hi havia menys claror. Es demanava amb veu baixa, al guarda-robes, el barret i l'abric; cadascú es féu de porter, lliscà enfora sense fer soroll i guanyà la primera cantonada a corre-cuita, fent els possibles per no retrobar-se.

D'ençà d'aquella vetllada, les cançons alemanyes no tenen per a mi cap interès.

* * *

A dos quarts de quatre aconseguíem Sunbury Lock. Per aquest indret el riu és meravellós, i el braç derivat no és menys bonic. ¡Tingueu, però, el seny de no voler remuntar-lo!

Una vegada vaig provar de fer-ho. Em trobava vora el riu, i vaig demanar als companys si creien que podríem passar-lo.

-Certament, amb tal que remeu fort- em digueren.

Justament aleshores s'esqueia que érem sota la passera que penja sobre el petit braç derivat del riu, i vaig encorbar-me sobre els remes.

Treballava d'allò més, posant a contribució els braços, les cames i els múscles. La meva tasca era sostinguda, elegant, enèrgica i ràpida. Els meus amics van assegurar-me que feia pler de veure'm.

Al cap de cinc minuts vaig pensar que devíem ésser ben a prop de la porta de la resclosa, i vaig tombar-me per a veure si efectivament era així. Érem sota la passera: exactament al mateix lloc on havia començat a remar. Els meus companys reien amb les mans al ventre. M'havia fet un tip de suar per a deixar, al capdavant, la barca enganxada a la passera.

Ara, quan s'ha de remar a contracorrent en els braços del riu prop les rescloses, ja m'he avesat a deixar-ho fer als altres.

* * *

Passàrem per davant de Walton, relativament important per tractar-se d'una vila riberenca. Com s'esdevé amb totes les poblacions semblants, Walton és banyada pel riu únicament de la punta dels peus. Cal dir que, del riu estant, la vila no sembla tenir gaires dotzenes de cases.

Windsor i Avingdon són els únics poblats, entre Londres i Oxford, que poden veure's del riu estant. Tots els altres s'amaguen per les sinuositats de la ribera i llancen una ullada poruga vers els marges. Jo els felicito d'haver estat força discrets deixant als ribatges els camps i els boscos. Reading mateix, malgrat tots els seus esforços per tocar el Tàmesis tant com pot, té el bon gust d'amagar la seva horrorosa cara ben lluny del riu.

Naturalment, Cèsar té reservat, a Walton, el seu petit lloc. És un camp atrinxerat, o una cosa per l'estil. Aquest Cèsar era un veritable *caminador* de rius.

La reina Isabel també s'havia arribat fins per aquest indret. Aneu allà on vulgueu, mai no us podreu desfer d'aquesta dona.

Cromwell i Bradshaw (no pas el guia, sinó l'home que demanà el cap del rei Carles) tingueren una residència a Walton. ¡Heu's ací un dueto ben delitós!

A l'església de Walton es veuen encara tombes cèlebres. Vaig témer de no poder contenir Harris, però semblava haver-se'n distret, i passàrem de llarg.

Més enllà del pont, el riu serpenteja molt i esdevé, gràcies a aquesta disposició natural, força pintoresc, però molt enutjós per a remar o remolcar, motivant nombrosos conflictes entre remolcadors i remers.

A la banda dreta deixem Oatlands Park. És una antiga plaça. El rei Enric VIII la prengué al veritable posseïdor (el nom del qual tinc oblidat) per tal de poder instal·lar-s'hi ell. A dins del parc pot visitar-se, segons diuen, una curiosa gruta; però jo, per la meva part, mai no he sabut veure-la.

La duquesa de York, que havia viscut a Oatlands Park, era molt aficionada als gossos. Va fer construir un cementiri, on enterrava els seus amics així que anaven morint-se. Deu haver-n'hi uns cinquanta d'enterrats, separadament i amb un epitafi cadascun. Jo m'atreveixo a dir que ben bé se la mereixien, llur sepultura, com tot fill de mare.

A Corway-Stakes, primer angle sota Walton Bridge, fou lliurada una batalla entre Cèsar i Cassivelaunus. Aquest darrer havia fortificat el riu, plantant-hi al fons tot d'estaques arrenclerades, i havia fet posar un avís que deia: «Prohibit el pas». Però Cèsar passà, malgrat tot. Ja veieu, doncs, com no és possible separar Cèsar d'aquest riu.

Un home així convindria tenir avui prop les rescloses.

Halliford i Shepperton són dos petits recones ben escaients, particularment per la banda del riu, però no tenen gran cosa de notable.

Hi ha, no obstant, al cementiri de Shepperton, una tomba damunt la qual fou inscrit un poema.

Jo no sabia com fer-ho per poder veure si Harris tenia ganes de visitar-la. Vaig notar que dirigia vers l'embarcador com una mirada d'enveja: jo que sí, que quan hi som a la vora faig per manera que li caigui el barret a l'aigua. Entre el mal temps que es donava per recobrar-lo i la seva indignació davant la meva graponeria per haver-lo, va fugir-li del cap la idea de les seves benamades tombes.

A Weybridge, la Wey (formós corrent d'aigua pel qual únicament els navilis de poc calatge poden navegar fins a Guilford, que sempre em prometo d'explorar sense mai poder fer-ho), la Bourne i el canal de Basingstoke tenen llur confluència amb el Tàmesis.

Justament la resclosa és a l'altra part de la població. Adonar-nos-en i veure en una comporta el jaquetó de George va ésser cosa d'un mateix instant. Després, rera un examen més profund, descobrirem que George estava dintre del seu jaquetó.

Montmorency féu anar furiosament la cua, jo vaig cridar, Harris va mugir, i George féu voleiar la seva gorra i vociferà.

El guarda de la resclosa va sortir de la seva caseta, tot esverat i amb un garfi, pensant que es tractava d'un greu contratemps. Quan va veure l'equivocació, va semblar que ens feia mala cara.

George portava un singular paquet, embolicat amb un drap impermeable. Era un paquet rodó, però una mica aplanat i amb un llarg mànec recte que sobreeixia.

Harris: -Què és, això? Una paella, potser?

George: -No. És una cosa que de moment empipa, però tothom, en el riu, se'n proveeix. És un banjo.

I els seus ulls espurnejaven estranyament.

-No us coneixia aquest talent!- vaig dir, alhora que Harris feia igual exclamació.

-No ho sé tocar, realment- respongué George. -Però és una cosa ben fàcil, i porto un mètode explicatiu.

CAPÍTOL IX

George davant la feina.—Dolenta conducta de les cordes de remolc i d'un esquif de dos remers.—Remolcadors i remolcats.—Mètode descobert per una jove parella.—Estranya desaparició d'una senyora. —Com més es fa, menys s'avança.—Remolc fet per noies.—La resclosa perduda, o el riu freqüentat,—Música.—Salvats!

Així que tinguérem George al nostre poder, el férem treballar. Val a dir que no semblà neguitejar-se gaire. Solament digué:

-He tingut qui sap la feina, a ciutat.

Harris, que acostuma a ésser dur i gens piadós, amb tot home dolent, li respongué:

-En canvi tindreu ací, sobre l'aigua, molta cosa a fer. Però tanmateix és bo, per a l'home, canviar de feina. Apa, desembarqueu.

Res no podia objectar, en consciència. Va fer, però, una provatura, dient:

-Em plauria de quedar-me a la barca per a preparar el te, mentre vosaltres remolcaríeu. Això de fer el te és bastant carregós, i tanmateix sembla que vosaltres esteu fatigats.

La nostra única resposta fou allargar-li la corda de remolc. La prengué i saltà de la barca.

Les cordes de remolc ofereixen aquesta particularitat curiosa i inexplicable: l'haveu rotllada amb tant de seny i paciència com si haguéssiu plegat un pantaló nou, i, si al cap de cinc minuts torneu a agafar-la, ningú dirà que sigui una corda, sinó un horrible fardell.

La meva intenció no és pas d'ésser insolent, però estic segur que si agafeu una soga ordinària i la desenrotlleu i, tan llarga com sigui, la deixeu ben estirada i tivant al mig d'un camp, i després tombeu l'esquena només dos segons, la retrobeu feta un munt, trenada, plena de nusos, perduts tots dos caps, transformada -amb una paraula- en una perruca. Ella mateixa haurà fet, tota sola, tan bella tasca, i a

vosaltres us caldrà passar ben bé mitja hora, asseguts damunt l'herbei, per desfer l'embolic, tot renegant.

Tal és la meva opinió sobre les cordes de remolc, en general. És clar que ha d'haver-hi honorables excepcions: ben lluny d'imaginar-me que això no pugui ésser! Deu haver-hi cordes de remolc que mostraran llur professió de consciencioses i respectables cordes: que no es figuraran que sigui llur feina la de ganxet, que no es nuaran per a semblar ramals de tricot així que un hom les deixi soles.

Dic que penso que n'hi deu haver, i sincerament espero no equivocar-me, malgrat no hagi tingut mai l'honor de trobar-les.

La corda que havia jo agafat al moment que arribàvem a la resclosa, no havia volgut que Harris la toqués, sabent la seva poca traça. L'havia jo rotllada ben a poc a poc, amb gran esment; després vaig fer-ne un doblec, i, nuada de dos indrets, la vaig deixar al fons de la barca. Harris l'havia agafada segons les regles de la ciència i la passà a mans de George. Aquest se n'apoderà amb decisió, va penjar-se-la al braç i començà de desfer-la. Hom podia creure que manipulava amb els bolquers d'un nadó.

Doncs bé: encara no havia desentortolligat una dotzena de metres, que ja la corda era talment una estora mal trenada.

Sempre passa el mateix: ja se sap. L'home que, del marge estant, s'esforça a desenrotllar una corda, pensa que el mal prové d'aquell que l'ha rotllada. I li diu:

-Què redimoni heu volgut fer, amb això? ¿Que és un filet de peix? Un garbuix indecent, és això: vet aquí el que sabeu fer. ¿No podíeu haver rotllat aquesta corda una mica més bé, ximplet?- va grunyint.

Lluita com un salvatge. Després de posar-la ben plana, comença de voltar entorn de la corda, mirant si pot trobar-ne un dels caps.

No res menys, aquell que l'ha rotllada pensa que qui té la culpa de l'embolic és el mateix home que vol desfer-la.

-Ben plegada que era, quan l'heu agafada vós! Per què no hi poseu més atenció, en el que feu? Agafeu les coses sense gens de traça: vet aquí. Quan jo us dic, que fóreu capaç de fer nusos al cabiró d'una bastida.

I mireu si es posen enfurismats, que ben bé voldrien penjar-se, tots dos, amb aquella corda.

Al cap de deu minuts el primer d'aquests homes fa un crit: sembla que es torni boig. Dansa sobre l'embull i prova de posar-hi ordre agafant-ne el cap que li ve a la mà, i tiva amb tota la seva força. Com és natural, l'embolic augmenta. Aleshores l'altre home surt de la barca per ajudar el seu company, però l'un destorba l'altre; agafant tots dos el mateix cap, estiren a la una, i, en trobar resistència, resten astorats.

A la fi la desemboliquen tota, i en girar-se s'adonen que llur barca ha fugit a la deriva, i que marxa recta a la barrera.

Aquest cas ocorregué una vegada davant meu. Era pels voltants de Boveney, un matí ventós; baixàvem nosaltres pel corrent, i, en acostar-nos a l'angle que forma el riu, ens cridaren l'atenció dos homes que vèiem al marge. Tots dos s'esguardaven amb una expressió llastimosa, pobríssima, com mai no he vist ni veuré, i tenien una corda a les mans. No podíem dubtar que quelcom d'extraordinari passava. Vam amarrar i anàrem a preguntar-los el motiu de llur dolença.

-La nostra barca ha fugit!- ens respongueren amb to d'indignació. -Estàvem ocupats a desembullar aquesta maleïda corda, i, quan ens havem girat, *ella* ja qui sap on era.

Semblaven afligits per aquesta acció d'ingritud. Nosaltres trobàrem la dolentassa, detinguda per uns canyers, mitja milla avall, i la retornàrem als seus propietaris. Jo estic, i fins hi faria una juguesca, que no tornarien a donar semblant sort a llur barca, almenys durant una setmana. Per la meva part, mai no oblidaré el quadro que formaven aquells dos homes passejant amunt i avall amb llur corda i esforçant-se per descobrir llur esquif.

Un hom veu produir-se sobre l'aigua una pila de divertits incidents ocasionats pel remolc.

Heu's-ne aquí un dels més comuns.

Dos remolcadors marxen a grans passes, embrancats en una viva discussió, mentre l'home que roman dins la barca, a cent metres darrera d'ells, s'esgargamella inútilment per fer-los aturar i es dedica a una mímica tan violenta com desesperada amb un dels seus remos.

Un petit accident s'ha produït, com, per exemple, la caiguda del governall o d'un ganxo, o el barret del dissortat vola i fuig ràpidament sobre l'ona traïdora.

Els crida, perquè s'aturin, d'una manera polida, correcta:

-Eh! eh! Atureu-vos, si us plau! M'ha caigut el barret a l'aigua.
Quines bromes!

Després:

-Eh, vosaltres! Eh, eh! Tom! Dick! ¿No sentiu? -(Ja no tan afable.)

Després:

-Eeeee! oooooh! Si us poguéis confondre! ¡Endimoniats caps de fusta!
Atureu-vos, doncs! Oh, mil milions de milions!

Llavors s'aixeca, pica de peus, crida fins a posar-se vermell i renega dels seus companys fins a agotar el vocabulari.

Els pillets vagabunds s'aturen pels marges i se'n burlen, tirant-li pedres, mentre passa davant d'ells a una marxa de quatre milles. Ell roman dins la barca i no en pot sortir!

Molts d'aquests inconvenients desapareixerien si els remolcadors volguessin recordar-se de llurs funcions i procuressin hebre esment de com va aquell que resta dins la barca remolcada. És millor que sigui una persona sola, la que estiri de la corda; si són dues, comencen la xerramenta i obliden llur paper: cosa molt natural, puix la barca ofereix ben poca resistència i no pot cridar-los a llur deure.

Per fer-nos comprendre fins a quin punt dos remolcadors poden oblidar llur treball, George va contar-nos, després de sopar, durant la nostra conversa sobre aquest assumpte, un exemple ben curiós. Hèu's-lo aquí:

George i tres companys seus remaven, des de Maidenhead, una barca molt carregada. No gaire lluny de la resclosa de Cookham veieren un jove i una noia marxant junts pel camí de remolc, dalt del ribatge, embrancats en una conversa tan interessant com absorbent. Portaven, entre tots dos, una barra amb un ganxo, al qual ganxo havien lligat una corda que s'estenia darrera d'ells i que de l'altre cap penjava dins l'aigua. No es veia cap barca enlloc. Segurament n'hi havia hagut una, en un moment determinat; però què s'havia fet? ¿Quin fatal destí l'havia arplegada? ¿Quina sort havien seguit els que l'ocupaven?

Això no havia contorbat gens ni mica la jove parella, la qual semblava que, amb el ganxo i la corda ja en tenia prou per a treballar correctament.

George, de primer antuvi, volgué cridar-los, despertar-los; però un acudit lluminós li travessà la dura closca, i no va dir-los res. Amb un ganxo agafà el cap de la corda que anava dins l'aigua; després, amb aquest cap de la corda, els bromistes hi feren una argolla, la subjectaren a la quilla de la barca, van apartar els remes, van encendre llurs pipes i van asseure's a popa.

D'aquesta manera la jove parella remolcà els quatre lladres i la feixuga barca fins a Marlow.

George seguí dient:

-I podeu ben creure que poques vegades he vist esguards tan interrogants com els de la jove parella en descobrir, de la resclosa estant, que havia remolcat, ben bé dues milles, una barca que no era pas la seva. Joestic que, si aquell jove no hagués sentit a prop seu una influència conciliadora molt intensa, potser hauria donat sortida a sentiments de major violència.

La noia recobrà primerament els sentits, es colpejà les mans, l'una contra l'altra, i va exclamar tot neguitosa:

-Ai, Enric! Doncs on és, la tieta?

En arribar ací George, Harris demanà:

-Retrobaren mai la vella senyora?

George, únicament respongué:

-La història no ho diu pas.

Vegeu un altre exemple de la simpatia que cal entre remolcadors i remolcats. En fórem testimonis

George i jo, prop de Walton. Era a l'indret on el camí mor dolçament sobre el riu, i nosaltres acampàvem al marge oposat, molt enfeïnats amb la manduca.

Sobtadament es mostrà una barca que anava arrossegada, a llarguíssima distància, per un cavall de remolc, i sobre la bèstia hi anava muntat un mínuscol pillet. Cinc joves fornits anaven instal·lats dintre la barca, amb aires d'indolent reposar. El posat del timoner, sobretot, era tot beatífic.

En veure'ls passar, murmurà George:

-Donaria de gust qualsevol cosa per veure el del timó estirar la maleïda corda!

Tal dit tal fet: la barca s'enfilà pel marge, amb un soroll d'esquinçament comparable al de quaranta mil draps. Dos homes, un cistell i tres remes passaren de babord a sobre el marge. Un segon i mig després, altres dos homes desembarcaven bruscament i anaven a asseure's al mig de ganxos, veles, sacs de nit i ampolles. El darrer dels ocupants pogué mantenir-se vint metres encara, i sortí de cap per avall.

Aquesta operació semblà alleugerir molt la barca, i aquesta començà d'avançar ràpidament. El petit postilló se'n donà bon compte, atjà son cavall i marxaren a galop.

Mentrestant, els nostres joves s'havien assegut, mirant-se els uns als altres, i trigaren uns minuts a comprendre el que els havia passat. Aleshores es posaren a cridar fort, per fer aturar el pillet; però aquest estava massa enfeïnat amb el seu cavall, per escoltar-los, i aviat se'l va perdre de vista.

Parlant amb sinceritat, no podria dir que em dolgués, la dissort d'aquells joves. Altrament, voldria que els boigs que es fan remolcar d'aquesta manera (i són moltíssims els qui acostumen a fer-ho) tinguessin sempre una sort així. Ultra els perills a que s'exposen, són la desesperació i l'entrebanc per a totes les altres embarcacions que poden ensopegar-se amb ells. Amb llur marxa excessiva, els és impossible apartar-se del camí de tota altra barca, que de cap manera els pot fer pas. Llur corda de remolc s'entortolliga amb el pal de la vostra nau, i us enfonsa, o bé agafa un passatger i el tira a l'aigua, o, quan menys, us fuetreja la cara. El millor que pot fer-se és anar amb esment per guardar-se'n, servint-se de l'extrem gruixut del pal.

De tots els procediments possibles per a fer-se remolcar, el més sensacional és el remolc per noies: el recomano a tothom, car és cosa divertidíssima. Cal sempre tres noies, per a fer seguir la barca: dues que estiren la corda, i una altra que corre d'ací d'allà tota enriallada.

No sé com s'ho fan, que comencen per embolicar-se amb la corda: s'hi entortolliguen les cames i vénen obligades a seure, per alliberar-se'n; després se la posen al coll, i per poc no arriben a escanyar-se. A la fi se'n serveixen com cal, tenint-la horitzontalment, i es disposen a fer la marxa, a una distància molt perillosa de la barca (*10). En haver caminat cent metres, se sufoquen, s'aturen de sobte, s'asseuen damunt l'herbei i esclafeixen a riure. Mentrestant la barca és arrossegada al bell mig del corrent, on comença de donar voltes, abans d'heure'n vosaltres esment per a pendre un rem. Aleshores les noies s'aixequen sobtadament i semblen estranyades.

-Oh, mireu la barca!- diuen. -Mireu's-la. ¡al bell mig del corrent!-

Passat aquest incident, remolquen, com cal, durant una estona. Després, és una nova fantasia: una de les noies vol arrebossar-se les faldilles, i heu's ací que minva l'impuls per a realitzar el que es pretén. Aleshores la barca s'encalla. Vosaltres sortiu, poseu la barca sobre l'aigua i crideu a les noies de no aturar-se.

-Què? Què hi ha?- responen.

-Que no s'aturin!- crideu.

-Que no... Què?

-Que no s'aturin! Apa! Segueixin!

-Aneu, Emília, aneu a veure el que volen- diu l'una. L'Emília obeeix i ve a demanar-vos què els dèieu.

-Què volen? Què passa?

-Res, no passa: tot va bé. Però segueixin caminant: que no s'aturin.

-Ah! Per què?- fa ella.

-Perquè nosaltres no podem governar si resten estacionades. Cal que donin a la barca la seva impulsió.

-Donar a la barca... què?

-Donar-li la seva impulsió, fer-li servir el moviment.

-Molt bé: ara els ho vaig a dir. Ho fem bé?

-Sí, molt bé; però no s'aturin.

-No és pas gaire difícil, sembla- diu l'Emília. -Em creia que costava més.

-No: ja veuen que és ben senzill. No han de fer sinó mantenir la impulsió: vet aquí tot el que cal fer.

-Entesos- fa la noia. -¿Voldrien donar-me el meu xal vermell, si els plaus? És a sota el seient.

Trobeu el seu xal i l'hi doneu. Una de les seves companyes arriba i pensa que farà bé de pendre també el seu xal. S'emporten el de la Maria, per si volgués servir-se'n, però la Maria no el vol; el retornen, i demanen, en canvi, una pinta de butxaca. Passen vint minuts, abans no reprenen la marxa. A la primera girada del camí veuen una vaca i no teniu altre remei que eixir de la barca per fer anar la vaca lluny del camí.

Certament, no hi ha un moment de contrarietat, amb una barca remolcada per noies.

* * *

George, a la fi, pogué desembolicar la corda i va remolcar-nos fins a Penton Hook, d'allò més bé. Un cop arribats, vam discutir la important qüestió de l'acampament. Realment, havíem decidit jeure a bord, però es tractava de saber si restàvem al lloc on érem o si seguíem fins més enllà de Staines. Era massa aviat, aleshores, per a desfer el nostre envelat. El sol encara lluïa. Decidírem, doncs, arribar fins a Runnymede, tres milles i mitja més lluny: un lloc tranquil, al mig del bosc, que ofereix un bon refugi.

Aturar-nos a Penton Hook ens hauria anat millor: més tard ens en donàrem compte. Remuntar tres o quatre milles a contracorrent durant el matí, és una cosa ben senzilla; però després d'una llarga jornada, esdevé un esforç lassant. A les darreres milles, ja un hom no es fixa en el paisatge, no s'enraona ni es riu; cada mitja milla que engoliu, val per dues. Arribeu a figurar-vos que no sou al lloc on positivament us trobeu i que el mapa és equivocacat. Després d'haver fet un camí que calculeu de deu milles, i no veient cap resclosa, comenceu de creure seriosament que un lladre l'ha furtada i ha desaparegut amb ella.

Jo em recordo d'haver-me trobat una vegada absolutament desemparat (en el sentit figurat del mot). Havia sortit amb una cosineta de línia materna, i baixàvem de Goring. Se'ns feia tard i cuitàvem a retornar. Havien tocat dos quarts de set en passar la resclosa de Benson: començava a fosquejar. La meva cosineta digué:

-Voldria ésser a casa a l'hora de sopar.

-Justament aquest és el meu desig- vaig respondre-li. I, traient un mapa, vaig voler veure la distància a que ens trobàvem del nostre lloc de retorn. Vaig veure que érem, just just, a una milla i mitja de la resclosa propera, Wallingford, i cinc milles més enllà venia Cleeve.

-Molt bé! Abans de les set haurem passat la resclosa veïna, i ja només en queda una altra.

Vaig posar-me a remar vigorosament. Passàrem el pont, i vaig preguntar a la meva cosineta si veia la resclosa.

-No, que no la veig!

-Oh!- vaig dir només, i vaig seguir remant. Al cap de cinc minuts li pregava que tornés a mirar.

-No, no hi ha res. No veig cap dels senyals indicadors d'una resclosa.

-Però... ¿ja esteu ben segura que la sabríeu conèixer, una resclosa, si la veïeu?

Li parlava excitat, amb intenció de ferir-la. Ella em digué, tota picada.

-Així, doncs, tant se val que mireu vós.

Vaig deixar els remes, per a orientar-me. El riu s'estenia recte davant nostre, al foscant de la nit, en la llargada d'una milla, però no es veia cap senyal de resclosa.

-Voleu dir que no ens hem perdut?

Vaig voler fer-li entendre com no era possible. Així pensava aconsellar-la, però ella, ben al contrari, va exclamar tota espordida:

-¡Ens negarem, i aquest serà el meu càstig per haver sortit amb vós!

En bona veritat, aquest càstig jo el trobava excessiu més que no pas ella, la qual afegí, com a expressió del seu últim desig:

-Que sigui com més aviat millor!

Per la meua part m'esforçava a encoratjar-la i a voler-li aclarir aquell misteri.

-Fixeu-vos de quina manera estic remant: tan fort com mai m'hauria imaginat fet-ho. Aviat serem a la resclosa.

Recorreguérem una milla, encara. Aleshores vaig ésser jo, qui començà de posar-se nerviós.

Torno a consultar el meu mapa: la resclosa de Wallingford era clarament indicada a una milla i mitja de la de Benson. Era un mapa digne de confiança; demés, jo coneixia ben bé la resclosa, car l'havia traspasada dues vegades. ¿On dimonis podíem ésser, nosaltres? Què ens havia passat? Vaig acabar per creure que somiava, que em trobava positivament al llit, que dormia i anava a despertar-me que serien les deu tocadetes. Vaig preguntar, doncs, a la meua cosineta:

-No us sembla un somni, això?

-Anava a fer-vos la mateixa pregunta- em respongué. I alhora ens examinàrem per saber si veritablement dormíem i quin dels dos es deixondiria primer. Allò esdevenia interessant.

Jo remava sempre, i res no veia acostar-se. El marge restava una ombra misteriosa, amb la foscor de la nit: érem de ple dins les coses sobrenaturals. Jo pensava amb follets, gnoms, focs follets, i amb aquestes arteroses sirenes que, assegudes tota la nit sobre les roques, atreuen els passatgers al mig dels remolins i als abismes. Reflexionava... que qui sap si hauria jo pogut ésser més bo, si podia haver tractat els homes millor del que ho havia fet.

Amb aquests greus pensaments ressonaren els accents beneïts de «He's got'em on», mal trets d'una concertina. Vaig comprendre que ens havíem salvat!

A mi, ordinàriament, no em diuen gran cosa, els sons d'una concertina; però, aquesta vegada, ¡oh, com va semblar-nos bella, la música, a tots dos! Mil cops millor que la veu d'Orfeus, el plany d'Apolló, etc., etc.

Una celestial melodia, amb l'estat d'esperit en que ens trobàvem, ens hauria enternit l'ànima una mica més; una harmonia sàviament corprenedora i impecablement executada, ens hauria servit de conhort suprem, traient-nos tota esperança del món. Però les notes del «He's got'em on», salmodiades per un acordeó asmàtic, ornamentades amb variacions involuntàries, constitueixen quelcom de singularment humà i comfortable.

Els afortunats sons s'apropaven, i aviat tinguérem allà, quasi a tocar, la barca d'on sortien. Hi anava una tribu d'*indis* provincians que havien eixit a navegar al clar de lluna. (Val a dir que no hi havia la més petita quantitat de lluna, però no era cosa d'ells.) En ma vida he vist gent més simpàtica, més atractívola.

-¿Voldríeu indicar-me- els vaig demanar -el camí de la resclosa de Wallingford?- I vaig explicar-los com estava cercant-la feia ja dues hores.

-La resclosa de Wallingford!- em respongué un d'ells. -Que Déu us faci bo, amic! ¡Si la van suprimir fa més d'un any! ¡Ja no hi és, home, ja no hi és! Ara sou a prop de Cleeve... Tu, Bill! Déu me perdó! ¡Vet ací un senyor que cerca la resclosa de Wallingford!

De bona gana hauria saltat al coll del que parlava per a beneir-lo: sinó que me'n privava el corrent, massa fort, tanmateix, per aquell indret, i vaig haver-me d'acontentar amb senzilles i fredes paraules de regraciament.

Els donàrem les gràcies qui sap les vegades, fent-los notar la bona nit que se'ls presentava i desitjant-los una agradable passejada. Si mal no recordo, també els vaig convidar a passar una setmana amb mi, mentre la meua cosineta els assegurava que a la meua mare li plauria molt de veure'ls.

Després fou cantat el chor dels soldats de Faust, i no trigàrem gaire a trobar-nos de retorn a casa, ben a temps per sopar, malgrat aquestes aventures.

CAPÍTOL X

Primera nit.—Sota l'envelat.—Demanant socors.—Esperit d'oposició de les tetes.—Mètode per a triomfar.—El sopar.—Com s'obté la prudència.—Es desitja una illa: millor que sigui pels volts de l'Oceà Pacífic Sud, convenientment servida, amb tuberíes per dessecar la terra, i deserta.—Divertida història de ço que s'esdevingué al pare de George.—Una nit sense repòs.

Harris i jo acabàrem per creure que la resclosa de Bell-Weir tal vegada no fos a passeig, com aquella de que havem parlat. George va remolcar-nos fins més enllà de Staines, i aleshores el reemplaçàrem nosaltres. La nostra barca semblava pesar cinquanta tones; i pel que toca al camí fet, ni que es tractés de quaranta milles. A la fi, a dos quarts de vuit passàrem la resclosa, entràrem tots tres a la barca i vam atansar-la vora el marge esquerre per cercar un amarratge.

Nosaltres havíem volgut arribar a Magna Charta Island, (indret tot encís on el riu serpenteja per una vall de dolça verdor), per tal d'acampar en una de les nombroses cales pintoresques que hi ha sobre aquesta minúscula platja. Si hem d'ésser, però, ben sincers, ara això no ens corprenia com al principi de la diada, i una mica d'aigua, entre un vapor i un forn de gas, ens satisfieia a bastament per a passar la nit. El paisatge no ens interessava gaire: del que sentíem necessitat era de sopar i de dormir.

Arribàrem, doncs, a Picnic Point, i ens aturàrem en un bell recó: vora un gran om, a les retorçades branques del qual lligàrem la nostra barca. I fèiem pensament de sopar (el te de la tarda havia estat suprimit, per a guanyar temps) quan George s'hi oposà, bo i dient:

-Donem-nos pressa a fer-nos el sostre, abans no arribi la nit, aprofitant la claror que resta. Un cop enllestit, no tindrem altre quefer, i podrem sopar amb la consciència tranquil·la.

Aquesta cobertura de vela demana una col·locació tan exacta i ajustada com cap de nosaltres no havia pensat. Dit amb paraules, semblava una cosa ben senzilla: es prenen cinc arcs de ferro, com si fossin arcs de croquet; se'ls clava sobre la barca; després s'estén la vela al damunt i es lliga per sota. Nosaltres ens pensàvem fer-ho amb un no res, però tanmateix calculàvem ben migradament l'operació.

Agafàrem els arcs i començàrem d'encaixar-los dins dels galzes reservats a l'efecte. Vosaltres no us creureu (n'estic segur) que sigui aquesta una operació perillosa: doncs jo ara us puc dir que ho és, i fins m'admiro que existeixi encara el narrador, per a instruir-vos en aquest assumpte.

Ni que els arcs haguessin estat dimonis ens haurien donat tanta feina. Impossible fer-los entrar en els galzes si no era a cops de peu i d'estaca. A la fi van ésser col·locats, però ens donàrem compte que els arcs no corresponien als galzes i que calia treure'ls. Naturalment, aleshores els arcs no volien sortir, i una seriosa lluita s'emprengué entre ells i dos de nosaltres. Al cap de cinc minuts saltaren bruscamment: semblaven fer tots els possibles per a llançar-nos a l'aigua i fer-nos ofegar. No res menys, els arcs tenien, a dalt de tot, unes frontisses que, per mica que ens distraiguéssim, ens colpejaven dels llocs més delicats de la nostra persona. Mentre discutíem amb l'extrem dret per a persuadir-lo de fer el seu deure, l'extrem esquerre ens arribava traïdorament per darrera i ens escometia del cap.

Finalment, restaren tots al seu lloc, i ja sols faltava la vela per sobre. George la desplegà, subjectant una de les vores a la part de proa; Harris es posà al mig, per a pendre-la de les mans de George i fer-la passar a popa, on era jo per a rebre-la. Abans no arribà a les meves mans, va passar qui sap l'estona. George feia el seu paper a les mil meravelles, però Harris acomplia el seu amb una total absència del sentit comú.

Val a dir que era una cosa nova per ell, és veritat, però mai no he sabut comprendre de quina manera va manegar-s'ho. (Ell tampoc no ha sabut donar-ne cap explicació.) És el cas que per un procediment misteriós aconseguí, al cap de deu minuts d'esforços sobrehumans, embolicar-se tot ell amb els plec de la vela: allò que es diu ben embolicat, tan ben lligat i empresonat que no podia de cap manera desfer-se'n. Per la seva part féu tots els possibles per recobrar la llibertat (aquest dret que tot anglès posseeix des de la naixença) i treballant desmesuradament (després vaig saber-ho) féu caure George.

George va donar-li les *gràcies*, començant entre tots dos una partida de molestar-se l'un a l'altre, per torn rigorós.

Jo, mentrestant, estava a l'espectativa. Se m'havia dit que no em moguéssim d'allà on era esperant que em fessin arribar la vela. I jo esperava, en companyia de Montmorency, al lloc indicat. Vam adonar-nos que la vela era violentament remenada, convulsionada; però nosaltres vam pensar que aquest moviment era conseqüència d'un mètode d'instal·lació, i romanguérem arreconats. També sentírem uns sons ofegats que sortien del fons de la barca, com si trobessin que l'operació era massa fatigosa, i nosaltres en traguérem aquesta conclusió: que calia esperar el moment en que es fes més senzilla,

abans de pendre-hi part.

Com més esperàvem, més grosses semblaven fer-se les complicacions.

A l'últim veiérem el cap de George i oírem com aquest ens deia:

-Doneu-nos la mà, gran plaga! ¿Què hi feu, aquí plantat com una mòmia? ¡Que no ho veieu, que estem a punt d'asfixiar-nos!

Llavors em vaig posar a llur disposició. Jo mai no he pogut resistir a una demanda d'auxili, i cal dir que aleshores Harris (que duia la cara gairebé negra) n'estava ben necessitat, de socors.

Trigàrem, encara, ben bé mitja hora (mitja hora de treball aferrissat) a deixar-ho tot enllestit convenientment. Aleshores tocàrem xafarranxo per sopar.

Col·locàrem la tetera a proa de la barca, i nosaltres ens posàrem a popa, ben decidits a no ocupar-nos-en i preparar els utensilis complementaris del nostre àpat.

És, aquest, l'únic sistema per a fer bullir una tetera, quan un hom es troba sobre l'aigua. En efecte: si l'astuta comare es dóna compte de la vigilància exercida prop seu, mai no canta; però, si us allunyeu, si comenceu el vostre àpat sense que se us vegi amb la cara que penseu amb el te, com si tal cosa al món no existís, (no heu de vigilar-la ni de lluny), ben aviat sentireu que la tetera escup, car es mor de ganes de veure com la seva aigua es torna te.

Si se us fa tard, llavors és bo l'enraonar amb veu forta, fent veure que tant se us en dóna del te. Poseu-vos prop de la tetera, fent que ella se n'adoni, i crideu ben fort: «-¡No tinc ganes de te, ara! I vós, George?» Aquest ha de respondre: «-No, de cap manera! Em fa horror! És molt indigest. Més val que prenguem llimonada, en lloc de te.» I la tetera farà tan bona feina, que fins apagarà el foc.

Nosaltres prenguérem aleshores aquest innocent subterfugi, i el te va estar llest més aviat que cap altra cosa. Vam encendre la nostra llanterna i ens agrupàrem per sopar.

Teniem força gana. Durant trenta cinc minuts no se sentia a la barca altre soroll que el dels ganivets, dels plats i dels gots, i el batre regular de quatre mandíbules proveïdes de bons queixals. Al cap de trenta cinc minuts, Harris féu: -Ah!- canvià de posició les cames, passant l'esquerra a sobre la dreta.

Cinc minuts després, George, a son torn, féu: -Ah!- i féu voleiar el seu plat per sobre el marge. Tres minuts més tard, donà Montmorency les primeres mostres de satisfacció d'ençà de la nostra partida; es tombà de costat i estirà les potes. Jo vaig pronunciar un «Ah!» de complaença i vaig deixar-me anar d'esquena. El meu cap trobà un dels arcs, però ni un sol reneç no va provocar-me; no hi vaig donar cap mica d'importància. ¡Quins pensaments més bons es tenen, quan la panxa està plena! ¡Què satisfet un hom queda, de si mateix i del món! Les persones que n'han fet la prova em diuen que una consciència ben neta fa l'home perfectament feliç i content; però això mateix s'obté, i a més baix preu, amb un estómac ben satisfet. Un hom se sent pròdig de clemència, de generositat, després d'un àpat substanciós, seguit d'un bon païr. Es té valent el cor i noble l'ànima.

Aquesta dominació del nostre sistema digestiu sobre el nostre intel·lecte és veritablement curiosa. No podem treballar ni pensar sense permís de l'estómac: és aquest el que ens dicta les nostres emocions i passions.

Després d'ous i llard, ens diu: -Treball.

Després del *beefsteak*: -Son.

Després d'una tassa de te (dues cullerades plenes per tassa, fent que no estigui al foc més de tres minuts) li diu al cervell: -Apa, dreça't! Demuestra l'energia dels teus ressorts. Sigues eloqüent, profund, tendre. Mira a ulls plens la natura, la vida. Estén les ales blanques dels teus ràpids pensaments, i que volin com sagetes. ¡Aixeca l'esperit: que sigui com la imatge de la Divinitat, planejant sobre el bullici del món, i que munti, a través de camins de fulgurants estels, fins a les portes de l'eternitat!

Després dels *muffins* calents, li diu: -Sigues groller, sense ànima, com les bestioles del camp, que no tenen cervell pensador. Ten la mirada peresosa, mai il·luminada d'una fulgor d'imaginació o d'esperança, de fe o d'amor, de vida!

Després del brandy (amb suficient quantitat): -Sigues insensat i burleta; fes tombarelles, que atrauran la broma dels teus amics; baluceja incoherències; brama, amb crits inarticulats; demostra palesament com el pobre home esdevé un estúpid intolerable quan la seva voluntat i el seu seny s'ofeguen amb alguns centímetres d'alcohol!

No som altra cosa que veritables esclaus del nostre estómac! No em parreu de moral ni de justícia. Aneu amb compte amb el vostre estómac i poseu-lo a dieta amb tot el seny i l'atenció deguts! Aleshores la virtut i la satisfacció regnaran en el cor vostre, sense que us calgui fer cap esforç; sereu ciutadans de bé, bons amants, tendres pares, homes nobles i dignes.

Abans de sopar, estàvem malhumorats, asprosos, intractables. Després, tot eren bones intencions recíproques, sense excloure'n el gos. Ens estimàvem: a tothom, estimàvem.

Harris, amb un moviment, aixafà un peu de George. Si això arriba a esdevenir-se abans de sopar, ben segur que George hauria expressat vius desigs sobre la sort de Harris en aquest baix món, duent els seus pensaments fins a fer-nos esgarriar. Doncs bé: ara s'acontentà amb dir únicament:

-Ep, company! Tingueu compte amb els meus peus!- I ho digué tot dolçament.

Harris, per la seva part, altres vegades hauria cridat amb to displicent: -És ben difícil, no trepitjar un peu de George, si un hom es belluga en un radi de deu metres entorn del lloc on ell jau. No sé perquè, tenint uns peus tan llargs, ha de venir a instal·lar-se en una barca de curta talla. Li aconsello que els pengi a la paret.- Però, en compte d'expressar-se així (com no hauria fallat si som abans de sopar), Harris digué:

-Em sap molt de greu, vell amic! ¿Us he fet gaire mal?

-No, no- respongué George, -Jo en tinc la culpa.

-No, que la tinc jo.

Diàleg corprenedor, admirable.

Encenguérem les pipes i gaudírem de la calma de la nit fent petar la xerrada.

George: -¿Per què no s'ha de poder viure sempre així? Fora del món, de les seves tentacions i els seus vicis, portant una vida tranquil·la i plàcida, fent tot el bé possible!...

-Heu's ací una cosa que sempre he desitjat vivament.

I vam embrancar-nos en una discussió, tractant de marxar tots quatre a una illa deserta, convenientment servida, on poguéssim fer vida de bosc.

Harris: -He sentit a dir, per això, que les illes desertes ofereixen el seriós inconvenient d'ésser humides.

George: -No! ¡Si tenen bones tuberries de fang per a dessecar la terra!...

Enraonàrem sobre l'assumpte, i això dugué a la memòria de George una història molt divertida, de la qual son pare havia estat l'heroi.

Viatjava son pare, amb un amic, pel país de Gales, i una nit van fer parada en un petit hostel, on s'eren aplegats, per a passar-hi la vetlla, alguns altres joves.

Van demostrar com els plaïa de trobar-se junts, i s'acomiadaren molt tard, per anar a jeure. Els nostres dos viatgers (llavors el pare de George era molt jove) havien menjat i begut alegrement. Els tocava dormir a la mateixa habitació, amb llits separats. Agafaren una espelma i entraren a la cambra. No fan sinó entrar i l'espelma fa un sobresalt, va contra la paret i s'apaga. Els dos amics van veure's obligats a despullar-se a les palpentes i a cercar el llit dins la foscor. Però vet aquí que, en lloc d'anar cada un al llit que li pertocava, com pensaven fer, s'enfilaren a un mateix llit sense donar-se'n compte. L'un tenia el cap a la capçalera, i l'altre, que havia pujat per l'extrem contrari, tenia els peus sobre el coixí. Hi hagué un moment de silenci. Després el pare de George digué:

-Eh, Joe!

-Què hi ha, Tom!- respongué la veu de Joe, sortint de l'extrem oposat del llit.

Tom: -Al meu llit hi ha un home! ¡Els seus peus els tinc sobre el meu coixí!

Joe: -Quina cosa més extraordinària! ¡Que el diable se m'emporti si al meu llit no s'hi ha ficat també algú!

Tom: -I què penseu fer.

Joe: -Fer-lo saltar de pressa. Què s'ha cregut!

Una lluita comença, seguida de dos cops pesants sobre el trespol.

Una veu dolorida va dir després:

-Tom... Escolteu!

-Digueu...

-Haveu estat llançat, vós?

-Sí, noi, sí. M'han fet saltar del llit a quatre grapes.

-A mi també. ¿Què us en sembla, d'aquest hostel? S'hi està de primera.

Harris va interrompre la narració per demanar:

-Com en deien, d'aquell hostel?

George: *-El porc i el card*. Per què ho pregunteu?

Harris: -No és pas el mateix nom?

George: -Què voleu dir?

Harris: -Tanmateix és ben curiós. Una aventura ben semblant va esdevenir al meu pare en un cert hostel. Li havia sentit contar qui sap les vegades, i pensava si les dues aventures haurien passat en el mateix lloc.

* * *

Eren les deu quan ens en anàrem a jeure, i, per la meva part, tenia ganes de dormir força: em sentia fatigat d'allò més. Però va ésser impossible. En temps ordinari, em despullo, deixo el cap sobre el coixí i em sembla que és tot seguit quan truquen a la meva porta i em criden: -Dos quarts de nou!- Però aquesta vegada diria que tot conspirava contra el meu repòs: la novetat de la situació, la duresa de la barca, la posició incòmoda en que estava (el cap sobre un banc, i sobre un altre banc els peus); el xapoteig de l'aigua entorn nostre, el vent a través de les branques... tot em contorbava, no deixant-me reposar.

Vaig acabar per dormir algunes hores. Llavors un tros de barca (probablement afegit durant la vetlla, puix que a la nostra partida no hi era, ni el vaig saber trobar en deixondir-me) comença a tustar-me de l'espina dorsal. Jo dormia, i somiava: somiava que m'havia empassat una moneda de cinc pessetes, i que, per poder treure'm aquesta moneda, m'estaven foradant l'esquena amb una barrina. Jo trobava el procediment poc cortès i els assegurava que ho pagaria a fi de més, per la qual cosa bé podien fer-me crèdit fins aleshores; però ells no s'admetien de raons, i preferien ésser pagats encontinent, puix del contrari em caldria afegir a la suma els interessos. M'hi vaig tornar, i els vaig dir el que en pensava, de tal comportament; ells, per tota resposta, donaren una torsió tan horrible a la barrina, que em vaig despertar.

Sentia tuf a la barca, i tenia mal de cap. Vaig pensar que m'aniria bé respirar l'aire fresc de la nit, i em vaig vestir amb la roba que em vingué a les mans: n'hi havia de meva, de Harris i de George. Vaig pujar dalt del marge. La nit era esplèndida de debò. La lluna dormia, deixant la terra en repòs sota els ulls dels estels, que semblaven enraonar amb el nostre planeta, mentre nosaltres dormíem en mig d'un intens silenci: qui sap si discutirien profunds misteris amb una veu tan forta i sobrehumana que no podien les nostres oïdes d'infants entendre'n el so.

Aquests estranys estels clars, freds, ens corprenen amb una mena d'astorament respectuós. Nosaltres semblèm nens, de febles peus, perduts dins del temple fosc de la Divinitat adorada i inconeguda: tremolant sota la volta que reenvia el ressò i deixa penetrar una llum tamisada en la perspectiva immensa, aixequem els ulls vacil·lants entre l'espant i l'esperança, amb l'angúnia de veure sobtadament aparèixer alguna visió espadidora.

I, d'altra part, sembla tan aconhortadora, tan intensa, la nit! Amb la seva augusta presència les nostres petites tristors són esvaïdes.

El dia ha estat ple d'inquietuds i de dolors; els nostres cors, s'han nodrit de roïns i amargs pensaments; el món ens ha semblat dur i viciós. Aleshores compareix la Nit; posa dolçament la seva mà, com una tendra mare, sobre el nostre front febrós; envers ella fa girar les nostres petites persones, tot llàgrimes, i la veiem somriure. No parla pas, però nosaltres comprenem el que diu, i posant-se sobre el cor les galtes ardents i enrojolades, ella fa esvaïr-nos el sofriment.

De vegades la nostra dolor és molt profunda, molt positiva, i davant la Nit restem muts, sense paraula, però traduïnt el nostre sofrir amb gemecs. La Nit (d'un cor que és tot commiseració per nosaltres), no podent endolcir el nostre mal, pren la nostra mà amb la seva. El petit Univers esdevé minúscul, imperceptible al nostre esguard; som portats sobre les negres ales de la deessa i passem un curt instant davant una Presència que li és superior. Amb la suprema llum d'aquesta gran Presència tota vida humana es llegeix com un llibre, i aprenem que la Dolor i la Tristesa són àngels de Déu.

Solament aquells que han dut la corona del sofriment poden esguardar aquesta llum suprema. En perdre-la, no haveu mai de parlar-ne ni revelar el misteri que en coneixeu.

En temps passats, caminaven per una estranya contrada uns bons cavallers. El camí creuava un bosc espès on els espinals eren tan espessos que els dissortats que s'hi perdien hi deixaven la carn a bocins. Els arbres d'aquell bosc tenien tant de fullatge que cap raig de llum no podia travessar-lo per aclarir les tristes tenebres.

Quan els cavallers van ésser, doncs, a passar el bosc, se n'hi va perdre un, que no saberen trobar els seus companys, els quals, planyent-se'n i plorant a l'amic com es plora un mort, continuaren llur camí.

Un cop arribats a llur formós castell, terme del llur viatge, es van passar una pila de dies divertint-se. I s'esdevingué que, una nit que estaven asseguts confortablement entorn del foc, a la gran sala, fent grans libacions, el company perdut es presentà sobtadament i els saludà. Anava tot esparracat, mateix que un miserió captaire, i unes horribles nafres li cobrien tot el feble cos; però se li veia. el rostre radiant d'una gran joia.

Els amics tot era fer-li preguntes, i ell ,contà com s'havia perdut pel bosc ombriu, havent de fer, a l'atzar, llargs dies i llargues nits de camí, fins al moment que, fet malbé, sagnant, s'havia deixat caure a terra per morir. En aquell moment suprem, en mig de les tenebres horribles, se li aparegué una jovencella d'alta figura: el prengué de la mà, i a través de viaranyes embarzerats i en els quals mai cap home havia posat la petja, va menar-lo a sota d'un boix fosc, on rajava una llum comparable a la del dia, com una llàntia és comparable al sol.

Amb aquella llum tan intensa el nostre cavaller veié, com en un somni, una aparició tan bella, tan esplendent, que oblidà les seves nafres sagnants i li semblà entrar a la mansió on la felicitat és tan profunda com els abismes del mar, que un hom no podria amidar.

La visió s'esvaí, i el bon cavaller, posat de genolls, regracià el bon sant qui havia fet perdre'l pel bosc, d'haver-li deixat contemplar la suau aparició que era allí amagada.

El nom d'aquest bosc tenebrós és la Desesperança.

Quant a la visió que es va aparèixer al bon cavaller, no podem revelar-ne res.

CAPÍTOL XI

El que va passar-li, a George, una vegada que per atzar es llevà de matí.—George, Harris i Montmorency no aprecien l'aigua freda.— Heroica resolució meva.—George i la seva camisa: història amb ensenyança moral.—Harris, cuiner.—Ullada retrospectiva sobre la Història anglesa per a ús de les escoles.

L'endemà vaig despertar-me a les sis del matí, quan George ja estava despert. Férem tots els possibles per reprendre el son, però de cap manera no ho aconseguírem. Si una necessitat o motiu especial ens hagués privat de dormir i ens hagués obligat a llevar-nos i vestir-nos, segur que hauríem resistit el son el temps just per a mirar l'hora en els nostres rellotges i tornar a adormir-nos fins a les deu; però, com que no hi havia cap necessitat de llevar-nos abans de les deu tocases, i hauria estat cosa absurda fer-ho a les sis, ens vam asseure, veient l'obstinació de la sort envejosa, pensant que anàvem a trobar la mort si de cas jèiem cinc minuts més.

George va contar-me que havia sofert la mateixa prova, encara més dolenta, divuit mesos enrera, quan vivia a casa de certa mistress Gipping. Una bona nit, el seu rellotge s'espallà i s'aturà a un quart de nou; de primer antuvi no se'n donà compte, car va distreure's de posar-lo a l'hora (cosa ben estranya en ell) quan se n'anà a jeure. Se'l va acostar a l'orella sense mirar-se'l.

Era l'hivern, quan tingué lloc l'aventura: el temps en que els dies són més curts i la boira regna

setmanes enteres. En despertar-se George, encara era fosc, i mal podia orientar-se de l'hora. Es redreçà sobre el llit i agafà el seu rellotge: marcava un quart de nou.

-Que els àngels i els sants ens ajudin!- cridà. -Si he d'ésser a les nou en punt a la banca! Per què no se m'ha despertat? ¡És massa fort, això!- I llançà son rellotge, saltà fora del llit, prengué son tub, es rentà, es vestí, s'afaità amb aigua freda (no hi havia temps per esperar l'aigua calenta) i corregué per tornar a veure quina hora el seu cronòmetre marcava.

¿L'hauria fet anar el cop que rebé en llançar-lo feia poc? ¿Com explicar-se el fet, altrament? George no ho sap pas, però és el cas que havia anat i ara marcava les nou menys vint minuts. George el va agafar i baixà l'escala. Silenci i foscor completa al menjador: ni desdejuni preparat ni foc encès.

-¡El que és Mrs. Gipping, me n'ha feta una de ben crespa!- es digué George, pensant dir-li alguna cosa en retornar al vespre. Saltà sobre el seu pardessus i el seu capell, empunyà son paraigües i agafà la porta. Era tancada amb pany i clau. George beneí la senyora Gipping, li digué vella mandrosa, i no sabia avenir-se que les persones no es llevessin a una hora convenient. Espanyà la porta (*11) i va sortir.

El primer quilòmetre de camí va fer-lo com qui diu volant. Després s'aturà, tot sorprès de trobar tan poques persones i de veure que les botigues encara no fossin obertes.

Feia un matí molt fosc, molt boirós, però tanmateix no n'hi havia per tant que fossin suspesos els quefers. ¡Ell bé hi havia d'ésser, a la seva feina! ¿Com, doncs, es quedaven els altres al llit per una simple raó de boira i de foscó?

Arribà a Holborn. Cap òmnibus a la vista! Tres homes solament es veien, allà al lluny, (l'un era guàrdia), després un carro de verdures i un cotxe miserable. Va treure's el rellotge: faltaven cinc minuts per a les nou. S'aturà, per comptar-se les pulsacions; s'ajupí per palpar-se les cames; i, amb el rellotge a la mà, investí un policia, preguntant-li si sabia l'hora que era.

- L'horà que és?- exclamà el policia, amidant George de cap a peus amb esguard desconfiat. - Escolteu: vós mateix la sentireu tocar.

George escoltà, i la campana d'un rellotge veí sonava.

George (amb accent indignat): -Tot just són les tres!

El policia: -Quina hora voldríeu que fos?

George (ensenyant el seu rellotge): -Les nou!

El policia (rudament): -Sabeu on viviu, vós?

George reflexionà i donà la seva adreça.

El policia: -Així, doncs, seguïu el meu consell. Aneu-vos-en tranquil·lament a casa vostra, emporteu-vos aquest fòtil, i deseuvos: que no se us vegi mai més.

George va tornar-se'n a casa, sense obrir boca durant tot el camí.

Un cop a casa, pensà despullar-se i tornar a jeure; però, reflexionant, va veure que una i altra vegada s'hauria de llevar, rentar-se, vestir-se, etc. Hi renuncià, i va asseure's al seu silló amb ganes de fer-hi un son.

No li havia passat mai, allò de trobar-se tan desvetllat. Llavors encengué la llàntia, prengué els escacs i provà de jugar una partida. Aquesta distracció no la trobà gaire atractiva. Abandonà els escacs i provà de llegir, però de cap manera no sabia interessar-se gens ni mica en la lectura. Agafà el paletot i sortí a donar un tomb.

Pertot la tristesa i la solitud regnaven. En veure'l els policies, no els feia gaire goig, i el vigilaven, li enfocaven les llanternes, no el deixaven de petja. Per altra banda, anava George tan esverat que arribà a imaginar-se si realment seria culpable d'alguna malifeta, i es ficava per tots els carrers, i mirava de fer-se fonedís per les reconades fosques cada vegada que oïa el pas regular dels agents.

D'aquesta manera, naturalment, encara havia de fer-se més sospitos a la força pública, la qual va envestir-lo, el féu eixir del seu amagatall i li preguntà:

-Què hi fa, V., per ací?

-He sortit- responia -a donar un tomb. (Noteu que eren les quatre del matí.) Se'l miraven, i no se'l

creien. Una parella va acompanyar-lo fins a casa seva, per tal de comprovar si efectivament vivia allà on deia. Van veure com obria amb sa clau i com entrava, i es posaren en disposició d'observar la casa.

Se li acudí la idea d'encendre foc i fer-se el desdejuni, per a matar l'estona; però, cada vegada que agafava un objecte (la paella, el carbó, una cullera, etc.), se li escapava de les mans, fent un soroll que li donava una mortal angúnia. Tenia por de fer despertar Mrs. Gipping, i que aquesta, creient que s'havien ficat lladres a la casa, no li passés pel cap cridar la policia. Ja es veia agafat del coll pels dos guàrdies i conduït a la caserna.

Amb una gran excitació nerviosa, malalt, es representava el seu procés, els seus esforços per explicar els fets al Jurat, que no el creuria, i la seva condemna a vint anys de treballs forçats! La seva mare moriria del disgust!

Deixà de preparar el desdejuni, i esperà fins a dos quarts de vuit, enfonsat en el silló i embolicat amb una flassada, la vinguda de la senyora Gipping.

D'ençà d'aquella nit, ja mai més no es volgué llevar massa d'hora. Tanmateix allò li havia servit de lliçó.

* * *

Mentre em contava George aquesta veritable història, estàvem asseguts i embolicats amb els nostres cobertors. Quan hagué acabat, vaig esforçar-me a despertar Harris a cops de rem: el tercer cop produí el seu efecte. Harris es girà de l'altre costat, murmurant:

-Sí, sí: vaig a llevar-me de seguida. Doneu-me les sabates de cordons.

Ràpidament, servint-nos d'un ganxo, li férem recordar el lloc on es trobava. De sobte, va redreçar-se sobre el seu seient i envià Montmorency (que dormia el son del just sobre el seu estómac) a través de la barca mateix que una bala.

Tot seguit vam desfer l'envelat i anàrem tots quatre a examinar l'aigua per la part ampla. Ens esgarriàrem. El dia abans havíem projectat de llevar-nos ben de matí, llançar qui sap a on els cobertors i les flassades i pendre un bon bany al riu per restablir-nos; però, ara que el dia s'aixecava, la idea semblava menys temptadora. L'aigua devia ésser glacial i el vent bufava del Nord. Harris digué:

-Apa! Qui és el primer de picar a dins?

No hi hagué pas empentes per la prioritat. George donà la seva opinió baixant a l'interior de la barca per posar-se els mitjons; Montmorency udolà, gairebé involuntàriament, demostrant que la sola idea del bany li feia molt d'escrúpol; Harris observà que fóra difícil tornar a entrar a la barca, i, tombant-se, va posar-se a cercar el seu *inexpressable* (*12).

Per la meva part, em dolia d'abandonar el projecte, malgrat no fer-me goig un cabussó. De segur que hi havia arrels i herbes, i vaig pendre la decisió de recórrer a un terme mig: anar a ablucionar-me vora l'aigua. Agafo una tovallola, m'enfilo al marge i llischo com una serp per una branca que penjava damunt del riu.

Feia un fred dur: el vent tallava com un ganivet. Acabava de perdre les ganes de fer una aspersió, i em dic: -Me'n torno a la barca, i em vesteixo.- No faig sinó girar-me i la maleïda branca se'm trenca i caic de cap, amb la meva tovallola, fent un formidable soroll. Vaig ésser arrossegat al mig del corrent, amb un litre o dos de Tàmesis a dins de la gola, abans no vaig poder comprendre el que havia passat.

Harris: -Per Júpiter! El vell Jerome a dins! (Amb aquestes paraules em saludaren, al moment que jo reapareixia escupinyant.) No el creia pas tan valent. I vós?

George: -És bo, això?

-Deliciós- vaig respondre, bufant fort. -Ni per un imperi voldria haver-ho deixat. ¿Per què no ho proveu, vosaltres? Cal només una mica de decisió: vet ací.

No em fou possible de persuadir-los. Després, mentre ens vestíem, va passar-me una cosa molt divertida.

Tot jo, en entrar a la barca, tremolava de fred, i, amb la pressa d'agafar la meva camisa, la vaig deixar caure al riu. Allò sí que va enfurismar-me: sobretot en veure George fent grans riallades. Tanmateix no n'hi havia per riure! Vaig dir-li que no rigués tan fort, que mai no havia jo vist cap home rient d'aquella manera.

Li vaig declarar, perduda la meva sang freda, que el considerava un estúpid maniàtic, un imbècil, un

idiota, etc. La seva joia no tingué límits. Aleshores, al moment mateix en que pescava la camisa, vaig descobrir que era la de George: jo l'havia presa equivocadament per la meva. El cas em semblà molt distret, i ¡em vingueren unes ganes de riure! Veia jo la camisa mullada de George i el seu propietari mig partint-se de les riallades que feia. Allò em posà de bon humor: tant, que novament vaig deixar caure la camisa a l'aigua.

George (fent crits inarticulats): -Que no aneu a buscar-la?

Impossible de respondre, però a la fi vaig poder pronunciar, en mig de les meves contorsions:

-No és pas la meva. És la vostra!

Mai no he vist la cara d'un home passar del goig a la gravetat amb tanta de rapidesa.

-Com?- cridà, aixecant-se d'un bot. -¡Quina mena d'animal més ximplet que sou! ¿Qui no us feia anar amb més compte? Mil dimonis! ¡Bé podíeu haver-vos vestit al marge! Vós no sou digne de viure en una barca! Doneu-me el garfi.

Vaig provar de fer-li veure com era de còmica la cosa, però inútilment. George, de vegades, és refractari a fer-se càrrec d'una broma.

Llavors, passant a un altre assumpte, digué Harris:

-Proposo de fer ous remenats, per al desdijuni. Els faré jo mateix. És una de les meves especialitats en les excursions.

Segons ell, tota persona que en menjava un cop, ja no podia passar sense: moriria si no pogués tornar a menjar-ne. Nosaltres, només de pensar-hi, ja la boca se'ns feia aigua, i li donàrem el foguer, la paella, els ous que s'havien escapat de la batalla, i tot el que hi havia d'utilitzable dintre el cove, demanant-li per favor que posés mans a l'obra.

El trencament dels ous el contorbà una mica; però, més encara que de trencar-los, va preocupar-se de ficar-los a la paella i, després, de presservar els seus pantalons i de procurar no tacar-se les mànegues. En ficà mitja dotzena a la paella i s'acostà al foguer per a remenar-los.

Pel que nosaltres podíem judicar, era aquell un treball fatigós. Quan s'acostava a la paella, es cremava, llançava el que tenia a les mans, s'espolsava els dits i injuriava el material. Cada vegada que ens el miràvem, li vèiem practicar aquestes operacions. Nosaltres, naturalment, pensàvem que tot allò era necessari: ignoràvem el que eren ous remenats i vam suposar que era un d'aquells plats dels pells-roges, o dels salvatges de les illes Sanwich, la confecció dels quals demana danses i càntics per reeixir.

Montmorency anà a voltar el foguer i ficà el nas a dins: el llard saltà i l'esquitxà, i ell va posar-se també a dansar i rondinar. Fou aquesta, certament, una operació de les més interessants i emocionants: George i jo restàrem tristos en veure-la acabada.

El resultat no fou l'èxit que Harris ens havia anunciat: ¡hi havia ben poca cosa per a mostrar com producte de la seva tasca! Sis ous havien estat tirats a la paella, i d'aquesta va sortir-ne, total, una cullerada de mixtura cremada i no gaire apetible. Harris ens ho explicà.

-És per culpa de la paella. Si haguéssim tingut una mica de brou i un foguer de gas, tot hauria anat com una seda.

Decidírem no confeccionar més aquest plat, mentre no tinguéssim a mà aquests poderosos auxiliars culinaris.

Quan acabàvem de desdijunar-nos, el sol començava a cremar, el vent havia passat i el matí era esplèndid com no podia demanar-se. Res, o gairebé res, no ens podia recordar el segle XIX. Tot esguardant la naturalesa que ens rodejava, plena de sol, podíem creure que la successió de segles lliscats entre aquell matí i l'altre matí de juny de 1215, eternament memorable, era envaïda, i que nosaltres, fills dels yeomen (1), vestits de *homespun* amb el dirk (2) a la cintura, ens esperàvem allí per a llegir aquesta sorprenent pàgina històrica, el sentit de la qual devia fer comprendre a tots els mortals, quatre cents anys després, un tal Olivier Cromwell, que va estudiar-la a fons.

Era un bell matí d'estiu, ple de dolça i reposada llum, amb tot i fer un aire precursor de tempesta. El rei Joan ha dormit a Duncroft-Hall, i ja tot el dia abans han fet retrunyir la petita vila de Staines les armes dels soldats, l'eixordador pernabatre dels grans cavalls, les veus de comandament dels oficials, els renecs salvatges i les paraules esgarrifoses dels barbuts arcabussers, dels que duen destrals i piques, i dels llancers de parla estrangera.

Llarg seguicis de cavallers i gentilshomes, amb esplèndids abillaments, han descavalcat per la vila, bruts i empolegats del viatge. A la nit les portes del veïnat, tot esporuguit, s'han hagut d'obrir al primer requeriment dels guerrers que grosserament reclamaven l'allotjament i el menjar que de dret els pertoca, i exigien que l'una cosa i l'altra fossin com cal, sots pena de portar el dol als estadants de les cases. En aquests temps de revolta l'espasa és jutge i jutjat, demandant i botxí, i ella és qui paga.

A la plaça del Mercat s'hi són aplegades, entorn d'una gran foguera, les tropes dels barons. Mengen i beuen a desdir, bramen cançons bàquiques, juguen i es barallen, mentre la nit avança. L'abrandament del foc estén estranyes ombres sobre el munt d'armes apilades i les salvatgines siluetes dels soldats.

La mainada de la vila els rodeja, els examina, esparverada, mentre algunes dones entaulen col·loquis i garlen, enriallades, amb la soldadesca ardida, que tan poc s'assembla als fills del poble. Aquests se'n són allunyats, portant a la cara l'expressió d'aturdiment que els és pròpia.

Al lluny, venint dels camps que rodegen la vila, resplendeixen, afeblides, les llums dels campaments on s'han acoblat nombroses tropes entorn de llurs senyors, o els mercenaris francesos de l'hipòcrita Joan vagaregen mateix que llops devoradors.

Els carrers són ocupats pels sentinelles, els focs flamaregen sobre les altures veïnes, i la nit transcorre. Finalment el dia s'aixeca sobre la vall del vell Tàmesis: som a la matinada d'aquest gran jorn que ha d'afermar amb esclat el destí de les generacions venidores.

Quan s'ha fet dia, de l'illa de més avall (més enllà de l'illa on som nosaltres) puja la remor del tràfec d'un gran nombre de treballadors. Aixequen el gran pavelló que l'altre vespre portaren: els fusters s'afanyen a clavar llargues rengleres d'esglaons, mentre els tapissers vinguts de Londres preparen les sedes tornassolades i la draperia d'or i d'argent.

Per allà baix, pel camí que serpenteja al llarg del riu, es veuen arribar de Staines una dotzena de vigorosos alabarders: són la gent dels barons. Riuen i parlotegen, amb una veu grossa; s'aturen a cent metres de nosaltres, sobre l'altre marge; reposen sobre llurs armes, i esperen.

Cada hora arriben, pel mateix camí, noves colles de gent d'armes. Els cascos i les cuirasses lluen sota els raigs del sol matinal, i aviat el camí s'omple, fins on pot allargar la mirada, d'acers espurnejants i cavalls ardents. Els cavallers galopen, cridant, de grup en grup; petits penons onegen peresosament al ventijol de la tèbia atmosfera. De tant en tant es fa com un remolí més o menys fort pels guerrers que obren llurs files: és un gran baró que, sobre el seu poltre i amb acompanyament de guardes i escuders, corre a situar-se al cap dels seus vassalls i servents.

Pel vessant de Cooper-Hill, o sia davant del campament, s'hi han aplegat els paisans esparverats i els badocs que sortiren de Staines. Cap d'ells no sap el motiu exacte d'aquest enrenou: cadascú dóna un parer diferent sobre l'espectacle que veu. Els uns asseguren que el poble en treurà bon profit, de l'obra que va a realitzar-se; però els vells branden la testa, car ja saben, d'altres vegades, el que són aquests tripijocs.

El riu, fins a Staines, és cobert d'embarcacions, petits vaixells i closques de nou que avui únicament les pobres gents fan servir. Tota aquesta flota ha estat remolcada o dirigida pels seus vigorosos remers, i s'acosta, tan com pot, als passadissos coberts, esperant el rei Joan per a transportar-lo al lloc on la fatídica carta rebrà la seva firma.

És migdia, i tota aquesta gran gentada s'espera pacientment. Ha corregut la remor que Joan *l'Anguila* s'ha tornat a escapar de la pressió dels barons i que ha sortit de Duncroft-Hill, seguit dels seus mercenaris, per un objecte tot diferent, que res no té que veure amb la firma de la carta que ha de portar la llibertat al poble.

Però no! La mà posada sobre el seu muscle ha estat ara de ferro, i és inútil que provi de refugir-se'n. Força lluny, allà baix, sobre el camí, s'aixeca un petit núvol de polseguera. El núvol s'acosta i s'engrandeix; se senten ressonar, a cada instant més clarament, les ferradures dels cavalls, i un lluit acompanyament de senyors i cavallers, de brillants vestidures, es desplega al mig dels grups de gent d'armes. Al davant, a reraguarda i a cada costat cavalquen els cavallers dels barons. Al mig hi ha el rei Joan.

Es dirigeix el rei vers les galeres que l'estan esperant, i els grans barons surten dels rengles per anar al seu encontre. El rei els saluda, els envia somrisos i els diu paraules dolces com la mel. Diria's que va a un banquet donat en honor seu.

Però, quan està a punt de saltar a terra, llança una llambregada furtiva als mercenaris francesos, aturats darrera seu, i als braus homes dels barons que el rodegen.

És que no era hora? Un cop violent a aquest cavaller que està al seu costat sense desconfiança; una veu de comandament als seus mercenaris; una càrrega desesperada sobre aquestes files sorpreses, i els barons rebels podrien ben bé maleir el dia que intentaren travessar-se als seus plans! Una mà més agosarada hauria canviat, potser, en aquest moment, la sort de la partida empresa. Si un Ricard és allà, ben bé que el cop alliberador hauria pogut allunyar-se dels llavis d'Anglaterra, i el sabor de la independència desaparèixer per cent anys.

Però el cor del rei Joan defallí davant les baronils figures dels soldats anglesos. Abandonà els ramals del seu poltre, baixà d'aquest i s'assegué a la primera de les galeres. Els barons el seguiren, amb les mans enguantades de ferro sobre el puny de llurs espases. La veu de «Deixeu anar!» fou donada; les pesants barques, ornades sumptuosament, deixaren a poc a poc el marge de Runnymede, i, lluitant penosament contra el ràpid corrent, arribaren a tocar, carrisquejant, la ribera de la petita illa que d'ençà d'aleshores es diria Illa de la Carta Magna (Magna Charta Island).

El rei Joan ha desembarcat, i tothom s'espera, contenint-se la respiració, amb un profund silenci.

Un clam immens ressona, i sabem que la clau de la volta, la pedra fonamental de la Llibertat anglesa, acaba d'ésser sòlidament segellada.

(1) Antiga guàrdia particular dels reis d'Anglaterra; també una mena de guàrdia municipal.

(2) Punyal usat pels muntanyencs.

CAPÍTOL XII

Temps dificultosos per a la nació anglesa.—Una nit a la recerca del lloc pintoresc.—Sense casa i sense sopluig.—Harris preparant-se per a morir.—Aparició d'un àngel.—Efecte de sobtada joia en Harris.—Un ressopó.—Àpat.—Preu alçat de la mostassa.—Una batalla salvatge.—Maidenhead.—A la vela.—Tres pescadors.—A punt de marxa.

Quan les escenes precedents es desenrotllaven únicament davant dels meus ulls, jo m'estava assegut al marge. I veu's aquí que George em digué:

-Quan haureu ben reposat, espero que us dignareu pendre part en el rentat de la vaixella.

D'aquesta manera van fer-me tornar dels dies gloriosos del passat al prosaic present, ple de misèries. Vaig deixar-me portar a la barca, i vaig rentar la paella amb un tros de fusta i un grapat d'herba. La camisa mullada de George em serví per eixugar-la.

Tot seguit travessàrem la Magna Charta Island, esguardant ràpidament la làpida que hi ha al clos i que diuen si va servir per a la firma de la gran carta. Se sap del cert, el lloc on fou firmada? També es pretén que el fet s'esdevingué a l'altre marge, a la part de Runnymede. Per la meua part no vull desfer aquest nus gordià: segons el meu humil parer, estic per donar la raó a la versió popular de l'illa (*13).

Del Picnic Point al Vell Windsor Lock, el riu apareix encisador. Un camí ombrejat va, entre horts i boscatge i al llarg de la ribera, fins a *Campanes de Orseley*, hostel d'allò més pintoresc, com ho són gairebé tots, tant com va remuntant-se el riu. Altrament és un indret on es pot beure un bon got de cervesa. Prou que ho sap Harris!

Vell Windsor és també punt cèlebre. Eduard el Confessor hi tingué un palau, i fou ací, també, on el gran Earl Godwin va ésser reconegut culpable, per la justícia de l'època, d'haver intervingut en la mort del germà del rei. El comte Godwin prengué un bocí de pa, i, tenint-lo a la mà, digué:

-Si en sóc culpable, ¡vull que aquest pa m'ofegui!

Es ficà el pa a la boca, se l'empassà i morí ofegat.

De Vell Windsor enllà, el riu ja no té cap interès, i no esdevé digne d'ell mateix fins a prop de Boveney. George i jo remolcàrem la barca per sota del Home-Park, que s'estén al marge dret, des del Pont Albert al Pont Victòria. En passar per davant de Datchet, va preguntar-me George si recordava la nostra primera excursió del riu i el nostre desembarc en aquell lloc, a les deu de la nit, quan tan gran necessitat teníem d'un llit.

-Prou, que me'n recordo!- li vaig respondre. -I el temps que me'n recordaré!

Era el dissabte anterior al *Bank-Holiday* d'agost. Tots tres teníem una gana de no dir; estàvem atuits, i en arribar a Datchet prenguérem el cistell de les provisions, els dos sacs, les flassades, els abrics i altres objectes, i anàrem a la recerca d'una fonda o d'un hostal.

Vam passar per davant d'un bonic hotel. El pòrtic era tot guarnit de clemàtides i plantes enfiladisses, però no hi havia mare-selva.

-Aquí no hi entrem, si us plau!- vaig dir jo. -Cerquem una mica més:
Potser trobarem un hotel amb mare-selva.

Reprenguérem la marxa i en trobàrem un d'agradós aspecte, tot cobert de mare-selva per un dels costats. Però a Harris no li semblà bé: va dir que li desplaïa el posat de l'home que hi havia a la porta. Certament, no era un home simpàtic, i duia unes innobles sabates. Reprenguérem el nostre camí, sense trobar altres hotels; però ens creuàrem amb un home al qual demanàrem que ens informés.

-Van d'esquena als hotels, vostès. Tombin-se, i ja veuran com arriben al del Cérvol.

-Ja hi hem estat, però no ens agrada: no té mare-selva.

-Així, doncs, vagin a Manor-House: a l'altra banda, justament.
Potser aquest els plaurà.

Harris: No, no hem d'anar-hi: l'home que hi ha a la porta té un posat repulsiu. Tampoc no puc suportar el color dels seus cabells, i menys encara, les seves horribles sabates.

-Doncs no sé pas com s'ho apanyaran. Ja dic: no hi ha sinó aquests dos hotels- afegí el nostre cicerone.

Harris: -Cap més hotel?

L'home: -Ni pensar-hi.

Harris: -Mil dimonis! I doncs ¿què farem, ara?

George: -Vosaltres podeu construir, tots dos, un hotel al vostre grat, amb personal fet a mida. Per la meva part me'n vaig al Cérvol.

Mai els més grans esperits no poden realitzar llurs ideals, de qualsevol ordre d'idees que siguin. Vam caminar darrera de George, sospirant qui-sap-lo sobre la vanitat de les coses terrenes. Vam entrar al Cérvol, deixant al vestíbul la nostra impedimenta.

L'encarregat (arribant davant nostre): -Bona nit, senyors!

George: -Bona nit. Desitjaríem tres llits, si us plau.

L'encarregat: -Em sap molt de greu, però no els podré pas satisfer.

George: -No passeu mal temps: amb dos llits solament, ja sabrem apanyar-nos. Dos de nosaltres podem dormir al mateix llit: no és això?- va interrogar-nos a Harris i a mi.

Harris: -Sí, sí, certament.- (En dir-ho, pensava en George i en mi, per a ocupar el llit tots dos.)

L'encarregat: -Em sap molt de greu, senyors: en tot casa no tenim ni un llit disponible. Hi ha llit ocupat per dues i fins per tres persones.

Això sí que va immutar-nos una mica. Però Harris, vell viatjador que sap fer el cor fort davant tot contratemps, es posà a riure i digué a l'encarregat.

-No us hi capfiqueu: ja podrem sortir d'aquest mal pas. Doneu-nos qualche cosa per estendre a terra, dins la sala de billar.

L'encarregat: -Ja hi ha tres senyors que han de jeure sobre el billar, i altres dos que jeuen a la sala de fumar. Ja ho veuen: és impossible d'estatjar-los, aquesta nit.

Agafem altre cop el nostre equipatge, i ens dirigírem a Manor-House. Era un lloc afalagador, i no puc estar-me de dir que el trobava molt millor que l'anterior.

Harris: -Sí, ja va bé: sols ens caldrà no fixar-nos amb l'home del cabell roig. Al capdavall, què se'ns en dóna, del pobre diable?- continuà, amb un to de no gaire sinceritat.

A Manor-House ni ens van deixar parlar. L'amo ens rebé al peu de la porta i ens saludà així:

-Amb vostès ja és la colla número catorze que ha de tornar-se'n pel mateix camí, fa una hora i mitja.

Les nostres propostes de servir-nos de l'estable, de la sala de billar, de la carbonera, etc., van fer-lo esclafir a riure. Tots aquests adorables reconcs ja eren presos feia qui sap el temps.

-¿No sabeu, doncs, cap lloc del poble on puguem passar la nit?

-Si no els fa res d'estar malament, hi ha una petita cantina pel camí d'Eton, cosa de mitja milla; però no em permeto pas de recomanar-los-la.

Agafàrem el cistell de les provisions, els dos sacs, les flassades, els abrics i altres petits farcells, i galopàrem en la direcció indicada. La distància era ben bé d'una milla, i, volant, sense respirar, arribàrem al bar que ens havien dit.

Els estadants d'aquest despatx de cervesa ens van rebre grosserament, i es van mofar de nosaltres. No hi havia sinó tres llits a la casa, i ja hi jeien dos matrimonis i set solters. Un mariner de riu, que casualment es trobava al taulell, afablement ens aconsellà que anéssim a provar sort a casa de l'adroguer veí d'*El Cérvol*.

Hi anàrem. La casa era plena a vessar. Una vella ens acompanyà, amb molta bondat, un quart de milla per recomanar-nos a una senyora amiga seva que, segons quan, llogava habitacions. Aquesta vella caminava molt a poc a poc, i trigàrem vint minuts a aplegar-nos amb la senyora amiga seva; però ens va endolcir la llarga caminada descrivint-nos els diferents dolors que sentia a les espatlles.

Les habitacions eren totes llogades. Ens recomanà el núm. 27. Aquest núm. 27 era ple de gom a gom, i ens envià al 32. Al 32 no hi cabia ni una agulla.

Tornàrem al camí gran.

Harris (asseient-se damunt el cistell de les provisions): -Ja no vaig més lluny. Aquest indret em plau per a morir-hi. A vós, George, i també a vós, us prego que abraceu tots dos la meva mare en nom meu. Als meus parents els direu que els perdono i que moro feliç.

En aquest precís moment se'ns presentà un àngel en figura de vailet: mai un àngel s'ha disfressat en ocasió més oportuna. Duia un pot de cervesa en una mà, i a l'altra mà una certa cosa lligada amb fil d'empalomar. Sobre cada pedra plana que trobava deixava caure aquesta «certa cosa», i encontinent la retirava amb un sobtat moviment de baix a dalt, produint un so bastant inharmoníic, evocant la idea d'un patiment.(1)

Interrogàrem el diví missatger (que bé mereixia aquest títol, com més tard poguérem veure).

-¿Sabeu alguna casa solitària els habitants de la qual no siguin gaire nombrosos i incapaçs de defensar-se, preferiblemept dones velles i homes paralítics, fàcilment intimables, que deixessin llurs llits per una nit a tres individus decidits a tot? Si no coneixeu res per l'estil, ¿podeu indicar-nos una cort de porcs vacant, un forn de calç en desús, etc., etc.?

Ens respongué:

-No sé res del que diuen; de moment, almenys, no se m'acut. Però, si veniu amb mi, la meva mare té una cambra on podrà disposar aquesta nit el que els convingui.

L'abraçàrem i el cobrírem de benediccions, sota la llum afable de la lluna. L'escena hauria estat bellíssima si el minyó hagués pogut resistir les nombroses demostracions del nostre agraïment, però el vailet es va veure tan aturdit que arrencà a córrer, atraient-nos darrera seu.

Harris fou tan emocionat de la nostra sort, que queia en basca i hagué de recórrer al pot de cervesa del noi, mig buidant-lo, abans de refer-se. Després agafà el nen, pujant-se'l a coll-i-be, i deixà l'equipatge a càrrec nostre.

El vailet i sa mare vivien en una petita habitació de quatre departaments. Aquella bona ànima (la mare) ens donà, per a sopar, llard calent (el devoràrem tot: cinc lliures!), una tarta de confitures i dos pots de te. I ens en anàrem a jeure.

A la cambra hi havia dos llits: l'un, de dos peus i dues polzades, ens va servir a George i a mi, prenent la precaució de lligar-nos, tots dos junts, amb un llençol per estar més segurs; l'altre, el llit del nen, fou atribuït a Harris. L'endemà matí el trobàrem amb les cames nues un metre enfora, al capdavant del llit, i ens vingueren d'allò més bé per estendre-hi i eixugar-hi les nostres tovalloles, en fer-nos la toailette.

Una altra vegada que tornem a Datchet, no anirem pas tan tocats i posats en això de triar l'hotel.

Aquesta excursió vam fer-la sense cap contratemps, i anàrem fins més enllà de Monkey-Island, on vam quedar-nos a dinar. En aquest àpat les vam emprendre amb la vedella freda, i aleshores ens adonàrem que ens havíem ben oblidat de la mostassa. Jo no sé que hagi mai desitjat tan vivament, ni abans ni després d'aquest dia, la presència del pot de mostassa. En temps ordinari no m'interessa més del just (gairebé mai no me'n serveixo), però llavors hauria donat un món per tenir-ne.

No sé del cert els mons que pot haver-hi a l'Univers, però estic segur que l'hauria regalat a qualsevol que m'hagués dut una cullerada de mostassa: fins a tal extrem arribo a ésser pròdig quan desitjo una cosa que no puc obtenir.

Harris, en això, té el mateix tarannà, i si allí arriba a trobar-se algú amb un bidó de mostassa, fa el gran negoci, servint-se, en canvi, de mons, fins més amunt del cap. Mireu el que són les coses: us confesso que Harris i jo, afal·lerats per posseir mostassa, hauríem provat d'allunyar-nos de la ribera.

Val a dir que un hom, en certs moments de xerramenta, fa ofertes extravagants que després, pensant-s'hi una mica, veu com eren absurdes i desproporcionades amb la vàlua de la cosa demanada. He sentit a contar d'un turista que feia l'ascensió d'una muntanya suïssa tot dient: -Donaria un món per un got de cervesa!- Doncs bé: quan va aconseguir-la en arribar a una petita cabanya on n'hi havia, donà un espectacle d'allò més ridícul en veure que li demanaven cinc francs per una ampolla de Bass. -«Això és escandalós!» «Ho escriuré al Times», etc., etc.

L'absència de la mostassa portà certa fredor dins la barca. Menjàrem la vedella silenciosament. La vida ens semblava buida i sense solta, i sospiràrem pensant en els dies feliços de la nostra infància...

Prenguérem, altrament, un xic de coratge en arribar la tarta de pomes, i, quan George tragué del fons del cistell una conserva d'ananàs i la posà al bell mig de la barca, vam sentir que la vida, malgrat tot, valia la pena d'ésser viscuda.

Cal dir que tots tres en som ben llaminers, d'ananàs. Contemplàrem el bonic dibuix de la capsa; pensàrem en el xarop que contenia, i ens donàvem mútues llambregades, somrients. Harris tenia una cullera a punt.

Cercàrem el ganivet, per obrir la capsa; remenàrem tot el cistell i els taulells que formen el fons de la barca; transportàrem l'equipatge a la ribera, regirant-ho tot. Impossibile de trobar el ganivet.

Harris provà l'operació amb un trempaplomes, però el trencà, i es ferí cruelment. Després George provà de fer-ho amb unes estisores, que es van trencar, i per poc no es buida un ull. Mentre l'un i l'altre es guarien les ferides, jo vaig provar de fer un forat amb la punta del garfi; però aquest lliscà, fent-me caure de peus a l'aigua fangosa, entre el marge i la barca. La conserva rodolà, també, anant a fer bocins una tassa de te.

Els successius fracassos cuidaren enfollir-nos. Prenguérem la capsa i la duguérem a la ribera. Harris agafà, d'un camp, una grossa pedra punxaguda i jo vaig tomar a la barca per endurme'n el martell. George aguantava la conserva, Harris sostenia la punta de la pedra en la part superior de la capsa, i jo, agafant el martell, i fent-lo brandar amb tota la força, el deixo caure amb violència.

Fou al barret de palla, que George degué aquell dia la vida. Amb tota cura el conserva (almenys el tros que en restà), i durant les, vetllades d'hivern, quan els companys contenen històries, per distreure's, dels perills que han corregut, George treu el capell i els el mostra, descrivint el cas, agreujat cada vegada amb noves exageracions.

Harris no va fer-se sinó una simple pelada. Jo vaig agafar la maleïda capsa de conserva i vaig començar a pegar-li cops de martell fins a perdre l'alè i les forces. Harris em reemplaçà. La vam deixar plana com una galeta; tot seguit esdevingué quadrada, i successivament anà prenent totes les figures de la geometria, sense aconseguir de fer-li el més petit forat. George reemplaçà Harris, i donà a la conserva una forma tan estranya, tan fantàstica, tan poc terrena amb la seva horror salvatge, que ell hi agafà por i llançà el martell qui sap a on.

Ens asseiérem damunt l'herbei i la contemplàrem. Tenia, a la part de dalt, una gran abonyegadura que semblava un gest burlesc. Aquesta visió ens enfurismà, i Harris, saltant sobre aquell espantall, l'agafà, llançant-lo al mig del riu; nosaltres acompanyàrem la seva immersió amb malediccions terribles. Després pujàrem a la barca i marxàrem a rem sense aturar-nos a Maidenhead.

Maidenhead és massa elegant, perquè pugui ésser atractívol. És l'indret per excel·lència freqüentat per l'home que viu a la moda, sempre posat de punta en blanc. És la vila dels hotels fastuosos; és l'antra embriuat d'on surten aquests dimonis aquàtics que en diuen canots de vapor.

Travessàrem ràpidament Maidenhead; després afluixàrem la marxa per fruit la delícia del gran espai

entre les rescloses de Boulter i Cookham. Els boscos de Cliveden porten encara llur tendre ornament de primavera i mostren vora l'aigua una gama de màgics matisos verds. Pel seu encís, és potser, aquest passatge, el més deliciós de tot el riu. Amb tristesa allunyàvem la barca de la profunda pau que allà regna.

Remuntàrem el braç derivat, fins a prop de Cookham, on vam pendre el te. Era al foscant de la nit quan passàvem la resclosa. Una forta brisa ens afavoria. El vent, allà, us ve sempre de cara, qualsevol que sigui la direcció que porteu. Us ve de cara quan empreneu, al matí, una excursió d'un dia, i us cal remar molt de temps, fent-vos pensar amb joia en un agradós retorn a la vela. Després del berenar, el vent bufa amb sentit oposat i haveu de remar ferm tot el camí fins a casa vostra. ¡Oblideu la vela! El vent ha fet el que ha pogut en les dues direccions. Jo què us diré, pobre de mi! Aquest món és un lloc de proves, i l'home ha nascut per al sofriment, com els estels per a volar dins l'espai.

Aquesta nit el vent s'havia equivocat, sens dubte, i ens empenyia, en lloc de fuetejar-nos la cara. Reposàrem, dreçàrem la vela a tota pressa (abans no hagués esment de la nostra equivocació), i finalment ens posàrem amb actituds meditatives. La vela s'infla i s'estén, rondina el pal. La barca vola.

Jo sóc al governall.

Per mi no hi ha sensació més viva que anar a la vela: és el que més aproxima els homes al volar dels ocells (llevat del somiar). Les ales del vent desencadenat sembla que se us emporten vers un punt inconegut. No sou l'ínfima i miserable partícula d'argila feta a arrossegar-se sobre la terra: sou part de la Natura! El vostre cor batega sobre el seu cor. Els seus braços gloriosos us enrotllen i us atreuen vers ella. El vostre esperit i el seu són un mateix esperit. Els vostres membres s'alleugeren. La veu del vent canta a les vostres oïdes. Veieu al lluny la terra tota petita, i els núvols, esdevinguts germans vostres, són tan a prop del vostre cap que vosaltres els allargueu els braços!

El riu era sols per a nosaltres. Es veia, molt lluny, una barca de pesca ancorada en ple corrent i ocupada per tres pescadors. Nosaltres fregàvem l'aigua i ens enfilàvem entre els marges boscosos sense dir paraula.

Jo era al governall.

En apropar-nos, veiérem que aquells tres pescadors eren tres vells de posat solemniat. Estaven asseguts, cada un en una cadira, i vigilaven els senyals de flotació de llurs aparells amb immensa atenció.

El sol rogenic deixava una color mística sobre les aigües, pintava de foc els boscos, alts com torres, i voltava d'una daurada apoteosi els núvols amuntegats. Era una hora de profund encantament, d'esperances i desigs extàtics. La petita vela es destacava sobre el cel purpuri; el crepuscle queia, embolcallant la terra de tints d'arc de Sant Martí. Darrera nostre s'estenia la nit. Nosaltres semblàvem els cavallers d'una antiga llegenda travessant un llac misteriós, menant envers el reialme inconegut de les ombres el grandios país on jeu el sol.

No anàrem pas del tot al reialme inconegut de les ombres, sinó rectament a la barca dels tres vells homes respectables que pescaven amb canya.

Del bell antuvi, no vam saber el que havia passat, perquè la vela ens privava de veure-ho; però després, per la mena de llenguatge que trencà la pau del vespre, compreguérem que ens trobàvem prop d'uns éssers humans enfurismats de veure's destorbats.

Harris baixà la vela, i aleshores veiérem el que havia passat. Els tres vells senyors havien estat llançats de llurs cadires i formaven un munt al fons de la barca, treballant penosament per desfer-se els uns dels altres i arregar el peix amb que s'havien cobert. Durant aquesta nova pesca renegaven cosa de no dir, emprant termes (poc ordinaris, però de bona llargària i ben triats) amb els quals era impossible confondre's i que encloïen tota la nostra vida, fins el futur més llunyà, no lliurant-se'n pas las nostres famílies ni tot allò que es pogués referir a nosaltres. Unes bones malediccions, amb tots els ets i uts.

Harris (adreçant-se als pescadors): -Haurien d'estar-nos reconeguts per una semblant distracció que els trenca la monotonia de la llarga pesca. Estic sorprès i m'escandalitzo de veure homes de l'edat de vostè desfogant així llur enfurismament.

El seu discurs, però, no apanyà pas les coses.

George: -Vaig a pendre jo el governall. A un esperit com el vostre (adreçant-se a mi) no li escau de descendir a la conducció d'una barca. És preferible deixar a un mortal de cervell més estret el dirigir l'embarcació, sots pena d'anar a raure al fons de l'aigua.

Prengué el governall i ens menà fins a Marlow. Deixàrem la barca prop del pont i ens instal·làrem per passar la nit a *La Corona*.

(1) Un tros de cuir rodó, unit del mig a un fil d'empalomar. El cuir, molt mullat, cau sobre la pedra, i, en retirar-lo sobtadament, fa un so produït per l'aire comprimit entre ell i la pedra que tomba.

CAPÍTOL XIII

Marlow.—Bisham Abbey.—Els monjos de Medmenham.—Montmorency es disposa a assassinar un gat, però al capdavall resol deixar-lo amb vida.—Deplorable conducta d'un fox-terrier al Civil Servei Stores.—La nostra sortida de Marlow.—Imponent processó.—Barques a vapor.—Recepta útil per a destorbar-les en llur marxa.—Ens defugim d'engolir tot el riu.—Un gos pacífic.—Estranya desaparició de Harris amb un pastís.

Marlow és un dels més atractius indrets del riu: és una petita vila animada, inquieta. No és massa pintoresca en son conjunt, però s'hi troben molts recons i amagatalls de gran originalitat: arcades en peu (malgrat els anys) que sostenen encara el pont mig enrunat pel temps; el qual pont fa remuntar sempre la nostra imaginació a l'època en que Marlow Manor tenia per senyor Algar *el Saxó*, abans d'ésser conquerit per Guillem i cedit per aquest a la reina Matilde, abans de passar a mans dels comtes de Warwick i a les de Lord Paget *el Flexible* i subtil conseller de quatre sobirans successius.

Les encontrades són encisadores. El riu ofereix ací el seu més grat aspecte: en passar Cookham, prop de les Quarry Woods i d'aquells prats, llisca en una esplèndida extensió. ¡Oh, estimats vells Quarry Woods! Amb els vostres viaranys estrets i enlairats i els vostres tortuosos solells, com em sembleu perfumats del record dels estius plens de sol!

¡Quines aparicions més joioses ofereixen, sovint, les vostres ombrívoles perspectives! ¡Que dolçament sonen, en les vostres branques parladores, les veus dels temps passats!

Remuntant de Marlow a Sonning, encara potser es frueix de major bellesa. Justament a mitja milla del port de Marlow es passa per davant l'antiga i magnífica abadia de Bisham, les muralles de pedra de la qual (que es drecen sobre el marge de la dreta) es commogueren sota els clamors dels templaris i han estatjat Anna de Cleves i, més ençà, la reina Isabel.

Aquesta abadia és rica en records melodramàtics. Conté un dormitori guarnit de tapissos i una cambra secreta, en la part alta de les espaioses muralles. L'esperit de Lady Holy, qui maltractà el seu petit fill fins a la mort, es passeja, les nits, i s'esforça a rentar les seves mans en una safa imaginària.

Warwick, que tants de reis va fer, reposa ací, sense interessar-se ara cap mica per coses tan banals com els reis i els reialmes terrestres. També hi dorm Salisbury, aquell que féu tan bona obra a Poitiers.

Abans d'arribar a l'abadia, dret sobre la ribera, hi ha l'església de Bisham, que conté tombes i monuments funeraris dignes de visitar-los. Flotant el seu vaixell sota els faigs de Bisham, Shelley, que vivia aleshores a Marlow (pot veure's la seva casa a West-Street, encara), va compondre *la Revolució d'Islam*.

Més amunt, encara, a Hurley-Weir, he pensat sovint que un hom, amb un mes de viure-hi, no tindria prou temps per anotar totes les belleses de l'encontrada. La vila de Hurley, a cinc minuts de la resclosa, és una de les més antigues que banya el riu: pertany (per dir-ho amb l'afectada fraseologia pròpia d'aquelles llunyanes èpoques) als anys en que florien els reis Sebert i Offa.

Un cop passada la resclosa, sempre remuntant el curs del riu, es troba el *camp dels danesos*, on es diu que van acampar aquests invasors a la meitat de llur camí sobre Gloucestershire. Més enllà hi ha les runes de l'abadia de Medmenham, situades en una deliciosa recolzada del riu.

Els cèlebres monjos de Medmenham, o El Club del Foc Etern (com se'n deia comunment), del qual era membre el massa famós Wilkes, formaven una confraria que tenia per divisa: «Feu tot allò que us plagui». Aquesta temptadora invitació es llegeix encara sobre l'entrada de l'abadia en runes. Molts anys abans d'existir aquesta abadia de contraban i la seva confraria d'irreverends burletes, s'aixecava sobre el mateix lloc un monestir de més seriós gènere i els monjos del qual eren de caràcter un xic diferent dels alegres comparses, els quals devien succeir-los cinc cents anys més tard.

Els monjos cisterians, en l'abadia corresponent al segle XIII, no duïen pas vestits de roba, sinó

grolleres túniques amb caputxó. No menjaven carn, ni peix, ni ous; dormien sobre dur i es llevaven a mitja nit per a resar l'ofici. Repartien el dia entre el treball, la lectura i la pregària. Sobre llur vida hi pesava un silenci de mort: cap d'ells no parlava. Era una ordre austera, els membres de la qual passaven una existència no menys austera en un recó de natura deliciosa que Déu havia creat tan encisador. Estranya cosa que les veus de la naturalesa (el dolç murmuri de les aigües, el zumzeig de les herbes aquàtiques, la música del vent en passar) no els portés altra idea de la vida. Restaven allà, l'oïda amatent dies i dies esperant el so d'una veu celestial, i dies i dies, durant les nits solemnes, aquesta veu els parlava de mil maneres; però ells, aquesta veu, no l'entenien pas!

De Medmenham a la graciosa resclosa de Hambledon, el riu resplendeix amb una plàcida bellesa, mentre que prop de Greenlads, i més enllà de Henley tanmateix, se'l veu nu i contorbat. Hi ha, en efecte, la vista poc interessant de la propietat del meu venedor de diaris (1). Vells senyors que es retroben sovint durant l'estiu, remant amb vigor per distreure's, o xerrant amb un vell guarda de la resclosa quan travessa el correu.

* * *

Dilluns matí, a Marlow, ens llevàrem a una hora raonable, i prenguérem el nostre bany abans del break-fast. Quan ens en tornàvem, Montmorency féu una bestiesa de les de costum.

L'únic motiu que ens separa a Montmorency i a mi, són els gats. Jo els estimo, mentre que Montmorency no els pot veure. Quan jo me'n trobo un, li dic: -Pobre Pussy!- i m'ajupo per gratar-li el cap. El gat em respon allargant la cua, dreta com un parallamps, arqueja el llom i frega els seus narius contra els meus pantalons: es respira bona cordialitat, bona pau. Quan Montmorency té un encontre semblant, tot el carrer ha de saber-ho, i en deu segons mou un escàndol més que sobrat per commoure tota la vila.

No puc, amb tot, dir mal del gos (m'acontento amb bufetejar-lo o apedregar-lo), car sé que tot és obra de la seva naturalesa. Els fox-terriers neixen amb una dosi de pecat original quatre vegades major que els altres gossos: ens caldrien anys i anys de pacients esforços, a nosaltres els cristians, per operar una reforma apreciable en el temperament batallador dels fox-terriers.

Recordo que em trobava un dia al vestíbul del Haymarket Stores. Era ple de gossos que esperaven llurs amos, mentre aquests feien llurs compres a l'interior. Es veia un mastí, un o dos gossos riberencs escocesos, un sant-bernat, alguns retrievers i terra-noves, un gos-senglar (*14), un gos d'aigua francès, un bulldog, algunes d'aquestes petites bèsties nascudes a Lowther-Arcade, de la grandària de les rates, i una parella de *tykes* de Yorkshire.

Estaven asseguts, pacients, bons i meditatus. Una pau solemniàl semblava regnar; un ambient de tranquil·la resignació, de dolça melangia, envaïa la sala.

Aleshores entrà una graciosa joveneta portant un fox-terrier, de posat humil, que ella deixà entre el bulldog i el gos d'aigua. Ell va asseure's i mirà entorn seu durant un minut; després aixecà els ulls al sostre, amb una expressió que feia suposar si dins del seu cervell bullien greus pensaments; després badallà i examinà els altres gossos, tots ells silenciosos, greus i dignes. Veié el bulldog, a la seva dreta, somiejant peresosament, i a l'esquerra hi veié el gos d'aigua, tot ravenxinat, orgullós. Llavors, sense mitjançar paraula ni la més petita provocació, mossegà el gos d'aigua, d'una de les potes de davant, i un bruel de dolor ressonà a través de l'espai.

El resultat d'aquesta primera temptativa semblà divertir-lo bojament i el determinà a fer una atzagaiada. Saltà sobre el gos d'aigua i atacà vigorosament un dels gossos escocesos, el qual es despertà i entaulà una disputa sorollosa i aferrissada amb el gos d'aigua. Encontinent, Foxey tornà al seu lloc i, agafant el bulldog d'una orella, provà de llançar-lo enfora. Aquest bulldog (una bèstia imparcial) es precipità sobre tot el que queia vora les seves dents, incloent-hi el porter i tot. I el fox-terrier, mentrestant, es donava el plaer d'una lluita coratjosa amb un dels *tykes*, ben preparat.

Tothom que conegui el tarannà dels gossos compendrà fàcilment que, durant les anterior escenes, tots els altres gossos es batrien com si es tractés de resguardar llurs fogars domèstics. Els grans es batrien entre ells; els petits liquidaven llurs deutes juntament, i un moment d'atur que tinguessin l'esmerçaven a mossegar els companys grans.

El vestíbul era un veritable infern; el tumult esdevenia espantós. El públic va aglomerar-se a la porta.

-És una reunió del consell municipal?- demanaven, -Que assessinen algú? Per què?-

Acudiren dos homes amb pales i cordes per descompartir els gossos, i s'anà corrents en busca de la policia.

En mig d'aquesta sublevació reaparegué la graciosa joveneta i agafà el seu *guac-guac* estimat, el qual, després d'haver deixat el *tyke* en situació de romandre un mes sobre la palla, tenia el posat d'un anyell. Ella l'acaronà, entre els seus braços, bo i dient:

-No ets mort, pobret? ¿Què t'han fet, aquestes grans bèsties?

Ell, arronçant-se i agafant-se fort a ella, se la mirava fixament, com dient-li:

-¡Que content estic, de veure com has arribat per a treure'm d'aquesta vergonyosa escena!

Ella afegí:

-¿Com es prenen el dret d'admetre ací, als Stores, aquestes grans bèsties salvatges i reunir-les amb gossets de gent com cal? ¡No puc aguantar les ganes d'anar a fer la meva reclamació!

Heu's ací la naturalesa dels fox-terriers. Jo no en faig retret a Montmorency, de la seva antipatia bel·licosa vers els gats. Jo estic que ell hauria preferit probablement no haver seguit aquest matí els seus procediments acostumats.

Tornàvem del bany, com deia abans, i a la meitat de High Street, si fa o no fa, un gat es llança fora d'una casa, davant nostre, i comença de trotar. Montmorency féu un crit de joia: el crit d'un brau guerrer veient caure el seu enemic a mercè seva; un crit semblant al que faria Cromwell quan els escocesos baixaren el turó i es llançaren damunt llur presa.

La seva futura víctima era un gros dimoni de minet tot negre: jo mai n'havia vist cap de tan gros ni de tan dolenta qualitat. Havia perdut mitja cua, una de les orelles i una notable part del morro; altrament, tenia el posat àgil i vigorós i l'actitud calmosa (diguem assegurada).

Montmorency trotà vers aquest pobre gat a una marxa de 20 milles per hora. Però, tanmateix, el gat no es donà gens de pressa: no semblava pas comprendre que la seva vida estigués en perill. Continuà tranquil·lament fins que el seu assassí fou a un metre de distància, i aleshores es girà, s'asseià al bell mig del carrer i clavà a Montmorency una llambregada interrogadora, que semblava dir-li:

-Que potser voleu alguna cosa, de mi?

Montmorency és coratjós, però la mirada del gat hauria glaçat el cor del gos més valent.

Ni l'un ni l'altre van dir res, i, amb tot, era fàcil d'endevinar la conversa que tenien.

El gat: -Voleu de mi alguna cosa?

Montmorency: -No, no: gràcies.

El gat: -No us estigueu de dir-m'ho, si és que voleu res: sigui el que sigui.

Montmorency (reculant): -Us dic que no: no res, absolutament. No passeu ànsia. Em sembla que m'he equivocat. Em pensava que us coneixia. Em sap molt de greu d'haver-vos destorbat!

El gat: -No, res d'això: tant de gust. De debò, que no voleu res?

Montmorency (reculant més i més: -No res, no res: us ho asseguro. Gràcies. Són molt amable. Passi-ho bé.

El gat: -Passi-ho bé, doncs!

I, aixecant-se, continuà son camí. Montmorency retornà vers nosaltres, i prengué, a reraguarda, una posició de les menys importants.

Durant tot el dia, si teniem la dissort de pronunciar la paraula *gat*, Montmorency s'esgarrifava visiblement i llançava llambregades penoses que significaven: «No! No! Res d'això, si us plau!»

* * *

Després del desdijuni anàrem a fer les nostres compres, per poder proveir la barca per tres dies.

George: -Pensem, sobretot, a comprar llegums. És molt saludable menjar-ne, i, com que són fàcils de coure, ja me n'encarrego jo.

Vam comprar cinc quilos de patates, una pesada de trenta sis litres de pèsols i cols, pastís de vedella, dues tartes a la grosella, una cuixa de moltó (comprada a un hotel), fruites, coques, pa, mantega, confitures, llard i ous i altres articles que adquirirem per la vila.

Tinc per un dels nostres èxits majors la nostra sortida de Marlow.
Va ésser digna, imponent, sense cap defecte.

Haviem insistit davant tots els venedors, i vam aconseguir-ho, que les nostres mercaderies ens fossin portades darrera nostre. No havíem volgut passar per allò de «Sí, sí senyor: li ho enviaré tot seguit. El mosso arribarà abans que vostès». Acostumen a fer-vos esperar en l'embarcador i us obliguen a tornar a les botigues per empipar-vos discutint. No: res d'això. Nosaltres esperàrem que les nostres compres fossin empaquetades i que els mossos vinguessin amb nosaltres.

Com que havíem estat en bon nombre de botigues, i en totes havíem comprat alguna cosa, va resultar que quan acabàrem de fer provisions dúiem darrera nostre la més escaient col·lecció de mossos portadors de cistells que els nostres cors haguessin pogut desitjar. El nostre pas pel bell mig del gran carrer que baixa cap al riu, seria un dels espectacles més imponents presenciats a Marlow.

Heu's ací l'ordre de la processó:

Montmorency, portant un bastó.

Dos miserables plagues, amics de Montmorency.

George amb un pardessú i unes flassades, i fumant una curta pipa.

Harris, qui s'esforça a fer un caminar desinvolat i graciós, duent en una mà una maleta Gladstone, plena a rebentar, i a l'altra mà una ampolla de xarop de llimona.

Mossos del forner i del fruiter, amb cistells.

Noi de l'hotel, amb un cove de provisions.

Dependents de la pastisseria i de l'adroguer, amb cistells.

Un gos de pel llarg.

Nois de la lleteria duent una panera amb nates.

Un camàlic, amb un sac.

Un amic íntim de l'anterior, amb les mans a les butxaques.

Un vailet amb un cistell de fruites.

La meva senyoria portant tres barrets i un parell de sabates, i caminant amb desembaràs.

Sis pillets i quatre gossos vagabunds.

En arribar a l'embarcador, va preguntar-nos el guarda:

-Diguin, senyors: ¿és un vapor o un transatlàntic, llur embarcació?

En respondre que una canoa de dos remes, semblà sorprendre's.

Les barques de vapor ens van ocupar força aquell matí. La setmana de Henley s'aproximava, i remuntaven el riu nombroses barques d'aquella mena; unes que anaven soles, i d'altres que remolcaven cases flotants. De mi puc dir que tinc veritable horror per aquestes barques, com penso que n'hi sentiran tots els bons aficionats al rem. Sempre que veig un d'aquests invents, em vénen ganes de posar-los una urpa a sobre i escanyar-los en un recó desert del riu.

La barca de vapor té un posat d'insolència que té la virtut de despertar-me els instints més dolents, i voldria tenir, com en els temps antics, una destrat, l'arc i les sagetes, per poder expressar el concepte que en tinc. L'actitud de l'individu que veiem tot repapat, amb les mans a les butxaques i fumant el seu cigar, és suficient per justificar el principi de les hostilitats; altrament, l'aristocràtic xiulet amb que sembla manar-vos que li deixeu el camí franc, ja és prou per obtenir d'un jurat de remers un veredict de d'inculpabilitat en cas d'homicidi, considerant-lo (n'estic ben cert) com de legítima defensa.

Xiulaven, per avisar-nos que havíem de deixar-los el pas lliure; però, si se'm permet parlar sense por d'aparèixer fatu, em penso poder dir honradament que la nostra petita barca els causà, durant la setmana, més retardaments, angúnies, enrabiades i entrebancs que totes les altres embarcacions del riu aplegades.

-Un vapor que arriba!- cridava un de nosaltres, en veure'l al lluny. I, amb un moment, tot era disposat per a rebre'l. Jo agafava el governall, Harris i George seien al meu costat i la barca seguia lliscant pel bell mig del corrent.

El xiulet començava a fer-se sentir, i nosaltres romaniem impassibles. A un centenar de metres prop de nosaltres el xiulet del vapor rabiava, i els passatgers es tombaven per adjectivar-nos, però mai no en fèiem cas. Harris ens contava una anècdota de la seva mare, i ni per tot un imperi no hauríem perdut una paraula.

Del vapor sortí aleshores una darrera xiulada. Fou un xiulet desesperat: com si la caldera estingués a punt de rebentar-se. Fent màquina enrera, el vapor espeternegava, fent giravoltes i reculant. Els passatgers bramaven, girant-se vers nosaltres; els que es passejaven pel ribatge s'aturaven i ens atiaven; les altres embarcacions que passaven, feien el chor. El riu, ça i lla, en un espai d'algunes milles, era dominat de frenesí.

Harris feia punt, en sec, al moment més interessant de la seva història, mirava entorn seu amb dolça sorpresa i deia a George :

-Mare de Déu! George: ¿no és pas un vapor, això?

George: -Bé em sembla haver sentit alguna cosa.

Llavors esdeveníem nerviosos, confosos: no sabíem com fer-ho per posar la nostra barca fora del camí del vapor. La gent d'aquest s'ajuntava i ens donava consells:

-Més endavant, el de la dreta! Vós, vós, ¡ximplet! Enrera, el de l'esquerra! No, vós no! ¡L'altre! Deixeu estar les cordes del governall! ¡Tots dos alhora! Ara! No! D'aquesta banda no!

Agafaven una llanxa i venien a ajudar-nos. Al cap d'un quart d'hora d'esforços, reeixien a fer-nos apartar de llur camí, i avançàvem. Nosaltres els donàvem les gràcies, de tot cor, i els demanàvem que ens remolquessin. Però mai no ho volien fer.

Un altre sistema, descobert per nosaltres, per fer exasperar l'aristocràtic vapor: fer veure que us equivoqueu i que preneu els ocupants del vapor per una colla que viatja a preu reduït. Se'ls pregunta si són, per casualitat, del cos d'empleats dels senyors Cubit, o els bons templaris del Bermondsey, i finalment se'ls demana: -¿Voldríeu prestar-nos una cassola, si us plau?

Les dames velles, gens avesades a anar pel riu, són sempre esparverades per les barques de vapor. Recordo un trajecte de Staines a Windsor (un passatge del riu molt freqüentat per aquestes horribles màquines) fet amb tres senyores d'edat, entre altres persones. Oh, quina excursió de plaer! A la primera silueta de vapor afigurada en l'horitzó, ja volien desembarcar: s'asseien al ribatge i no retornaven a la barca fins que l'objecte de llur astorament havia desaparegut del tot.

-Nosaltres ho sentim molt- deien elles, -però ens ve de família, no tenir un temperament de tromba.

* * *

Prop de Hambleton Lock ens trobàrem amb escassetesa d'aigua, i anàrem, amb el nostre càntir, a demanar-ne al guarda de la resclosa. George fou el nostre intèrpret, i, somrient i amb un amable gest, va dir-li:

-¿Tindríeu una mica d'aigua per a nosaltres, si us plau?

-Evidentment- respongué el vell. -Prenguin-ne tanta com vulguin, i deixin la que els sobri.

George: -Tantes gràcies! On la teniu? (I mirava entorn seu.)

El guarda de la resclosa: -Sempre és al mateix lloc, jove. Darrera de V., justament.

George (girant-se): -No la veig pas.

El guarda de la resclosa: -Santa Llúcia li servi la vista, doncs! On té els ulls? (I l'home, unint l'acció al comentari, l'asenyala a George el riu.) -Tanmateix n'hi ha prou, per a fer-se ben visible: em sembla.

George (comprent-ho): -Però no ens hem pas de beure el riu: dic jo!

El guarda de la resclosa: -Segurament que no. Se'n poden beure una part, com jo vinc fent de quinze anys ençà.

George: -La vostra opinió sobre aquest règim no em sembla pas suficient reclam per a la marca. Jo prefereixo l'aigua de bomba.

En un camp pròxim en trobàrem... i era també aigua del riu. Si ho haguéssim sabut! Però, com que no ho sabíem, la vam trobar ben bona. El que els ulls no veuen, l'estómac no se'n dol.

En altra ocasió vam provar l'aigua del riu, però no fou pas amb èxit.

Haviem menat la barca a un angle del riu, prop de Windsor, per a pendre el te. El nostre càntir era buit: es tractava, per tant, d'anar-nos-en sense pendre el te o utilitzar l'aigua del Tàmesis. Harris era de parer que no havíem de refugiar-nos de l'aventura.

-Tot anirà bé, si podem fer bullir l'aigua, car l'ebullició matarà els diferents gèrmens de peix que contingui.

Omplírem, doncs, la tetera amb aigua del riu i la férem bullir, vigilant bé l'operació. Fet el te, anàvem a assaborir-lo confortablement, quan d'un plegat George s'aturà amb la tassa prop dels llavis i exclamà:

-Què és això?

-El què?- preguntàrem Harris i jo. George, mirant cap a l'Oest, digué:

-Allò.

Seguírem la direcció dels seus ulls i veiérem un gos que venia cap a nosaltres, arrossegat pel corrent mandrós. Era un dels més tranquils i pacífics gossos que mai he vist. Mai no he trobat una bestiola més satisfeta de la seva sort, més lliure de temences. Surava de panxa en l'aire amb les quatre potes dreçades envers el cel, i tot pensatiu; deixava el pit descobert i tenia un ventre gros. Arribà, ple d'una dignitat calmosa i serena, fins a la nostra borda; s'aturà en un canyer i trià son lloc per a passar-hi la nit.

-No tinc ganes de pendre te- digué George, buidant la seva tassa sobre el riu. Harris tampoc no tenia gaire set, i seguí el seu exemple. Jo m'havia begut ja la meitat del meu, i de tot cor hauria volgut no haver-ho fet. Vaig demanar a George:

-Creieu que agafaré les febres tífiles?

George: -No ho crec. Penso que teniu moltes probabilitats d'evitar-les. En tot cas, amb quinze dies en sortiríeu.

Remuntàrem el braç derivat fins a Wargrave: és una petita drecera, anant, per la part dreta, fins a una mitja milla prop de Marsh Lock. Val la pena de seguir-la, car és un bonic indret, ombrejat i que fa estalviar camí.

La seva entrada és guarnida d'estaques i cadenes amb nombrosos cartells de prohibicions que amenacen amb diverses tortures, empresonament i mort a qui gosi ficar els remes sobre les seves aigües. Jo sóc astorat que alguns d'aquests salvatges riberencs no reclamin l'aire del riu com una cosa de llur propietat, i als desgraciats que el respiren no se'ls imposi una multa de 40 xelins.

Amb una mica de traça es triomfa fàcilment de les estaques i de les cadenes. Quant als avisos, podeu (si teniu cinc minuts i no sou vistos de ningú) tirar-ne a terra un o dos i abandonar-los a dintre el riu.

A mig camí desembarcàrem per a fer l'àpat, durant el qual George i jo vam sentir una de les emocions més doloroses. Harris també va passar la seva, però no com la que passàrem nosaltres. Heus ací la història.

Ens érem asseguts en un prat, a cosa de deu metres vora l'aigua, i acabàvem d'instal·lar-nos còmodament per a pasturar. Harris tenia el pastís de vedella entre les cames i el trossejava. George i jo esperàvem la fi de l'operació, amb els nostres plats a punt. Llavors Harris ens digué:

-Ja teniu la cullera que necessito per a servir el suc?

El cove de provisions estava justament darrera nostre. George i jo vam girar-nos sobre els nostres seients, per treure una cullera de dintre. Aquest moviment no durà pas cinc segons. Doncs, quan reprenguérem la posició d'abans, Harris i el pastís... havien desaparegut!

El prat era espaiós, obert, sense cap arbre ni esbarzer en molts centenars de metres entorn nostre. No podia haver caigut al riu, perquè nosaltres ens trobàvem entre aquest i ell, i, per a caure-hi, Harris havia d'haver botat per damunt de nosaltres dos.

Inspeccionàrem pel voltant; després ens miràrem l'un a l'altre.

-Ha estat pujat al cel!- vaig exclamar.

-No és gaire probable que hagin fet pujar-hi també el pastís- objectà George. I aquesta observació ens semblà tan lògica, que descartàrem la intervenció divina.

George (trobant una explicació més pràctica i més acceptable):

-Sabeu què haurà passat? Que hi ha hagut un terratrèmol.

Després afegí amb un cert to de tristesa: -Em sabria greu que hagués agafat el pastís.

Girarem els ulls, sospirant, vers el lloc on Harris i el pastís havien estat vistos per darrera vegada sobre aquest món, i aleshores, mentre la sang se'ns glaçava i els cabells se'ns eriçaven, tot de sobte veiérem el cap de Harris (el cap només) recte al mig de l'herbei. La seva cara, molt vermella, manifestava una gran indignació.

George fou el primer a recobrar la seva sang freda.

-Parla!- cridà. -¡Parla i digues si ets viu o mort!

El cap de Harris: -No feu el ximple: Estic segur que ho haveu fet amb premeditació.

-Què és, el que hem fet?- exclamàrem nosaltres.

El cap de Harris: -Això de fer-me seure ací. És una broma ben estúpida, ben idiota. Apa, preneu el pastís.

I de les entranyes de la terra va sortir el pastís, tot fet malbé, brut. Rera el pastís, sortí Harris, de quatre grapes, mullat, arrugat, ple de terra. S'havia assegut, sense saber-ho, a la mateixa vora d'un clavegueró amagat en mig de l'herbei, i s'havia fet enrera, i havien caigut ell i el pastís alhora.

Harris: -Mai no he estat tan sorprès sentint que me n'anava sense donar-me compte de res. He pensat en la fi del món.

Harris encara es creu que nosaltres havíem preparat aquesta sorpresa per endavant: una suposició ben injusta i de les més innocents.

Ja ho va dir el poeta: ¿Qui pot lliurar-se'n, de la calúnnia?

Quina veritat més gran!

(1) Dit en sentit ample, l'autor vol significar les petites torres dels petits comerciants, fetes sense originalitat i sense traça.

CAPÍTOL XIV

Wargrave.—Museu de figures de cera.—Sonning.—La nostra salsa.— Montmorency, sarcàstic.—El seu duel amb la tetera.—George estudia el banjo i troba que se l'encoratja poc.—Dificultats que entrebanquen l'aficionat a la música.—Estudi de la gaita.—Harris se sent melangiós després de sopar.—George i jo fem una passejada.- -El nostre retorn, mullats i amb gana.—Harris es mostra tot estranyat.—Harris i els cignes.—Història notable.—Harris passant una nit intranquil·la.

Després de dinar vam aprofitar-nos del ventijol, que ens dugué més enllà de Wargrave i de Shiplake.

Embolcallat amb la llum boirosa d'una tarda estival, Wargrave, en una de les sinuositats del riu, té l'apariència d'un adorable quadro antic que es mostra als ulls i roman gravat molt de temps a la memòria.

Jordi i el Drac, de Wargrave, porta un penó pintat per Leslie (de la Reial Acadèmia), d'una banda, i per Hodgson, de l'altra. Leslie ha descrit el combat; Hodgson ha imaginat l'escena després del combat: Jordi, acomplida la seva feina, assaboreix un bock de cervesa.

Day, l'autor de *Sandford and Merton*, visqué i (cosa que fa més memorable encara el lloc) fou mort a Wargrave.

A l'església, una làpida commemorativa recorda que Mrs. Sarah Hill féu la deixa d'una lliura anual per a repartir-la el dia de Pasqua entre dos nois i dues noies «que mai-hagin desobeït llurs pares, i no hagin estat atrapats en mentida, ni renegant, ni en furt, ni fent malbé els ferros de les finestres». ¡Imagineu-vos una mica que cal renunciar a tot això per cinc xelins a l'any! No és pas ben pagat. Una vegada (ja fa molt de temps) va presentar-se a la vila un vailet que mai no havia comès les

entremaliadures susdites, o, almenys, que no havia estat reconegut culpable d'haver-les comeses (tal com es demanava o podia desitjar-se) i que va emportar-se el premi. Durant tres setmanes fou exhibit el minyó a Casa la Vila, dintre una vitrina.

Què se'n fa, dels diners, d'aleshores ençà? Ningú no pot dir-ho. Diuen si es dediquen sempre a la més propera exposició de figures de cera.

Shiplake és un bonic poblet no massa visible des del riu, perquè es troba situat a una altura de terreny. Tennyson celebrà les seves noces a l'església d'aquest poble.

El riu, seguint cap a Sonning, serpenteja entorn de nombroses illes. És un lloc plàcid, i dorm abandonat. Gairebé ningú es passeja per les seves riberes.

'Arry i Lord Fitznoodle (plebeus i nobles, indians i grans senyors alhora) han estat deixats a Henley molt enrera. La trista i bruta Reading és al lluny, encara. Vet ací un indret del Tàmesis ben escaient per a somiar en els dies que passaren, en les formes i figures esvaides, en les coses que han pogut ésser i que no són. Anatema per a tot això!

Desembarcàrem a Sonning i anàrem a fer un volt pel poblet. És el recó més màgic del riu. Més aviat sembla una decoració de teatre, que no un efectiu conjunt de cases de rajoles i morter de debò. Cada casa desapareix sota els grans rosers, i ara, a primers de juny ça i lla es veuen esclatar les roses amb llur delicada sumptuositat: Si mai aneu a Sonning, baixeu al *Bull*, que es troba darrera l'església: és el veritable hostel antic de camp, amb el seu pati quadrat, amb tot de verdor la façana.

Els vells vénen a seure, les tardes, per beure *l'ale* i fer la xerrada sobre els polítics de la vila. Les habitacions són baixes, els ferros de les finestres verticals, les escales estretes i els passadissos giragonsejants.

Després d'haver voltat durant una hora per aquest deliciós Sonning, ja és tard per a remar més enllà, fins a Reading, i a la fi ens determinem a retornar a una de les illes de Shiplake i instal·lar-nos-hi per a passar-hi la nit. Fet l'emplaçament, ens digué George:

-Com que encara és d'hora i ens queda prou temps, ens cal aprofitar l'ocasió per a preparar un bon sopar i fer gaudir l'estómac. Vaig a ensenyar-vos el que pot fer-se, cuinant bé, en una excursió. Us proposo de confeccionar una salsa irlandesa (*15) amb llegums, la resta de vedella freda i tots els desperdicis i menudències que tinguem a mà.

Era un genial acudit. George tallà la llenya del bosc i encengué el foc mentre nosaltres començàvem a pelar les patates. ¡Quina cosa, això de pelar patates! Jo mai no hauria cregut que aquesta ocupació prengués tan inconegudes proporcions als ulls del vostre humil servidor. Emprenguérem la feina amb entusiasme, però el nostre coratge desaparegué en havent preparat la primera patata. Com més pelàvem, més pela hi havia, i, un cop tretes les taques i rascats els ulls, gairebé no restava patata. George vingué a veure-la: era de la dimensió d'una nou.

-No ho feu, no, així!- ens digué. -Ho malmeteu tot. Raspalleu-les només.

Les raspallàrem, però això era més fatigós que pelar-les. Cal dir que tenien formes ben extraordinàries: bonys, clots, berrugues! Treballàrem sense descans durant trenta cinc minuts i preparàrem quatre patates; aleshores vam declarar-nos en vaga i reclamàrem la resta del temps per a rentar-nos.

Mai no havia vist semblant cosa per embrutar un home. Gairebé no es podia creure que el treball al qual havíem estat sotmesos Harris i jo produís solament quatre patates! Això demostra els resultats que s'obtenen amb el seny i l'economia.

George: -Quatre patates, només, a la salsa! Quina estupidesa!

En rentàrem cap a mitja dotzena més i les ficàrem a l'olla sense pelar-les; després hi afegírem una col i un mig-peck (1) de pèsols. George remenà la mescla, fent observar que hi havia lloc encara per a molta cosa més.

Exploràrem els cistells i aplegàrem tots els desperdicis possibles i imaginables, donant a George mig pastís de porc, una mica de llard i mitja capsa de conserva de salmó, i ho ficà tot a la salsa, dient-nos:

-És l'aventatge que té la salsa irlandesa: que es poden aprofitar totes les romanalles.

Dos ous que vaig trobar mig trepitjats, seguiren el mateix camí.

-Això confortarà la salsa- digué George.

M'he oblidat d'altres ingredients que utilitzàrem, però sé que res no fou perdut. Recordo que Montmorency (que havia seguit amb molt d'interès totes les operacions) es retirà, una mica abans de terminar-se l'obra, amb posat greu i reflexiu. Uns minuts després va reapareixer amb una rata d'aigua, morta, a la boca, que indubtablement volia presentar com una contribució d'ell a la salsa. ¿Era un sarcasme, o era el desig natural d'ajudar-nos? No gosaria dir-ho.

Vam discutir si hi ficàriem també la rata o la deixàriem estar.

Harris: -Sí, sí: hem de posar-la-hi! Barrejada amb el que hi ha, anirà de primera i contribuirà a fer reeixir la salsa.

George: -Mai ho he sentit a dir, que es posin rates d'aigua a la salsa irlandesa! Em sembla preferible seguir la norma ordinària, i no fer noves provatures. No hem de crear un precedent.

Harris: -Si mai no feu la prova, com podeu afirmar el que convé fer? Les persones com vós són les que aturen el progrés de la humanitat. Penseu una mica en el primer home que tastà la salsitxa alemanya...

Aquesta salsa assolí un èxit immens. Mai me n'he llepat tant els dits. Hi havia quelcom de picant, d'inèdit per als nostres paladars fastiguejats dels mateixos plats de cada dia. Aquell menjar tenia un baf nou i una sabor com cap altra. Era ben nutritiu i compost de bons elements, com deia George. Els pèsols i les patates haurien pogut estar més tendres; però tant se'ns en donava, tenint tots bons queixals. Quant a la salsa... un poema! Potser una mica forta per a un estómac capriciós, però com a nutritiva...

Acabàrem el sopar amb una tassa de te i una tarta de cireres.

Durant aquest temps Montmorency emprengué un duel amb la tetera i fou vençut vergonyosament. La tetera havia estimulat la seva curiositat tot el viatge. S'asseia per ullar-la fit a fit, mentre bullia, amb una enigmàtica expressió. De vegades s'esforçava a excitar-la i grunyia furiosament. Quan la tetera cantava i treia fum, ell considerava aquestes manifestacions com una provocació, i frisava per emprendre la baralla; però algun de nosaltres l'agafava, en aquell moment greu, i se l'enduia lluny de la seva presa.

Aquest dia havia determinat avançar-se. A la primera remor que produí la tetera s'aixecà rondinant i s'hi atansà amb gest amenaçador. La tetera era petita, però coratjosa, i li escupinyà el nas.

Montmorency (mostrant les dents i grunyint): -Ah, molt bé! ¡Ara us ensenyaré a burlar-vos d'un gos treballador i respectable! Miserable del nas llargarut! Persona bruta! Veniu ara!

Saltà sobre la desgraciada petita tetera i va agafar-la pel bec.

Un alarit s'aixecà, en la calma de la nit, capaç de glaçar la sang a les venes, i Montmorency, fugint de la barca, es dedicà a una higiènica carrera de tres voltes entorn de l'illa, a una marxa de 35 milles per hora, aturant-se çà i lla per a enfonsar el seu nas dintre els tolls frescos de fang.

Des d'aquell dia, Montmorency esguarda la tetera amb una mescla de veneració, de desconfiança i d'odi. Així que la veu, tomba a bon pas, amb la cua baixa; quan la posem sobre el foc, ell salta fora de la barca i roman assegut al marge fins que l'operació és finida.

En havent sopat, George va treure el seu banjo per fer-lo sonar.

Harris: -Tinc molt mal de cap i no em sento prou fort per restar en companyia vostra.

George: -La música farà posar-vos bé: sovint adorm els nervis i lleva la migranya.- I donà dues o tres notes, per ensenyar a Harris com anava.

Harris: -Prefereixo el meu mal de cap.

George mai no ha après a tocar el banjo fins ara; mai no ha trobat a prop seu gaire encoratjament. Dues o tres vegades provà l'aventura durant la nostra excursió, i sempre sense èxit. El llenguatge de Harris, en aquelles ocasions, hauria fet desmaiar qualsevol; i encara Montmorency s'asseia i grinyolava tant de temps com durava la música.

-Per què han de venir-li ganes de lladrar, quan jo toco?- deia George indignat, tirant-li una sabata per fer-lo fugir.

Harris (atrapant el projectil al vol): -Per què us vénen ganes de tocar, quan ell lladra? Deixeu-lo

tranquil. Ell no pot estar-se de lladrar, car té l'oïda filharmònica, i és la vostra música que li inspira els lladrucs.

George féu el determini de tocar el seu instrument quan fos a casa seva, però tampoc no va trobar moment propici. Mrs. Poppets s'exclamà tot seguit: -V. sap com de tot cor desitjo escoltar-lo, però la senyora de damunt la seva habitació és molt nerviosa, i el metge es tem que la música de V. la posi malalta.

George, a la fi, anà cent passes més cap a la plaça. Els veïns presentaren una denúncia, s'establí vigilància i George fou sorprès *in fraganti*: la seva culpabilitat era manifesta, i se li notificà que havia de deixar en pau els seus veïns durant sis mesos.

Al cap d'aquest temps semblava haver perdut tota la seva afició. Féu, encara, una o dues temptatives per a reprendre el seu estudi, però es trobà amb la mateixa fredor, amb la mateixa indiferència universal, fins al punt que, completament desesperançat, féu posar als diaris un anunci de venda, concebut així: «El propietari, no podent servir-se més d'aquest instrument, el cedirà a baix preu.» I aprengué de jugar a cartes, en canvi.

¡Quin horrible treball deu ésser, l'apendre de tocar un instrument de música! S'hauria de fer que la societat, en interès propi, veiés de quina manera pot ajudar un hom amb aquest difícil treball. Doncs res d'això.

En altres temps vaig conèixer un home que estudiava la gaita, i us hauria sorprès de veure l'oposició que trobava; no rebia, ni de la seva família, el que se'n diu *càlids encoratjaments*. De bon principi el seu pare refusà el propòsit amb termes de veritable antipatia.

El meu amic es llevava molt de matí, per a tocar; però hagué de deixar-ho córrer per la seva germaneta, una persona molt devota que trobava força irreverent començar la diada d'aquella manera. Llavors es llevà a la nit, per assajar, mentre era al llit la seva família; però la casa va agafar tan mala reputació, que també va haver-ne de desistir. Els que retiraven tard, s'aturaven a escoltar, i l'endemà contaven a tothom:

-No sabeu? ¡La nit passada s'ha comès un assassinat esfereïdor a casa del senyor Jefferson!- I descrivien els crits de la víctima, els renecs esgarriposos de l'assassí, seguits dels precés de perdó i els darrers sospirs de l'interfecte.

A la fi se li deixà practicar el seu art de dia, al darrera de la cuina, amb totes les portes tancades; però, malgrat les precaucions preses, encara els millors passatges arribaven a la sala, i corprenien la mare, fent-li vessar llàgrimes. Deia la dona que allò li recordava son pobre pare, engolit, el dissortat, per un tiburó, mentre prenia el bany a la costa de Guinea. Quina relació hi havia? No podia dir-ho, la dona.

Se li féu un petit lloc al fons del jardí, a cosa de mitja milla distant de la casa, on el músic anava amb el seu instrument quan sentia acudir-li la inspiració. De vegades s'esdevenia que un visitant de la casa, desconexedor de les disposicions que s'havien pres i que s'havien distret de ressenyar-li, anava a passejar pel jardí, on la gaita li feria sobtadament les oïdes, sense estar preparat ni saber entendre de que es tractava. Si el visitant era home vigorós, queia en basca; si no, es tornava boig.

Val a dir que un aficionat que aprèn de tocar la gaita fa uns esforços desmesurats i commovedors. Una tal impressió jo vaig experimentar-la en escoltar el meu jove amic. Deu ésser un instrument molt difícil de fer-lo anar. Cal emmagatzemar molt d'alè, per a tota la tocada, abans de començar: almenys així ho vaig comprendre mirant-me Jefferson. Començava superbament, amb una nota bàrbara, plena de coratge, arravatadora, i continuava *apianant* més i més, finint ordinàriament amb farfolleig barrejat de xiulets.

Cal ésser molt bona persona, per a tocar la gaita. El jove Jefferson havia après un aire, un només; però mai no he sentit cap queixa sobre la migradesa del seu repertori. L'aire en qüestió era *Els Campbells arriben! hooray-hooray!*, segons deia. (El seu pare fins sostenia que es tractava de *Les campanes blaves d'Escòcia*.) Ningú no semblava absolutament segur del veritable nom del fragment, però tothom, amb unanimitat, li trobaven un caient escocès. Sovint, els forasters a qui s'havia preguntat si ho endevinaven, havien donat noms de fragments diferents.

* * *

Harris es trobà displicent, després de sopar. Joestic que la causa d'això era la salsa que païa. Aquest noi no està gaire fet als bons aliments. El deixarem a la barca per a sortir a donar un tomb per Henley. Ens digué que fumaria una pipa, que beuria un got de whisky i ho disposaria tot per a passar la nit; en tornar, nosaltres li faríem un crit i ell vindria, per a embarcar-nos tots.

-Sobretot no us adormiu, company!

-No hi ha perill, mentre aquesta salsa em faci estar malament- digué Harris, retornant a l'illa.

Henley feia els seus preparatius per a les regates, i era ple de gent. Trobarem molts amics, i el temps ens passarà ràpidament estant en llur companyia, fins al punt que eren prop de les onze quan tornàvem a casa nostra (com solíem dir-ne de la nostra barca), quatre milles lluny.

La nit era fosca i freda: queia una pluja fina, mentre caminàvem en mig de l'obscuritat tranquil·la del camp, i amb veu baixa ens demanàvem si anàvem bé de camí, tot somiant amb l'interior confortable de casa nostra, amb la clara llum travessant l'envelat protector. Desitjàvem intensament d'arribar-hi i evocàvem, fatigats i amb gana, l'aspecte del riu ennegrit, el contorn indecís dels arbres, i sota els arbres (talment sota una gran lluernia) la nostra barca, tan alegre, tan càlida, tan confortable. Ens representàvem el ressopó que faríem: res de vianda freda, amb tot de molles de pa pel damunt de la taula. Ja ens semblava sentir la música afalagadora dels nostres ganivets i l'alegre xerradissa aixecant-se al mig de la nit, travessant l'espai. I desitjàvem, cada vegada més, la realització d'aquest somni.

Aconseguírem, a la fi, el caminet de remolc, vora riu, i ens sentírem feliços; car, abans, no sabíem del cert si caminàvem vers el riu o si ens n'allunyàvem. Quan un hom està fatigat i voldria jeure, aquestes incertituds són flagel·ladores. Passàvem per Shiplake quan un rellotge sonava tres quarts de dotze. George em preguntà:

-Per un atzar no sabríeu vós quina illa és?

-Oh, no! No ho sé pas. Quantes n'hi ha? Jo estava somiant.

-No n'hi ha sinó quatre. Tot anirà bé si aquell és despert.

-I si no ho fos?- vaig exclamar. Però tot seguit deixàrem de banda aquest pensament.

Encarats a la primera illa, férem uns crits que no assoliren resposta; anàrem a la segona, i cridàrem igualment, amb el mateix resultat.

George: -Ara me'n recordo bé. És a la tercera illa.

Plens d'esperança correguérem a la tercera illa i cridàrem tant com poguérem. Cap resposta.

El cas esdevenia seriós. Era més de mitja nit, els hotels de Shiplake i de Henley devien ésser plens a vessar, i a mitja nit no podíem pas anar a trucar a les cases veïnes per saber si llogaven habitacions.

George: -Tornem a Henley. Escometrem un policia i tindrem allotjament a la delegació. Però... ¿i si s'accontenta amb apallissar-nos i no ens vol engarjolar?

No era cosa de passar la nit barallant-nos amb la policia: majorment quan no desitjàvem ésser gratificats amb sis mesos de presó per fer les coses massa bé.

Provàrem de reconèixer la quarta illa, en mig de la fosca i la desesperança que ens aclaparava; però sense l'èxit més petit. La pluja queia espessa i contínua, mullant-nos els ossos i tot. Aleshores ens demanàvem si no eren més de quatre, les illes que teníem al davant; si positivament estàvem a prop d'elles o a una milla de l'indret on pensàvem estar, etcètera, etc. Fins ens preguntàrem si érem a la dreta o a l'esquerra del riu. Sembla tot tan estrany, tan diferent, a la nit!. Començàrem de comprendre els sofriments dels *Bebès al bosc*.

Al moment que havíem abandonat tota esperança (Bé prou em consta que és sempre en aquest moment que es produeixen els esdeveniments, en les novel·les i els contes; però no hi puc fer res. He determinat, al començament d'aquest llibre, d'ésser estrictament verídic, i vull ser-ho, malgrat l'ús obligat de les locucions convencionals necessàries per al meu desig de no moure'm de la veritat.)

Al moment que havíem abandonat tota esperança -deia,- de cop i volta vam distingir, al lluny un llum tot estrany, ultranatural, bellugadís, sobre la ribera oposada, a través dels arbres. Vaig pensar, un instant, si es tractaria d'esperits! El llum lluïa tan feble, tan misteriós! Sobtadament m'acudí la idea de si la nostra barca seria allà; i, dominat per la idea, vaig fer un crit tan fort que la nit semblà esgarriar-se'n.

Durant un minut no alenàrem; després... ¡oh música divina!, sentírem, com en resposta, el lladruc de Montmorency. Tornàrem a cridar, i vam fer-ho prou fort perquè arribessin a despertar-se set dorments (per cert que mai no he compès per què cal fer més soroll per a despertar set dorments que un), i, després d'un instant que va semblar-nos una hora i que serien cinc minuts, veiérem la barca il·luminada

lliscar dolçament en la nit. Després la veu adormida de Harris es deixava sentir demanant on érem nosaltres.

El comportament de Harris fou inexplicable: era més que l'ordinari cansament. Menà la barca a un lloc del marge on ens era impossible baixar, i encontinent es quedà adormit.

Ens calgué cridar i sermonejar-lo sense miraments per aconseguir despertar-lo i tornar-li una mica de seny. A la fi assolírem aquest feliç resultat i pujàrem a la barca sense més entrebancs.

Harris tenia una fesomia innoble, que remarcàrem en entrar a la barca. S'hauria dit que estava profundament trastornat. En preguntar-li si s'havia esdevingut alguna cosa, ens respongué: -Cignes.-

Segons semblava, havíem ancorat molt a prop d'un niu de cignes, i, poc després de la nostra marxa, la femella, tornant al seu cau, havia mogut un gran aldarull en descobrir la nostra instal·lació. Harris va espantar-la, i ella se n'anà a cercar el seu mascle. Harris afegí:

-He hagut de lliurar un veritable combat amb els dos cignes.

El coratge i la intel·ligència prevalgueren, i a la fi vencé; però, mitja hora després, havien tornat amb altres divuit cignes! Harris ens seguí contant que havia sostingut una batalla terrible; els cignes feien els possibles per a llançar Montmorency i el nostre dissortat company fora de la barca i fer-los ofegar. Va defensar-se durant quatre hores com un heroi i va destruir la banda, la qual, «a força de rem», anà a rebentar lluny.

George: -Quants cignes dieu?

Harris (adormit): -Trenta dos!

George: -Acabeu de dir divuit!

Harris :-No, no: no és això. He dit dotze: jo sé comptar, em sembla.

Què hi havia de veritat, amb aquesta història dels cignes? No ho hem sabut mai. L'endemà matí, altre cop vam demanar-ho a Harris, i ens digué: -Quins cignes?- convençut que nosaltres havíem somiat.

* * *

Oh! ¡Quin plaer, el trobar-se a bord després dels neguits passats! El ressopó fou devorat, més que menjat, i amb gust hauríem ajuntat uns grogs calents si haguéssim pogut trobar el whisky; però fou impossible. Harris, interrogat sobre el que en podia haver fet, semblà, tractant-se del whisky, que no sabia de que li parlàvem. Montmorency semblava entendre-hi alguna cosa, però no va dir ni una paraula.

Aquella nit vaig dormir segur, però més tranquil hauria tingut el son si no és per Harris. Tinc el record imprecís d'haver estat desvetllat una dotzena de vegades per ell, que cercava la seva roba per tota la barca amb una llanterna, i estigué molt capficat tota la nit. Fórem sacsejats dues vegades per veure si jèiem sobre els seus pantalons. A la segona vegada esclatà George:

-Mil dimonis! Què en voleu fer, dels pantalons, ara, al mig de la nit? Jeieu i dormiu, si us plau!

En tornar-me a despertar, vaig veure Harris molt inquiet per la sort dels seus mitjons. Encara tinc el record boirós d'haver estat rodolat sobre mi mateix quan vaig sentir Harris com rondinava:

-Què caratsus puc haver fet del meu paraigua?

(1) 9 litres de cabuda.

CAPÍTOL XV

Els quefers de la casa.—Amor al treball.—El vell mariner del riu. El que en realitat fa, i el que conta.—Escepticisme de la nova generació.—Records dels primers assaigs.—El raig.—George practica clàssicament.—El vell barquer. El seu mètode, tot reposat i tranquil.—El debutant.—A la perxa.—Un trist accident.—Plaers de companyonia.—A la vela. La meva primera prova.—Raó que explica perquè no ens vam negar.

L'endemà férem matinada, i, per tal de poder satisfer un vivíssim desig de Harris, vam fer un desdijuni senzill, sense dolços. Tot seguit rentàrem i endreçàrem les nostres coses. (Treball continu mitjançant el qual començà a presentar-se'm clar un assumpte en que sempre havia jo dubtat: així la dona a qui plau d'esmerçar el temps, malgrat no tenir sinó una casa per a cuidar.) (*16) A les deu ens posàrem en camí per a la gran etapa que havíem determinat de córrer.

El nostre parer era de remar per a variar del remolc. I digué Harris:

-La millor combinació serà que vosaltres prengueu tots dos el rem, i jo m'encarregui del timó.

Confesso que vaig equivocar-me. Harris -deia jo- hauria palesat millor caràcter proposant que treballés George mentre jo reposaria un xic: a mi em sembla que faig més del que em pertoca, i és, aquest, un afer que comença de preocupar-me seriosament.

Sempre em sembla que treballo més del que em correspon. No és pas que rondini per la feina: entenguem-nos bé. Jo estimo el treball, m'encisa: fins i tot, pensant en el treball, puc estar-me assegut durant llargues hores. Em plau moltíssim tenir-lo a prop i m'entristeix separar-me'n. No tingueu por de donar-me'n massa: amuntonar feina ha estat sempre per a mi una passió. El meu despatx és ple de treball fins a dalt de tot, de tal manera que difícilment es trobaria una polzada de lloc disponible. Aviat no tindrè altre remei que eixamplar la casa.

He de dir que cuido amorosament el meu treball. Ara mateix, a casa meva, tinc assumptes que em foren encarregats fa qui sap els anys. Doncs bé: no hi trobaríeu ni el senyal d'un sol dit. Els tinc en molt alta consideració: alguna vegada trec els papers, per a espolsar-los. No es trobaria cap home que els conservi més bé. I, si de vegades reclamo feina, em plau que se'm tracti amb justícia: mai no en demano més de la que em pertoca; i no puc suportar que me'n donin si no l'he desitjada.

George: -Us aconsello de no capficar-vos per aquesta qüestió. El vostre natural, massa tocat i posat, us fa creure que se us carrega de feina, quan en realitat no en teniu ni la meitat de la que us pertoca.

Estic persuadit que ho deia per encoratjar-me.

Anant en barca, he observat molt sovint una cosa: cada un té constantment la idea que ell tot sol s'ho fa tot. Per això Harris sostenia que havia treballat només ell, i que nosaltres havíem estat sempre amb els braços plegats. George va fer-hi broma, entorn d'aquesta pretensió. Pel que ell deia, semblava que Harris no havia fet sinó menjar i dormir. Havia estat ell, George en persona, qui havia fet tota la feina digna d'aquest nom, i mai de la seva vida havia anat d'excursió amb dos plagues com nosaltres.

Allò va fer riure Harris, el qual digué:

-Em distreu sentir George com parla de treball! (Harris reia a tot riure.) Si a la mitja hora de començar es mor de fatiga! Vós l'heu vist treballar mai!- va fer girant-se vers mi.

Vaig haver de convenir amb Harris que no havia vist treballar George: almenys des del començament del nostre viatge.

George: -Jo no sé veure, amic Harris, com podeu tenir una opinió. Que em pengin si vós no haveu dormit la meitat del temps. Haveu vist Harris- em digué a mi -ben despert, fora de les hores de menjar? Digueu.

La veritat va obligar-me a opinar com George. Harris de ben poca cosa ens havia ajudat, des del començament de l'excursió. I Harris respongué:

-Bé, suposem que això és cert; però, de totes maneres, sempre he fet més que aquest altre- digué, indicant-me a mi.

George: -Fer menys feina de la que féu, ja no és possible.

Harris: -Aquest s'ha cregut que ve de passatger: em sembla.

Heu's aquí tot l'agraïment que em tingueren per haver-los menat, a ells i la vella barca miserable, un tan llarg tros de camí, des de Kingston; per haver-los fet de despenser i administrador constant; per haver-los vetllat amorosament, reduint-me a l'esclavatge. Així és el món.

Aplanàrem la dificultat decidint que George i Harris remarien fins a la travessia de Reading, i que després jo remolcaria la barca. No em plau gaire, ara com ara, remar una barca pesant a contracorrent; i, si un temps fou en que reclamava, cridant fort, els treballs més carregosos, avui per

avui m'estimo més deixar-los a la gent jove.

He observat que gairebé tots els vells mariners es fan enrera quan es presenta el cas de posar el coll a la feina. Els reconeixereu amb la manera com seuen a popa i encoratgen els remers contant-los els meravellosos fets que ells han realitzat, la darrera temporada.

-De qualsevol cosa en dieu treball- diu, entre dos sospirs de satisfacció, als dos novicis que suen com uns carreters i lluiten a mort contra el corrent ja fa una hora. -Mireu: Jim Biffies, Jaume i jo vam fer el passatge de Marlow a Goring, la darrera temporada, en una sola tarda, ¡sense aturar-nos un minut! Us en recordeu, vós, Jaume?

El Jaume, que s'ha fet un llit a proa amb tots els cobertors i abrics que ha pogut trobar, i que durant dues hores hi ha dormit a sobre, es mig deixondeix, en escoltar que es demana el seu parer, i detalla tota la qüestió, recordant que els calgué treballar contra un corrent de mil dimonis i un violent huracà.

El primer interlocutor: -Pot ben calcular-se, aquella marxa, a raó de 34 milles, segurament. (Agafa un altre coixí i se'l posa sota el cap.)

Jaume (rondinant amb to de retret): -No, no: exagereu, Tom. A unes 33 milles.

Després tots dos, fatigats per l'esforç de la conversa, ronquen de bella manera. Els dos ximplets que van als remes, plens d'ufana per tenir l'honor de carregar uns professionals com Jaume i Tom, multipliquen els esforços.

Rondalles per l'estil d'aquesta recollia jo amb avidesa, en la meva joventut, de llavis dels meus primogènits, i me les empassava totes al peu de la lletra, i sempre desitjava apendre'n de noves. L'actual generació sembla haver perdut la fe en els temps passats. A un aprenent que havíem tingut nosaltres tres la darrera temporada, li vam servir tots els contes possibles sobre les nostres heroïcitats d'altres temps. De primer foren les històries clàssiques (mentides seculars en honor dels remers); després altres set històries, enterament originals de la nostra invenció, una de les quals, perfectament versemblant, era treta d'una aventura que realment s'havia esdevingut, anys abans, als amics d'uns amics nostres: és a dir, una història que tot minyó de fe podia ben creure sense desprestigiar-se gens ni mica.

Doncs mireu aquell jove beneït de quina manera es mofà de nosaltres. Ens pregà de repetir alguns dels nostres episodis més colpidors, i així ho vam fer. En acabat, volgué jugar deu contra u que de tot allò no n'havíem executat res.

* * *

Aquell matí vam conversar sobre les nostres aventures marítimes, i vam sortir a parlar del nostre debut en l'art nàutic. (*17) Per la meva part, el record més antic que en guardo és el d'una multa d'un ral imposada a cada un, la qual fou pagada entre cinc companys, per haver menat, de dia, al llac Regent.Park un raig (una barca de molt curiosa construcció) i per haver-nos retardat un xic a comparèixer a la casa del guarda del parc per eixugar-nos. Això va fer que adquirís el gust de l'aigua, i folgadamente vaig practicar-m'hi en els diferents camps de les fàbriques de teules, als afores: exercici més interessant i emocionant del que podeu creure, sobretot quan un es troba al bell mig del raig i el propietari dels materials usats en la fabricació de les teules compareix sobtadament amb una estaca.

Bon punt us adoneu del bon senyor, la primera cosa que se us acut és de no perdre el temps amb paraules, i, si poguéssiu excusar-vos, amb tota polidesa, d'ajuntar-vos amb ell, ho faríeu de bona gana. El vostre objectiu és la fugida, per la part oposada a l'indret on ell es troba, i eclipsar-vos tot tranquil·lament i amb rapidesa, com si no l'haguéssiu vist. Ell, ben al contrari, manifesta un viu desig d'estrènyer la vostra mà i enraonar amb vosaltres: ni que conegués el vostre pare i fos un dels vostres íntims amics. Però, malgrat aquests detalls, no se us acut la idea d'acostar-vos-hi. Desitja dir-vos que us ensenyarà d'agafar les seves planxes per a fer una canoa, però a vosaltres us sembla que no cal que es prengui tanta molèstia, car penseu que la vostra ciència és suficient per agenciar-vos l'aparell, i no voleu de cap manera molestar-lo ni accepteu la seva proposta.

A despit de la vostra falta d'interès, segueix freturós per aplegar-se amb vosaltres, i ja se us fa empipadora l'ànsia amb que recorre els costats del raig per a rebre-us en el vostre desembarc.

Quan es tracta d'un senyor gros, de curt alè, vosaltres podeu escapolar-vos-en amb facilitat; però, si és jove i de bones cames, es fa inevitable l'encontre. L'*entreviu* és extremadament breu; ell és mà en la conversa, i les vostres observacions són gairebé totes d'ordre monosil·làbic i exclamatiu. Us esmunyiu tan aviat com podeu.

Durant tres mesos vaig dedicar-me a aquest esport, i, havent aconseguit dominar aquesta branca de

l'art, vaig decidir-me pel rem, i em vaig fer soci d'un dels clubs nàutics de la Léa. Freqüentant aquest riu, sobretot els dissabtes a la tarda, aviat sóu bons per a menar una barca, apreneu d'evitar els abordatges i l'enfonsament per part dels altres parroquians. De seguida s'adquireix la manera curiosa de posar-se al fons de la barca i salvar-se, així, de les cordes de remolc que vénen a recollir-vos per a llançar-vos a l'aigua. Però tanmateix això no és gaire elegant. Fou al Tàmesis, on vaig assolir aquesta qualitat, i la superioritat del meu art és avui molt admirada, principalment per la seva originalitat.

George no va aficionar-se a l'aigua fins als setze anys. Eren vuit amics (tots de la seva edat, si fa o no fa) que per aquell temps anaren tots plegats a Kew, un dissabte, amb el projecte de fer en barca el viatge a Richmond i retornar. Un dels vuit, nomenat Joskins, proveït d'un cap desmesurat, els digué que l'embarcar-se era cosa d'allò més distreta. (Havia anat en barca un cop o dos a la Serpentina, a l'Hyde-Park.)

En arribar a l'embarcador, la marea es retirava un bon tros, acompanyada d'un vent fort, però no van impressionar-se, i començaren a triar una barca. A l'embarcador hi havia una canoa de regates, de vuit remes, que els fascinava els ulls, i declararen que cabalment era allò el que ells volien. El patró allà no hi era; i l'encarregat de representar-lo s'esforçà a calmar-los l'entusiasme per la canoa, mostrant-los dues o tres barques escaients, de les que s'acostuma a pendre per a excursions. Però aquestes no els feien feliços: era la canoa de regates la que ells volien.

L'encarregat va deixar-la a punt, i els xicots, traient-se les americanes, es prepararen a pendre lloc. Aquell home va fixar-se en George (que aleshores era, com avui, el de més pes de la colla) i el proposà per al número 4. George respongué que aniria de bon grat en el 4, i saltà dins l'embarcació, posant-se d'esquena al governall, a la part davantera. Amb prou feines van poder-l'hi fer cabre, i, reeixint en l'obra, pujaren els altres companys.

L'escollit per a fer de patró era un xicot excessivament nerviós, al qual Joskins explicà les regles del governall, i tot seguit va posar-se al seu lloc com a capità de la nau, prevenint als companys que l'única cosa que havien de fer era, senzillament, imitar-lo.

Quan tots estigueren a punt, l'encarregat de la canoa agafà un garfi i els llançà al mig del corrent. Del que passà després, George no pot donar-ne detalls. Té la sospita d'haver rebut, al moment mateix de la marxa, un violent cop a l'esquena, provinent del puny del rem del núm. 5, però al mateix temps, com per art de bruixeria, va fugir-li el seient, quedant assegut al fons de l'embarcació. També observà un incident curiós: el núm. 2 caigué de clatell a la cova, amb les cames en l'aire, víctima d'un atac, probablement.

Passaren el pont de Kew a una marxa de vuit milles per hora i amb la barca de través.

Joskins era l'únic que remava. George, havent retrobat el seu seient, provà d'ajudar-lo; però, així que fica a l'aigua el rem, el veu desaparèixer sota la barca, amb gran sorpresa seva. El timoner deixa anar les cordes del governall sobre la borda i esclata en sanglots.

George no sap tampoc explicar com van fer-s'ho per al retorn: només li consta que hi van estar quaranta minuts. Una gran gentada els seguia, amb l'esguard, sobre el pont de Kew, interessant-se en llurs esforços i prodigant-los diversos consells sobre el que havien de fer. Tres vegades volgueren passar a l'altra banda de l'arc, i totes tres foren llançats enrera; i, sempre que el timoner aixecava el cap i veia l'arc a sobre, tornava a obrir les seves catarates.

George afegí: -Aquell dia vaig creure que mai no hi tindria afició, a embarcar-me.

Pel que toca a Harris, aquest té més costum de remar en aigua de mar que en aigua dolça, i diu que, com a exercici, prefereix el primer. ¡No pas jo! Recordo que l'altre estiu vaig pendre un petit vaixell a Eastbourne; un temps havia practicat el rem al mar, i ara em creia que ho faria bé, però vaig veure que m'havia oblidat absolutament de tot. Mentre un dels meus remes era ben endintre de l'aigua, l'altre passejava en l'aire, i, per poder agafar igual quantitat d'aigua de l'un i l'altre costat havia de posar-me dret. Aleshores abundaven en aquell lloc les persones elegants i distingides, i em calgué passar pel mig en tal positura. Bon punt vaig ésser al mig de la platja, vaig llogar un vell barquer per a la tornada.

Com em plau, veure remar els vells barquers, sobretot aquests que són llogats per hores! Llur mètode és tan majestuós, tan reposat, tan tranquil, tan sense precipitacions, tan sense esforços desordenats, que són, cada dia més, l'herència de la vida en el segle XIX! Mai no se'ls veu estirar els múscles per passar al davant d'altres barques, i no s'enfurismen si la llur queda enrera. Aquesta calma la trobareu sempre, almenys tractant-se de barques que duen la mateixa direcció. Això de quedar-se enrera, que tant contorba i fa enquimerar tothom, els barquers ho suporten amb una sublim igualtat d'ànima, donant-nos, així, una bella lliçó contra l'ambició i el menyspreu.

Remar purament i simple, ben lliure la barca, no direm que sigui un art molt difícil d'assolir; però el

mateix exercici exigeix una pràctica molt llarga a l'home que vulgui aparèixer d'un posat natural i elegant davant els espectadors. El compàs sol ésser el que entrebanca el novell remador.

-És ben estrany- diu, tot desencaixant els seus remes dels vostres, la vigèsima vegada, en cinc minuts.
-Quan sóc tot sol, vaig d'allò més bé!

Veure dos novicis assajar de pendre el compàs tots junts, és la cosa més divertida. Bow no pot anar a compàs de Stroke (1), el qual, segons diu el primer, «té una manera de remar, impossible». Stroke s'indigna i diu que fa tot el que pot per adaptar-se a la curta capacitat de Bow. Bow és picat, i prega a Stroke de no capficar-se per ell i aplicar els grans ressorts del seu cervell a donar el compàs possible. - Fora que canviem de lloc...- afegeix amb la idea que el canvi establirà la bona harmonia.

Durant un centenar de metres van passablement; després Stroke endevina de sobte el motiu de llur dificultat.

-Jo us diré el que és- fa dirigint-se a Bow. -És que vós teniu els meus remes! Doneu-me'ls, si us plau.

Bow: -Ja estranyava jo que no me'n pogués servir! Ara és quan anirem bé- afegeix somrient i prestant-se de bon grat al canvi.

Però ara tampoc no van gaire bé. Stroke ha d'estendre forçosament els braços, a riscos de desarticular-los, per menar aquests remes, mentre el parell de Bow colpegen fort el pit d'aquest a cada braçada. Fan un altre canvi, i finalment treuen la conclusió que el patró els ha donat uns remes dolents, i tots dos omplen de malediccions el patró, la qual coincidència els disposa cordialment l'un vers l'altre.

* * *

George: -Fa temps que penso manejar la perxa per canviar d'exercici.

No és pas tan senzilla cosa com sembla. Remant, un hom aprèn fàcilment a fer anar la barca, però cal molt temps de pràctica, abans de maniobrar amb precisió i sense fer passar el riu per les vostres mànegues.

Havia conegut un jove que tingué un greu accident el dia del seu debut. Havia començat bé, i havia assolit un aplom meravellós. Anava de cap a cap de la barca manejant la perxa amb tanta ardidesa com traça, plantant-la al davant i corrent fins a l'extrem de popa, com si fos vell en l'ofici. Allò era magnífic, i més ho hauria estat si, per dissort, no hagués donat un pas més, distret tot admirant el paisatge, i no hagués sortit sobtadament de la barca. La perxa s'havia ben enfonsat al fons del riu, i el jove hi restà agafat mentre la barca s'allunyava. Val a dir que la posició no era gaire digne. Un bordegàs que anava per la ribera cridà a un petit company endarrerit: -Corre, que veuràs un simi sobre un pal.- Jo no podia ajudar-lo, car ens havíem oblidat (la dissort se'ns posava pel mig) de proveir-nos d'una perxa de recanvi. No podia fer altra cosa que seure i mirar el pacient. Mai no oblidaré la seva expressió mentre la perxa de mica en mica anava enfonsant-se. Deia mil coses...

El vaig veure com descendia a l'aigua gentilment, xapotejar i mullar-se fins als ossos, i em vaig tenir el riure davant la cara de llàstima que feia. Després sí, que vaig riure durant una estona, fins que vaig donar-me compte que no n'hi havia per tant. Jo mateix ¿no estava dins una barca, tot sol i sense perxa, sense esperança, al caprici del corrent i potser prop d'un entrebanc?

Vaig començar a indignar-me contra el meu company, que havia desembarcat d'aquella manera, deixant-me anar. En tot cas, no hauria d'haver-se emportat la perxa.

Va endur-se'm el corrent, com un quart de milla, fins que vaig veure, ancorada al mig del riu, una barca de pesca amb dos vells pescadors asseguts. Aquests observaren que anava dret vers ells, i em cridaren que em fes a un costat.

-No puc pas!

-Però si no ho proveu!

Quan vaig ésser prop d'ells, vaig explicar-los la meva situació, i m'abastaren al vol i em deixaren una perxa. I ben content podia estar de trobar-los allí, car cinquanta metres més avall hauria encallat.

La primera vegada de manejar la perxa, fou amb tres companys que havien d'ensenyar-me'n. Com que no marxàrem plegats, vaig avisar-los que arribaria primer, per a treure la barca remant mentre els esperava.

No em fou possible llogar cap perxa, aquella tarda: eren totes compromeses, i vaig haver-me d'acontentar seient en un marge mirant l'aigua com lliscava. Al cap d'una mica, la meva atenció era

atreia per un home que, amb un vestit i una gorra exactament iguals a la gorra i al vestit que portava jo, manejava la perxa dins una barca. Era novici en l'art, ben segur, i la seva manera d'obrar era molt interessant. No se sabia el que anava a esdevenir cada vegada que ficava la perxa a l'aigua: ni ell tampoc, no ho sabia. Adés impulsava cap endavant, adés cap enrera, i sovint voltava entorn de la perxa. Ell semblava més aviat sorprès, que no indignat, a cada resultat assolit per aquelles maniobres.

No trigà gaire a tenir miradors: fins van fer-se apostes a veure un altre cop de perxa quina sorpresa còmica tindria.

Al cap d'una estona, per l'altra vora de riu, apareixen els meus companys, i es queden mirant-se també aquell jove. No el veien sinó d'esquena, i pel vestit i la gorra van figurar-se que era jo, llur benvolgut company, que estava exhibint el meu talent. No vulgueu saber el xivarri que van moure, ni la broma despietada que van fer.

De moment no vaig comprendre llur equivocació, i vaig pensar: -¡En fan un gra massa, de pendre's semblants llibertats amb un estrany!- Però encara no havia tingut temps d'avisar-los i sermonejar-los que m'adonava clarament de llur malentès, i em vaig amagar darrera un arbre.

Déu meu, i com ridiculitzaren aquell pobre jove! Durant cinc minuts li etzibaren tota mena de bromes, escarnis, burles sense nom; totes les conegudes i les que inventaren de noves. Li bramaren els acudits exclusius de la nostra penya. i que, per tant, li devien ésser perfectament intel·ligibles. Però aleshores, incapaç de suportar per més temps llurs bromes grolleres, es girà i els meus amics li pogueren veure la cara. Vaig notar, complagut, que encara els hi quedava prou decència per semblar avergonyits. Li digueren que l'havien pres per un conegut, i esperaven que no els creuria tan insolents que poguessin fer tals bromes a una persona que no fos un de llurs amics. I amb aquestes explicacions l'assumpte quedà resolt.

Recordo que Harris em contà una aventura de la qual havia estat l'heroi, prenent el bany a Bolonya. Anava nedant prop del riu quan sentí que l'agafaven pel coll i l'enfonsaven, vulgues o no, dintre l'aigua. Va lluitar amb violència, però el seu adversari era d'una vigoria herculiana i tots els seus esforços per fugir foren inútils. Quan s'havia ja cansat de donar puntades de peu i cops de puny i aixecava son pensament vers solemnes horitzons, fou alliberat.

Quan pogué aixecar-se va esguardar el seu martiritzador que romania al seu costat rient a tot riure i que, en veure Harris, reculà consternat. -Oh, dispensi, dispensi!- murmurava, tot confós. -El prenia per un amic.

Harris es tingué per molt feliç de no haver estat pres per un parent d'aquest amable bromista: probablement hauria estat ofegat sense misericòrdia.

Navegar a la vela exigeix ciència i pràctica. Quan era petit no me'n donava compte i fins pensava que aquest exercici era tan instintiu com el joc de pilota o el marro.

Tenia un company que compartia les mateixes idees meves, i, un dia que el vent bufava fort, ens determinàrem d'assajar aquest esport. La nostra idea era de remuntar des de Yarmouth (on residíem) fins a Yare. Llogàrem, doncs, un veler prop del pont i marxàrem.

Al moment de desamarrar, l'home que ens llogava el vaixell ens digué:

-És mal dia, per fer això! Farien bé de seguir un *rull* i *orçar* més endavant, encara que arribin a tombar (*18).

-Farem el que ens semblarà més bé- li responguérem acomiadant-nos amb un joiós bon dia, tot pensant el que voldria dir orçar i el que havíem de fer en trobar un rull.

Vam remar fins a perdre de vista la vila, i després, trobant al davant nostre una llarga extensió d'aigua sobre la qual bufava un vent de tempesta, pensàvem que havia arribat el moment de començar les nostres operacions.

Hector (crec que aquest era el seu nom) continuà remant, mentre jo desembolicava la vela: cosa molt complicada, amb la qual vaig reeixir, a la llarga. Però, on era el capdamunt de la vela? Instintivament prenguérem la part baixa per la part alta i procedírem a col·locar-la tal com ens vingué, trigant molt de temps a fer-la onejar. La vela s'havia ficat al cap que es tractava d'un funeral: que jo era el cadàver i ella el sudari. Després, comprenent que anava equivocada, em colpejà el cap amb sa part baixa i refusà de servir.

Hector: -Mulleu-la: esteneu-la sobre la borda i remulleu-la bé. Els mariners mullen sempre les veles,

abans d'hissar-les.

Vaig seguir el seu consell, i encara s'agreuja més la situació; car, si no és gens agradós estar embolicat del cap o de les cames dintre els plecs d'una vela eixuta, és desplaent, en absolut, sofrir aquest suplici dintre una vela mullada.

A la fi poguérem aixecar-la aplegant totes les nostres forces, i la col·locàrem, no del tot com s'esqueia, sinó de través, i la lligàrem al pal amb la corda d'amarratge, que a tal objecte vam tallar.

Que el vaixell no es submergí, ho garantitzo com un fet; però sóc incapaç d'explicar la raó de la seva clemència. Sovint ho he pensat després i mai no he trobat una explicació satisfactòria d'aquest fenomen. Potser el resultat fou degut a l'obstinació pròpia de tota cosa d'aquest món. Potser el vaixell deduïa, judicant lleugerament la nostra conducta, que havíem sortit a bona hora per suïcidar-nos, i volgué contrariar el nostre projecte. És l'única suposició que puc fer.

Vam esforçar-nos desesperadament a mantenir-nos sobre el vaixell, al preu d'una lluita enervadora, agafant-nos a la borda talment com la mort agafa sa presa.

Hector: -Els pirates i altres gents de mar, durant la marea, lliguen el governall i amarren la vela triangular de gran cofa. ¿No podríem nosaltres fer el mateix?

Jo era de parer d'alleugerir l'extrem de la crugia (*19).

Com que la meua opinió era més fàcil de seguir, vam adoptar-la, i, tornant a agafar les vores de la barca, li donàrem tota la latitud. La barca remuntà el corrent, una milla, a una marxa que mai no he retrobat i que mai més no tornaria a sostenir. En una recolzada donà tal cop de banda que la vela es mig colgà d'aigua; després es redreçà, per miracle, i anà a parar contra un llarg banc de tarquim.

Aquest banc de tarquim fou la nostra salvació: el vaixell va fer un solc com si fos una rella, i s'aturà. Nosaltres comprovàrem, amb estranyesa, que podíem encara bellugar-nos com volíem, que no havíem estat sacsejats i projectats mateix que pèsols dins una bufeta inflada. Aprofitàrem l'ocasió per arrossegar-nos fins a la drissa que sosté la vela i tallar-la.

Ja en teníem ben bé prou, d'aquest esport de navegar a la vela, i no ens vingueren pas ganes de continuar un joc del qual ens havíem saciat. L'excursió havia estat bona, interessant, agitada, i érem del parer de pendre ara el rem, sols fos per variar.

Amb els esforços que férem per sortir del tarquim, vam trencar un rem, vam servir-nos de l'altre amb grans precaucions; però era vell i dolent, i es trencà amb més facilitat, encara, que el primer, deixant-nos sense esperança.

Al davant nostre el tarquim s'estenia cosa de cent metres; al darrera, hi havia l'aigua. No teníem altre recurs que restar asseguts esperant el primer que passés.

No era pas un dia escaient per atreure els passejadors. Al cap de tres llargues hores se'ns presentà una ànima sota la forma d'un vell pescador, el qual amb grans dificultats va salvar-nos, i ens remolcà feliçment fins a la duana de la vila.

La propina per aquest home, la trenca dels rems i la nostra excursió de quatre hores i mitja, ens costaren els diners que anàvem posant dins la guardiola un grapat de setmanes. Però havíem adquirit experiència, i diuen que, a qualsevol preu que es pagui, és sempre barata.

(1) Bow i Stroke són els noms donats generalment als barquers; Bow, el que rema al davant; Stroke, el de més enrera. L'autor ací els considera com a personatges de la seva narració.

CAPÍTOL XVI

Reading.—Una barca de vapor ens remolca.—Les embarcacions petites són ben empipadores: sempre es fiquen pel mig i fan nosa als vapors.—George i Harris tornen a fer una escapada de llur feina.—Streatley i Goring.

A quarts d'onze som a les envistes de Reading. El riu, ací, és brut i trist, i no és cosa d'entretenir-se massa per aquests indrets. El poble és antic i cèlebre: data dels temps llunyans del rei Ethelred, quan els danesos ancoraren llurs vaixells de guerra a Kennet i es llançaren de Reading per destruir Wessex.

És on Ethelred i el seu germà Alfred lliuraren batalla amb els pagans, vencent-los. Ethelred pregava i Alfred combatia.

Molt més tard, Reading sembla haver estat escollit com un indret a propòsit per arrecerar-s'hi quan els assumptes no presenten a Londres gaire bon caient. Sempre que una calamitat flagel·la Westminster, el Parlament es replega ràpidament a Reading. El 1625 els tribunals de justícia van seguir-lo i tota la cúria hi sojornà. Heu's ací perquè fóra bo que de tant en tant caigués a Londres algun petit flagell, per a desembarassar la ciutat dels homes de lleis i del Parlament.

Reading estigué sitiada pel comte d'Essex durant la Lluita Parlamentària, i al cap d'un quart de segle el príncep d'Orange derrotà ací les tropes del rei Jaume. Enric I és enterrat a l'abadia dels Benedictins, fundada per ell; les ruïnes mereixen ésser visitades. El famós Joan de Gant fou casat amb Lady Blanca en la mateixa abadia.

A la resclosa de Reading vam trobar una barca de vapor d'uns amics, la qual ens remolcà fins a cosa d'una milla de Streatley. Aquesta manera de navegar és, evidentment, força agradable: jo, almenys, m'estimo molt més navegar així que no amb rem. El viatge, però, hauria estat encara molt més plaent si no és per unes quantes petites embarcacions menyspreables que seguit seguit es posaven davant nostre, obligant-nos, per a no abordar-les, a donar contramarxa o haver d'aturar-nos a cada moment. Veritablement és una cosa empipadora, i caldria pendre una decisió encaminada a fer moderar la marxa de tals embarcacions, que tanmateix són molt impertinents. Xiula que xiula, a perill de rebentar la caldera, i ni així amb prou feines podeu aconseguir que us deixin el pas lliure. De bona gana hauria jo enfonsat, si m'ho haguessin deixat fer, un parell d'aquelles petites barques, per a donar-los una lliçó.

El riu esdevé encisador, un poc més enllà de Reading. El camí de ferro descompon el paisatge pels voltants de Tilehurst, però des de Mapledurham a Streatley és admirable.

Més enllà de la resclosa de Mapledurham es passa per davant de Hardwick-House, on Carles I jugava a bols. Les proximitats de Pangbourne, on s'aixeca l'original i petit hostel *del Cigne*, deuen ésser tan conegudes dels aficionats a les exposicions de pintures com ho són dels propis estadants.

El vapor ens deixà dalt la gruta, i aleshores digué Harris que havia arribat el meu torn de remar. Això era ben fora de raó. Havia estat convingut, aquell matí mateix, que jo menaria la barca fins tres milles més amunt de Reading i n'érem encara deu milles avall (*20). No hi havia dubte que eren ells, els que havien de remar. Però no em fou possible de convèncer Harris ni George, i, per estalviar discussions, vaig pendre els remos (*21).

Goring, al marge esquerre, i Streatley, al de la dreta, són (cada un en son aspecte) uns encisadors indrets. La immensa extensió d'aigua que forma el Tàmesis a Pangbourne fa venir ganes de servir-se de la vela durant el dia, i dels remos amb claror de lluna. Els panorames de que gaudiu són bonics a tot ser-ho.

Nosaltres teníem el projecte d'arribar-nos aquell dia fins a Wallingford, però l'aspecte afalagador i rioler del riu féu aturar-nos una estona. Deixàrem la barca al pont per visitar Streatley, i dinàrem a *El Bou*, amb la més gran satisfacció de Montmorency.

Diu que, les muntanyes que s'aixequen a l'una part i l'altra del riu, s'unien antigament i formaven una barrera al mateix indret per on avui passa el Tàmesis, el qual finia en un llac immens més enllà de Goring. Jo no puc afirmar ni contradir aquesta versió, i he d'aconcentrar-me amb fer-ne esment.

Streatley és una antiga plaça originària, com quasi totes les viles riberenques del Tàmesis, de l'època anglo-saxona.

Goring no és tan agradós com Streatley, però és bonic, a la seva manera, i sap fer-se apreciar del visitant. Es troba més a prop del ferrocarril...

Ho dic per si se us acut la idea d'anar-vos-en de l'hotel sense pagar el compte.

CAPÍTOL XVII

Un conscienciós pescador amb esquer.—Una història de pesca.

Ens aturarem dos dies a Streatley i donarem la nostra roba a rentar. Prou havíem provat de fer-nos-ho nosaltres a la mateixa aigua del Tàmesis, sota l'alta direcció de George, però el resultat havia estat menys que satisfactori. Va ésser contraproductiu, car els nostres vestits es trobaren en més dolent estat després d'haver volgut rentar-los nosaltres. Eren bruts, molt bruts, abans de l'operació, (s'ha de dir amb justícia), però encara podien portar-se. Després de la nostra rentada, era tot al revés. El riu, entre Reading i Henley, va quedar molt més net, per la senzilla raó que totes les impureses que entre aquestes dues viles encloïa, foren curosament recollides i guardades per la nostra roba.

La bugadera de Streatley va dir-nos que no tenia altre remei que fer-nos pagar el triple del preu ordinari, explicant-nos que la feïna que havia tingut era més pel fang que havia hagut de treure que per altra cosa. El compte fou pagat sense badar boca.

Les encontrades de Streatley i de Goring són un centre important de pesca. Un hom pot dedicar-s'hi en les millors condicions. El riu és abundós en sollos, gobis, anguiles i alguns altres peixos d'aigua dolça. Res tan fàcil com asseure's i provar-ne la captura.

Les persones que es dediquen a aquest exercici, mai no poden haver res. Que jo sàpiga, mai no s'ha pescat a l'alt Tàmesis altra cosa que peixets sense profit, els quals res no tenen que veure amb allò que s'entén per pesca. La Guia local dels pescadors del Tàmesis no diu si es pot agafar res: s'acontenta amb dir que aquell indret «és un bon lloc per a pescar-hi». Pel que jo he vist allí mateix, puc confirmar la seva opinió. No hi ha al món un recó en el qual hi hagi més quantitat de peixos, ni on s'hagi vist pescar més. Hi ha aficionats que ho practiquen un dia, i d'altres que ho practiquen un mes. Podeu posar-hi un any, si voleu: el mateix té.

La Guia dels pescadors del Tàmesis diu que «es troba en aquests indrets el sollo i la perca», però la Guia cau en errada. El sollo i la perca poden, efectivament, passejar-se per aquests llocs: evidentment n'hi ha. Dels marges estant, se'ls pot veure en colles, que s'acosten amb la boca oberta i mig cos enfora de l'aigua, reclamant una molla de pa; que us volten i entrebanquen els vostres moviments mentre preneu el bany, fins a fer-vos enfurismar. Però s'erra de mig a mig el que cregui que se'ls pot agafar amb una cuca, amb un ham o amb tota altra mena d'esquer. No. Això, tanmateix, no és pas cert.

Jo no sóc bon pescador. Hi va haver una època en que em vaig aplicar particularment a aquest passatemp, i vaig fer, al meu entendre, sensibles progressos; però els vells pescadors em deien que mai no faria res de bo, i m'aconsellaren que plegués. Jo aguantava bé la canya, tenia aplom i peresa natural a bastament, però ells afirmaven que mai de la vida no seria allò que se'n diu un pescador: «no tenia la imaginació prou desenrotllada.» Afegien que com a poeta, autor de novel·les a pesseta, etc., etc., podia haver estat a l'altura de la meva tasca, però que el títol de veritable pescador del Tàmesis exigeix una imaginació més subtil i una força inventiva de més empenta que la meua.

Hi ha persona persuadida que la sola cosa que es requereix per ésser un bon pescador és saber contar amb naturalitat, i sense enrojolar-se, moltes mentides. Van equivocats. La mentida vulgar, ordinària, no és cosa que valgui la pena: és bona per als principiants. Els pescadors experimentats se'ls reconeix pels detalls circumstancials, per la manera com saben adornar els fets, per l'aire que saben donar-hi de minuciosa i pretensiosa veritat.

No té cap importància el dir: «Ahir a la tarda vaig agafar quinze dotzenes de perques», o bé: «El dilluns darrer vaig pescar un gobi que feia tres peus, del cap a la cua, i pesava divuit lliures.» Són confidències sense habilitat, sense traça, que demostren coratge i res més. Un pescador com cal, s'averkonyiria d'emprar semblant sistema; el seu tarannà és tot un estudi.

Arriba tranquil, el barret al cap, agafa la millor cadira, encén la pipa i reposa en silenci. Deixa que els joves vinguin llurs històries abracadabrants, i, en un moment de silenci, es treu la pipa de la boca, llança la cendra lluny del taulell del bar, i diu:

-Dimarts a la tarda sí que vaig fer bona pesca! Però més val que no en parli.

-Oh! Per què?

-Perquè m'exposo que ningú no em cregui- segueix dient el gatamoixa, amb calma. Torna a pipar, i demana un ral de *scotch*.

Es produeix un silenci, car ningú no se sent prou segur de si mateix per a contradir el vell. Aquest continua amb accent pla i natural, i amb posat reflexiu :

-No. Jo mateix que us parlo no m'ho creuria si un altre m'ho contés. Però, què us diré, pobre de mi? És un fet. Havia romàs tota la tarda assegut, i no havia pescat sinó unes miserables dotzenes de peixets

i una vintena de sollos. Estava per abandonar aquell exercici, quan heu's ací que sento, tot d'un plegat, una estirada forta del fil de la canya. "Deu ésser una altra cosa raquítica" vaig pensar, i vaig voler-ho aixecar. Però, nois, impossible moure la canya. Fins al cap de mitja hora no em fou possible agafar aquell diable de peix. A cada moment em creia que anava a fer-se trossos. A la fi vaig enganxar-lo, i... què diríeu que era? un esturió: un esturió de quaranta lliures pescat amb canya, nois. Sí, sí; ho era. Se us farà molt estrany, però ho era. Amo: un altre ralet de *scotch*, si us plau.

I comença a descriure la sorpresa dels que foren espectadors del fet meravellós, el que va dir la seva muller en tornar a casa, i l'opinió que meresqué a John Buggles.

Un dia vaig demanar a un hostaler riberenc si alguna vegada no l'enutjaven, els pescadors, amb llurs contes.

-No, no,: paraula que no. I menys ara! Al principi sí, que arribaven a esglaiar-me; però avui me'ls escolto tot el dia tranquil·lament. Tot és l'acostumar-s'hi.

He conegut un jove molt meticulós que havia decidit no exagerar les seves agafades de peix en més d'un vint per cent, quan va posar-se a pescar amb esquer.

-Quan he agafat quaranta peixos, dic que cinquanta, i així amb aquesta proporció. No vull mentir més, pequè la mentida és un pecat- deia.

El seu vint per cent no era gaire fructuós: mai no pogué servir-se'n. La més grossa quantitat de peix que arribà a pescar en un sol dia va pujar a tres, i de cap manera no pogué afegir a tal nombre un vint per cent, tractant-se de peixos. Féu pujar la proporció a un trenta tres i un terç per cent, que tampoc no era gaire solució per aplicar a un o dos peixos. Per facilitar l'operació resolgué doblar la quantitat justa.

Durant dos mesos va seguir aquesta regla: després se'n fastiguejà. Ningú no se'l creia, en dir que només havia doblat el nombre; cap consideració no va assolir, car la seva moderació el deixava amb molt desavantatge vers els altres pescadors. Quan havia agafat tres peixos i n'anunciava sis, el vèieu posar-se tot gelós en sentir un altre pescador com proclamava: -Doncs jo n'he agafat dues dotzenes.- Les quals dues dotzenes ja sabia perfectament que es reduïen a un sol exemplar.

A la fi arranjà amb si mateix un pacte definitiu, que d'ençà d'aleshores ha observat sempre religiosament. El tal pacte consisteix a comptar cada peix per deu i començar la pesca amb el mateix nombre de deu. Si no havia agafat res, anunciava deu peixos. Impossible, amb el seu sistema, agafar-ne menys de deu: aquesta era la clau del seu secret. Si, per una d'aquelles sorts, arribava a pescar-ne un, en comptava vint: dos en valien trenta; tres, quaranta; i així successivament.

Fou un mètode tan senzill com ben imaginat, que va fer-se famós després, quan es tractà d'aplicar-lo en general a tota la corporació de pescadors. El comitè de l'Associació de Pescadors del Tàmesis en recomanà la pràctica, fa cosa de dos anys; però alguns dels seus més antics membres s'hi oposaren.

-Pendriem- digueren -en consideració la idea, a condició que el nombre proposat fos doble i que cada peix es comptés per vint.

Si mai teniu una tarda per perdre vora l'aigua, us aconsello d'entrar a un petit hostel riberenc i asseure-us al volt del taulell. Per endavant podeu estar segurs de trobar un parell d'herois de la canya que, paladejant llurs grogs calents, us contaràn en mitja hora prou històries de pesca per fer-vos patir una indigestió tot un mes.

George i jo—no sé pas que s'ha fet, aquest Harris. Ha sortit ben dinat per fer-se afaitar, ha tornat per passar quaranta minuts netejant-se les sabates, i ha desaparegut després.—George i jo, amb el gos, abandonats a la nostra sort, anàvem la segona tarda a donar un tomb per Wallingford, i, en tornar, ens aturàrem a un petit hostel, veí del riu, per a refer-nos i pendre un refresc. Entràrem a seure al reservat, on hi havia un vell, un bon home, fumant una llarga pipa de terra cuita, i vam agafar-hi conversa.

El vell: -Avui ha fet un bon dia: no els sembla?

Nosaltres: -I ahir va fer un bon dia, també.

Tots plegats: -I demà, probablement, farà també un bon dia.

George: -Les collites es presenten bé: em sembla.

Després, per una o altra raó, el vell sap que som forasters al país i que havem de marxar l'endemà.

Mentrestant, els nostres ulls tafanegen l'habitació i es fixen en una antiga vitrina polsosa, col·locada dalt la repisa de l'escalfapanxes, dintre la qual hi ha una truita. Però quina truita! Em fascina, de tan monstruosa com era. De primer antuvi vaig creure que no fos un bacallà.

-Ah!- fa el vell, seguint la direcció del meu esguard. -És una bona peça: oi? Què li sembla?

-Ben extraordinària: paraula.- vaig murmurar jo.

-Quant creu V. que pesa?- demana George. I el vell respon:

-Divuit lliures i sis unces. (Llevant-se i ficant-se l'abric.) Sí. Farà setze anys el dia 3 del mes vinent, la vaig pescar prop del pont. M'havien dit que era al riu. Jo que sí, vaig proposar-me agafar-la i vaig sortir amb la meva. Em sembla que de peixos d'aquesta mida no se'n veuen gaires. Bon dia, senyors.

I sortí, deixant-nos sols. Després del que va dir-nos, ens fou impossible allunyar els ulls d'aquell peix. Quina bèstia tan notable. No li trèiem els ulls de sobre, quan el cotxer de la cantonada, que s'havia aturat a l'hostal, entrà amb un bock de cervesa a la mà i també clavà la vista en el peix.

George: -Una truita de bona mida, tanmateix: oi?

El cotxer: -I tal, si ho és, senyor!- I, després d'un diàleg amb son xop, afegí: -¿No hi eren, vostès, allí, quan fou pescada aquesta peça?

-No- diguérem nosaltres. -Som forasters.

-Allí havien d'ésser, doncs! Aviat farà cinc anys que la vaig pescar, aquesta truita.

-De debò?- pregunto jo. -¿Sóu vós qui la va pescar?

-Sí, senyor- respon l'home il·lustre. -La vaig pescar prop la resclosa, o allò que en deien llavors la resclosa, un divendres a la tarda, amb un ham. Havia sortit a pescar sollos, i era ben lluny de pensar amb cap truita, quan vaig sentir aquest monstre al cap del fil. Que em tallin el cap si no em féu anar de quatre grapes en l'aire. Motius hi havia, tanmateix! Feia vint-i-sis lliures! Vaja, senyors: adéu-siau.

Al cap de cinc minuts entrà un tercer home i ens explicà com havia agafat aquell peix de bon de matí. Tot seguit marxà i fou reemplaçat per un individu que era en el ple de l'edat sòlida i solemnia, el qual va asseure's davant la finestra. Ningú no badava boca. George es girà vers el nou vingut i li digué:

-Li prego que dispensi la llibertat que nosaltres, forasters a la localitat, gosem a pendre'ns. Però li seríem molt agraïts si tingués la bondat de dir-nos com va pescar V. aquella truita d'allà.

-Qui els ho ha dit, que he pescat jo aquesta truita?- féu tot sorprès.

-Ningú, però sospitem per instint que V. és l'autor de l'heroïcitat.

-Oh! És veritablement extraordinari! ¡És increïble!- exclamà el molt garneu en mig de fortes riallades. -El cas és que tenen raó vostès! Vaig ésser jo, en efecte, qui la va pescar. Però la seva suposició és molt singular. ¡És una cosa molt extraordinària!

I ens contà que li calgué mitja hora per agafar-la, que li havia trencat la canya, que l'havia duta amb molt de compte fins a casa seva i que pesava trenta quatre lliures.

Sortí de la sala, i aleshores entrà l'amo de l'hostal, al qual referírem les nombroses històries que havíem sentit contar sobre la truita. L'home es rebentava de riure, i nosaltes també rèiem.

-És molt divertit ¡És a dir que Jim Bates, Joe Muggles, M. Jones i el vell Billy Maunders els han contat que tots ells havien agafat aquest peix? És bona, aquesta!- feia el bon home tot enriallat. -Ves si haurien volgut donar-me-la per a posar-la al meu saló, si ells l'haguessin pescada! ¡Com hi ha món!

I ens contà la veritable història del peix.

L'havia pescada ell, quan ell era minyó, sense ciència ni experiència, mercès a la inexplicable bona sort que acompanya sempre els nois quan fugen d'estudi i pesquen una estona amb un tros de cordill lligat a l'extrem d'una branca. Aquesta truita li havia estalviat una bona pallissa en tornar a casa, i meresqué que el mestre el castigues fent-li copiar moltes vegades una regla de tres, i amb uns exercicis gramaticals.

En aquest moment el cridaren. Nosaltres restàrem sols, contemplant-nos encara l'admirable peix. George va interessar-s'hi de tal manera, que s'enfilà dalt d'una cadira per examinar-lo més bé. La cadira relliscà, i, per a no caure, s'agafà desesperadament a la vitrina. Aquesta i George i la cadira

vingueren a terra amb gran soroll.

-No heu fet pas malbé el peix!- vaig cridar esparverat, corrent vers George.

-Em penso que no- respongué aixecant-se amb precaució i mirant entorn seu.

Però sí, que l'havia fet malbé. Era a terra en mil bocins. (I dic mil quan potser no n'hi havia sinó noucents. No vaig comptar-los.)

Ens va semblar molt estrany, inexplicable, que una truita embalsamada es trenqués així a petits bocins.

I, realment, hauria fet estrany tractant-se d'una truita embalsamada. Però no ho era.

Aquella truita era de guix.

CAPÍTOL XVIII

Rescloses.—George i jo som fotografiats.—Wallingford.—Dorchester.—Abingdon.—Un cap de família.—Bon lloc per a negar-s'hi.—Un dificultós passatge del Tàmesis.—Efecte desmoralitzant de l'aire de riu.

L'endemà, de bon matí, vam sortir de Streatley i remuntàrem a rem fins a Culham, on dormírem sota la nostra teulada.

Entre Streatley i Wallingford el riu no ofereix gaire interès. A partir de Cleve hi ha una extensió de sis milles i mitja sense cap resclosa: la més llarga que existeix passat Teddington. L'Oxford Club aprofita aquest espai per entrenar els seus remers.

Aquesta manca de rescloses els aficionats al rem la veuen com una bona condició, però les persones que cerquen atractius i distraccions se n'enyoren. De mi puc dir que em plauen, les rescloses: trenquen la monotonia del vogar. M'agrada de debò anar assegut a la barca i sentir-me remolcat lentament, fora de les fresques profunditats, per anar a raure a noves sinuositats del riu, de torbs riolers, o, ben altrament, desaparèixer del món i esperar, mentre grinyolen les negres portes, que la llum passi en febles raigs per llurs esclatxes fins que el riu apareix bell i somrient en tota la seva amplària. Als meus ulls llisca la barca, llavors, fora de sa estreta presó, per tornar encara a trobar l'acollida de les aigües plena de benvolença.

Les rescloses són indrets molt pintorescos. El guarda vigorós, sa muller joiosa i llur fill són simpàtiques persones amb les quals us plau d'enraonar.(1)

Demés, es troben altres barques i s'entaula xerramenta. El Tàmesis no fóra tan deliciós com és, sense les rescloses mig cobertes de branques i flors que fan de dolç envelat.

En parlar de rescloses, em ve a la memòria un incident esdevingut a George i a mi, no fa gaire, un matí d'estiu, a Hampton-Court.

Feia un dia esplèndid, i la resclosa era plena de públic. Segons és costum en el riu, un fotògraf professional anava a treure una vista de tots nosaltres, durant la nostra ascensió per les aigües. Jo, en un principi, no me'n vaig adonar, i em va sorprendre molt veure George ordenant amb rapidesa els plec del seu pantaló, allisant els seus cabells i posant-se la gorra enrera de faisó corprenedora; tot seguit prengué una expressió de bondat i tristesa alhora, va asseure's amb posat gentil i féu tots els possibles per amagar els peus.

De moment vaig pensar que no hagués vist alguna noia coneguda i que es preparava per a un encontre. Tothom, a la resclosa, semblava esculturat: els uns drets, els altres asseguts, presentaven unes actituds tan originals, tan curioses, que únicament recordava haver-les vistes en els ventalls japonesos. Totes les noies somreien. ¡Quina dolçor que irradiaven llurs fesomies! Els homes plegaven les celles i apareixien nobles i majestuosos.

De cop i volta vaig comprendre tot allò el que significava, i vaig tenir por de no ser-hi a temps. La nostra barca era en primer terme, i hauria estat poc delicat deslluir la fotografia per culpa meva. Vaig posar-me de cara a l'aparell, a la part davantera de la barca, sostenint-me en un garfi, amb una actitud que feia endevinar agilitat i vigoria. També vaig arreglar-me els cabells, deixant-me caure un rull sobre

el front, i vaig adoptar una expressió graciosa i un gest decidit, el qual, segons m'han dit sempre, m'escau d'allò més.

Quan esperàvem el moment solemniat, vaig sentir una veu que cridava darrera nostre:

-Teniu compte amb el nas!

Jo no podia girar-me, per a veure de que se les havien ni de quin nas es tractava; però vaig dirigir una llambregada obliqua al apendix nasal de George, qui el tenia en son lloc i no podia modificar-se'l gens ni mica. Llavors, fent el borni, vaig inspeccionar, el meu; comprovant que no podia oferir res més del que oferia.

-Teniu compte amb el vostre nas, vosaltres, els de davant, els del gos! Aparteu el nas!- repetí la mateixa veu, més fort.

No gosàvem a girar-nos. El fotògraf posava la mà sobre el tap de l'objectiu i la placa podia ésser impressionada instantàniament.

Anaven per nosaltres, aquelles veus? ¿Què significaven els nostres nasos, en aquella ocasió, i per què calia separar-los? Aleshores tota la resclosa féu un crit i una veu estentòria féu sentir-se darrera nostre:

-Teniu compte amb la vostra barca, senyors! Vosaltres, els de la gorra vermella i negra! Si no cuiteu, seran els vostres cadàvers el que retrataran!

Amb una ullada comprovàrem que la nostra barca s'havia enganxat amb un tros de fusta que l'aigua de la resclosa, passant-hi per sobre, feia penjar. Va venir d'un segon que no fóssim engolits.

Ràpids com el pensament, agafàrem un rem cada un i deslliuràrem la barca amb un vigorós cop sobre el mur de la resclosa. No cal dir que tots dos caiguérem de clatell.

El nostre retrat no tingué pas l'èxit que es podia esperar. La nostra sort volgué que el fotògraf posés sa infernal màquina en moviment a l'instant precís en que nosaltres estàvem tombats d'esquena, amb un gest que venia a dir: «On sóc? Què passa?», i els nostres peus es bellugaven follament en l'aire.

Els nostres quatre peus, en la fotografia, tanmateix hi feien de guàrdia: no es veia gran cosa més. Aquells peus ornaven completament el primer terme, i darrera els peus s'endevinava confusament la silueta d'altres barques i alguns detalls del paisatge. Totes les coses i els individus semblaven mesquins i insignificants, al costat dels nostres peus. Tot el públic se sentí avergonyit d'ésser així reproduït, i no volia comprar cap còpia. El propietari d'un vapor que havia encarregat sis fotografies, va desdir-se de la comanda en veure el clixé, fora que pogués mostrar-se-li on era el seu vapor. Allò que ningú no pogué indicar-li, es trobava darrera el peu dret de George.

Hi hagué discussions desplaents, car l'operador era d'opinió que nosaltres havíem de pendre cada un una dotzena de fotografies, des del moment que ocupàvem nou dècimes parts de la placa. Però vam declinar l'ofertament, dient-li:

-No refusem, de cap manera, ésser fotografiats un dia o altre, però preferim ser-ho en la nostra posició normal.

* * *

Wallingford, a deu milles sota Streatley, és un poble molt antic, que ha concorregut de faisó activíssima a la història d'Anglaterra. Era tot de fang a l'època dels bretons, els quals s'hi atrinxeraren fins al moment de ser-ne llançats pels romans. Els murs de terra deixaren lloc aleshores a resistents fortificacions, de les quals el pas del temps no ha pogut esborrar encara els senyals: heu's ací com aquells vells constructors del món coneixien l'art d'edificar.

A l'indret mateix on els romans esdevingueren vencedors, combateren més tard els salvatges saxons i els gegantins danesos, fins a l'arribada dels normands. Pels temps de la Lluita Parlamentària, Wallingford, plaça fortificada, sofrí un llarg i penós setge de Fairfax. Acabà per rendir-se i veié arrasar les seves muralles.

De Wallingford a Dorchester les proximitats del riu són més muntanyoses, més variades i pintoresques. Dorchester és a mitja milla del Tàmesis: s'hi pot arribar pel riu mateix amb llanxa, però la millor combinació és deixar l'aigua a Days Lock i fer una passejada en ple camp. La vila és antiga i embolcallada de pau i d'un silenci tot soporífic. Com Wallingford, s'havia fet important a l'època primitiva de la Gran Bretanya, i aleshores s'anomenava *Caer-Doren* (la ciutat de l'aigua). Un temps més pròxim a nosaltres, els romans hi fundaren un camp atrinxerat, i les seves fortificacions, avui tan poca cosa, eren aleshores mateix que muntanyes. A l'època saxona fou la capital del comtat de Wessex: fou

gran, forta, i avui viu eternament ensopida, lluny de l'agitació del món.

Els marges del riu són bellíssims i fecunds a Clifton Hampden, petita vila tot a l'antiga, plena d'encisadora tranquil·litat i enjoiada de flors. Si desembarqueu a Clifton per dormir-hi, el millor que podeu fer és anar a estatjar-vos al *Barley Mow*, que és, indubtablement, el més original dels antics hostals que existeixen sobre l'alt Tàmesis. És a la dreta del pont i fora del poblat. Les seves teulades baixes, recobertes de palla, i les finestres amb creu li donen el caient d'una casa de conte de fades. A l'interior, aquesta semblança és encara més remarcable.

L'indret fóra ben adequat per estatjar l'heroïna d'una novel·la moderna, la qual heroïna és sempre «divinament gran» i passa el temps «redreçant-se en tota la seva alta figura». Al *Barley Mow*, cada vegada que així volgués redreçar-se, tocaria de cap al sostre.

Per a un embriagós, en canvi, aquest lloc no fóra gaire escaient, perquè hi ha unes quantes sorpreses, com escales inesperades que cal pujar o baixar per anar d'una habitació a l'altra. Trobar la seva cambra i, un cop dintre, saber trobar el llit, serien per a ell dues feines absolutament impossibles.

L'endemà, voolent ésser a Oxford a la tarda, ens llevàrem ben de matí.

És cosa que sorprèn, com un hom matineja quan va d'excursió! Embolicats com esteu amb un senzill cobertor sobre el fons de la barca, i amb una maleta Gladstone per coixí, mai no sentireu aquelles súpliques que a casa és costum de fer amb un accent tot humil: -¡Deixeu-m'hi tombar sols sigui per cinc minuts!

A dos quarts de nou ens havíem desdejuntat i passàvem Clifton Lock.

De Clifton a Culham la ribera és plana i monòtona, sense cap interès; però, en passar la resclosa de Culham (la més freda i profunda del Tàmesis), el paisatge s'embelleix.

El riu travessa pels carrers d'Abingdon, tipus de poble provincià modest, tranquil, mereixedor de tota estima, però horriblement trist. El poble s'enorgulleix del seu antic origen, malgrat no pugui, en aquest aspecte, comparar-se amb Wallingford. En altres temps s'aixecava per aquests indrets una famosa abadia; avui, en les seves runes santes, es despatxa cervesa forta. A l'església de Sant Nicolau s'admira la tomba de John Blackwall i de Joana sa muller, els quals moriren el mateix dia 21 d'agost de 1625, després d'una vida de felicitat matrimonial. En una altra església, la de Santa Elena, es diu si W. Lee, que morí el 1637, donà a llum dues centes persones, fora tres. Si sabeu desxifrar aquest problema, trobareu que la família de W. Lee l'havien formada 197 persones. W. Lee, cinc vegades batlle d'Abingdon, va ésser, indubtablement, un benefactor per a la seva generació, iestic segur que com ell no en trobaríem gaires en el populós segle dinou.

D'Abingdon a Nuneham Courtney el riu és veritablement agradós. Nuneham Park mereix una visita en dies fixats: dimarts i dijous. Hi ha una bona col·lecció de quadros i curiositats. L'estany que hi ha sota el desembarcador de Sandford, justament darrera la resclosa, és un lloc magnífic per a negar-s'hi. El corrent és d'una extraordinària violència, i el que hi caigui no es faci pas la il·lusió de tornar a sortir-ne. Un obelisc assenyala l'indret on dos homes van negar-se prenent el bany. Els esglaons que hi ha al peu de l'obelisc serveixen generalment de tràmpol als joves banyistes que volen fer-se càrrec del veritable perill del lloc.

Iffley Lock i el seu molí, una milla abans d'arribar a Oxford, són el motiu predilecte dels de la *Confraria del pinzell* que freqüenten el Tàmesis. Quan ja s'han vist els quadros, sol passar que l'original no plau tant.

A dos quarts d'una de la tarda passàvem per Iffley Lock, i, en tenir-ho tot a punt per al nostre desembarc, començàrem la nostra darrera milla.

El passatge més difícil que conec del riu és aquest d'Iffley a Oxford. Penso que únicament els que hi foren nats poden seguir endavant. Jo hi he passat qui sap les vegades i mai no he sabut trobar la bona direcció. Aquell que pugui remar d'Oxford a Iffley sense aturar-se ja podria viure, sota un mateix sostre, en bona intel·ligència amb sa muller, sa sogra, sa germana gran i la vella minyona del temps de sa infantesa.

El corrent se us emporta, adés a la dreta, adés a l'esquerra; us fa anar al bell mig del riu, us fa fer tres voltes seguides i us torna a xuclar, posant-vos a risc, a cada operació, de quedar-vos fets una coca, xocant amb una altra barca.

Pel que acabo d'explicar compendreu que estiguérem a punt d'abordar moltes barques durant aquesta milla, com d'ésser abordats per moltes d'altres. Resultat: una salsa de paraules... verdes.

No sé pas per què, però el cert és que, mentre un hom és al riu, té sempre l'humor d'allò més irritable. Petiteses que en terra passarien sense concedir-hi la menor importància, us fan enfurismar bojament quan sou per sobre l'aigua. Quan Harris i George estaven fent beneiteries amb les vaques, jo somreia amb indulgència; però, quan feien el tarambana estant dintre el riu, jo utilitzava un vocabulari que faria glaçar a les venes la sang de qualsevol. Si una barca se'ns posa entremig en la nostra ruta, em cal fer grans esforços per contenir les ganes d'agafar un rem i matar tot el passatge.

El caràcter més dolç es torna violent i bevedor de sang en trobar-se sobre una barca. Una vegada va escaure's de navegar jo uns instants amb una noia: en terra tenia un gènit encisador, i a sobre l'aigua feia fredat escoltar-la:

-Així el dimoni se l'emportés!- cridava quan un dissortat remer se'ns posava al mig del pas. -No podria mirar on va, aquest imbècil?- O bé: -Quina poca solta d'aparell! ¡Quina cosa més ridícula!- quan la vela no s'enrotllava com calia. I la noia s'hi feia brutalment a cops de puny.

Però en terra era, com he dit, adorable.

L'aire de riu té un efecte desmoralitzador sobre el caràcter. D'aquí ve aquesta grosseria dels mariners, entre ells, quan són dintre l'aigua, i que usin un llenguatge que ells mateixos condemnen en llurs moments de tranquil·litat.

(1) Un temps eren simpàtiques persones, etc. La *Conservancy* sembla haver-se constituït en societat per a la col·locació d'imbècils. Una part de nous guardes, principalment als indrets més freqüentats del riu, són vells rondinaires, irritables, veritablement inadequats a llurs funcions. (Nota de l'autor).

CAPÍTOL XIX

Oxford.—Montmorency es creu que és al cel.—La barca llogada en l'Alt Tàmesis: bondats i aventatges.—L'orgull del Tàmesis.—Canvi de temps.—El riu sota diferents aspectes.—Vetlla poc divertida.—Sospirs vers l'Intangible.—Conversa animada.—George executa variacions amb el banjo.—Una lúgubre melodia.—Un altre dia de pluja.—Fugida.—Un ressopó i un brindis.

Vam passar dos dies, molt agradables, a Oxford; però hi ha massa gossos, ací. Montmorency va tenir onze duels el primer dia i catorze el segon. Es creuria que era al cel, segurament.

Les persones de feble constitució o de no gaires ganes de treballar tenen el costum de llogar una barca a Oxford i deixar-se lliscar a flor d'aigua; però les persones d'energies han de donar-se aquesta diada de lluita a contraorrenent, experimentant la positiva satisfacció de caure d'esquena i d'esgargamellar-se cridant, uns i altres. Jo vaig provar aquestes sensacions quan Harris i George remaven i jo duia el governall.

Als que fan la sortida des d'Oxford, jo els aconsellaria de pendre llur pròpia barca (fora que puguin pendre la d'un altre, procurant no ésser descoberts). Les barques de lloguer que es troben al Tàmesis més enllà de Marlow, generalment són bones barques, suficientment calafatejades i resistents al naufragi, mentre siguin ben menades: tenen llocs reservats per a seure i van proveïdes de tot el material necessari de rem i governall.

Val a dir que de boniques no ho són gaire: són d'aquella mena d'embarcacions amb les quals un hom no pot ufanar-se i donar-se importància. El barquer que les mena és modest, reservat: prefereix anar per la banda de riu ombrejada pels arbres i fer la major part possible del trajecte de bon de matí o a les primeres hores del vespre, quan creu que ningú el pot veure. Quan veu, de la barca estant, una persona coneguda, s'arramba ràpidament al marge i s'amaga darrera un arbre.

Un estiu vaig anar amb una colla que havia llogat una d'aquestes barques per alguns dies d'excursió. Cap de nosaltres no sabia què era això que se'n diu *barca de lloguer*: ni quan ens la vam veure al davant vam saber-la distingir. Per endavant havíem escrit demanant un doble esquif.(1) En arribar amb els nostres sacs de viatge, donàrem els nostres noms, i l'home ens digué:

-Sí, sí, perfectament: vostès són la colla que ha escrit per a un doble esquif. Molt bé. Jim: porteu *L'orgull del Tàmesis*.

El noi marxà, i cinc minuts després tornava amb una peça de fusta antidiluviana, desenterrada d'algun cau, d'on l'haurien tret amb el menor perjudici possible. La meva idea, al primer cop d'ull, fou

que es tractava d'una relíquia romana qualsevol. Relíquia de què? No ho sabia. Potser d'un bagul de mort. Les encontrades de l'alt Tàmesis són riques en relíquies romanes, i per això vaig creure versemblant la meva idea. Però l'home més seriós de la nostra colla, no gaire geòleg, menyspreà la meva *relíquia romana* i proclamà que per a la més migrada intel·ligència (i semblava apenat de no poder considerar-me de tal categoria) la cosa portada pel minyó era evidentment una balena fòssil. I ens féu remarcar una pila de senyals per a provar que aquell cetaci devia haver pertangut al període preglacial.

Per a resoldre les dues opinions demanàrem al minyó (recomanant-li que no temés de dir tota la veritat) si era una balena fòssil preadamítica o un fèretre romà de les primeres edats. I el minyó respongué:

-És *L'Orgull del Tàmesis*.

Aquesta resposta ens semblà escaient i vam donar-li dos penics com a recompensa pel seu acudit. Però, en veure que persistia a prolongar la broma, ja massa llarga per al nostre gust, acabàrem per empipar-nos.

-Apa, noi, apa- digué, amb veu grossa, el nostre capità. -Ja n'hi ha prou, de contar coses absurdes. Emporteu-vos-en a casa aquest bugader de la vostra senyora mare, i torneu amb una barca.

El propietari en persona vingué, mentrestant, i ens assegurà, sota la seva paraula «d'home competent en la matèria» que allò era una barca de debò: el doble esquif triat expressament per a la nostra excursió.

Rondinàrem tant com poguérem. Almenys l'hagués emblanquinada amb calç, o l'hagués enquitranada, o hi hagués fet quelcom per a distingir-la d'un malendreç. Ens digué que *L'orgull del Tàmesis* servia tal com estava; que ningú, en quaranta anys, n'havia tingut la més petita queixa i que no veia per quin motiu havíem d'ésser nosaltres els primers.

No vam dir res més. Reforçàrem la barca(?) relligant-la amb cordills, i als indrets d'on més atrotinada es veia vam enganxar-hi paper pintat. Després resàrem les nostres oracions, i embarcàrem.

Trenta cinc xelins va costar-nos el lloguer, per sis dies, d'aquell invàlid, que hauríem pogut comprar per quatre xelins i sis penics a qualsevol mercat d'encants.

El temps canvià al tercer dia (parlo del nostre viatge actual). El retorn des d'Oxford el començàrem que plovia a bots i a barrals.

El riu sembla un raig d'or fos a la llum del sol, reflectida pels remolins de les ones, que daura les soques gris-verdes dels faigs i s'entafora pels senders ombrívols i frescals. Aquest sol va pertot: baixa a encastar diamants a les rodes dels molins, petoneja les liles, juga amb l'aigua nevosa de les barreres i argenta els murs i els ponts endomassats de molsa. Il·lumina els més humils poblats i fa enciser cada viarany, cada prat; s'amaga pels canyars, mostra sa cara riallera a totes les rieretes tributàries del riu, llisca joiosament, allà a l'horitzó, per sobre una munió de veles, i omple l'aire d'un dolç esplendor.

Ben altrament, quan la pluja cau, seguit seguit, sobre l'aigua lassa i gelada del riu, diríeu que aquest pertany aleshores al reialme de l'Enyorança. Diríeu que se senten els sords gemecs d'una dona adolorida, mentre els arbres negres i silenciosos, coberts de boira, s'aixequen mateix que fantasmes als ulls contristats: mateix que fantasmes diabòlics.

La llum del sol és la sang vivent de la naturalesa. La nostra mare la Terra sembla tota trista i sense energia quan aquesta llum benefactora deixa d'escalfar-la. Ens encomana sa tristesa i sembla que ens deixi, com la vídua que ha perdut l'objecte de sa tendresa: els fillets es complauen a agafar-li la mà, però no la veuen pas somriure.

Tot el dia el passem remant sota la pluja. ¡Què melangiós, aquest treball! Nosaltres ja ens ho agafem rient. És una mudança de temps! Val la pena de conèixer el riu sota els seus diferents caients: no podíem pretendre de tenir sempre sol, ni hauria estat tampoc gaire distret. La naturalesa és bella, fins i tot quan plora...

Harris i jo vam sentir un veritable entusiasme durant les primeres hores, i entonàrem una cançó que glossava els gaudis de la vida bohèmia, lliure en la tempesta com en el bon temps, al grat de tots els vents i joiosa amb la pluja tan benefactora. Aquesta cançó ridiculitzava les persones que no saben estimar aquesta manera de viure. George, menys entusiasmada, obrí el seu paraigua.

A l'hora de dinar muntàrem el nostre soplug, i el mantinguérem tota la tarda, deixant lliure, al davant, un petit espai per a poder remar i mirar cap enfora. Així férem nou milles, i en ésser nit

arribàrem Day's Lock.

Honradament no podria dir que la vetlla fos alegre. La pluja queia persistent i regular; la barca, amb tot el que encloïa, era ben remullada. El dinar no ens havia deixat gaire satisfets: el pastís de vedella freda embafa molt aviat quan no es té molta gana. A mi m'hauria vingut de gust una costella. Harris ponderava el mèrit del llenguado i de la salsa blanca. El sobrant del seu pastís va donar-lo a Montmorency, que el refusà (picat, tal vegada, per l'ofertament), anant a asseure's a l'altre extrem de la barca. George, sentint-nos enraonar d'aquells plats, exclamà:

-¡Deixeu-me acabar de menjar la meva vedella freda sense mostassa!

Després de dinar, férem una partida de *nap*, a deu cèntims la jugada, durant hora i mitja. George guanyà vint cèntims. Sempre hi té sort, en el joc. Harris i jo vam perdre, just just, deu cèntims cada un. Aleshores pensàrem plegar de jugar.

Harris: -El joc engendra una excitació perjudicial, quan es prolonga massa.

George: -Us invito a la revenja.

Però Harris i jo vam determinar no seguir lluitant contra el destí. Ens obsequiàrem amb una mixtura de *toddy* i garlàrem una estona.

George: -Fa dos anys, en una excursió al Tàmesis, vaig conèixer un minyó que va dormir, dins la barca, mullat per una nit com aquesta, i li sobrevingueren unes febres reumàtiques de les quals no pogué curar. Morí deu dies després, i tingué una llarga agonia. Era ben jove i estava a punt de casar-se.

Aquesta història recordà a Harris que un amic seu, que marxà formant part dels Voluntaris, dormí sota sa tenda, a Aldershot, en una nit de pluja molt semblant a la nostra i l'endemà es despertà coix per tota la resta de la seva vida. -Us hi presentaré quan siguem a Londres, i el vostre cor plorarà sang-afegí.

Aquests records ens portaren a una afalagadora conversa, sobre la ciàtica, febres, reumes, malalties dels pulmons, bronquitis, etc. Harris féu observar la terrible situació que passaríem si un de nosaltres caigués seriosament malalt durant la nit, allunyats com érem de metges i d'auxilis.

Una distracció, qualsevol, esdevenia necessària, després d'aquesta conversa. Vaig proposar a George que tragués son banjo i executés una cançó còmica. No cuità pas gaire a fer-ho; però, com que no podia argüir les absurditats acostumades en semblants casos, («M'he deixat els papers de música a casa», etc., etc.), agafà l'instrument i començà: *Dos ulls fets malbé...*

Jo sempre havia considerat aquesta cançó com una veritable ximpleria, però George sabé extreure'n una tristesa tan corprenedora que tot me'n vaig admirar. A mesura que les fúnebres estrofes se succeïen, Harris i jo ens sentíem impulsats a caure l'un en braços de l'altre, desfets tots dos en llàgrimes; però reprimírem l'emoció per escoltar en silenci aquesta rústica i planyívola melodia.

En arribar a la tornada, férem un desesperat esforç per semblar joiosos; tornàrem a omplir els gots i començàrem a cantar. Harris feia de *leader*, mentre George i jo seguíem a certa distància.

«Dos ulls negres fets malbé.

Oh, Déu! Mireu quina cosa

Tan sols per dir a un hom les seves culpes.

Dos...»

Ens aturàrem, impotents per a continuar. No podíem suportar l'inenarrable acompanyament de George quan subratllava aquest *Dos*, donat l'estat de lassament en que ens trobàvem. Harris es posà a gemir com un nen, i Montmorency lladrava fins a fer creure que el cor li dolia o que tenia mal de queixal.

George volgué passar al couplet següent. Creia que, un cop entrenat, traduiria més bé el sentit de la música, la qual semblaria llavors menys trista. La majoria va oposar-se a aquesta temptativa.

No sabent que més fer, anàrem a jeure: és a dir, que ens despullàrem per a fer com si dormíssim al fons de la barca, durant tres o quatre hores. Amb allò ens procuràrem una mica de son agitat, fins a les cinc del matí. Aleshores ens vam llevar i ens desdejunàrem.

El segon dia fou tot igual al primer. Plovia a tot ploure, i, embolicats amb els nostres mackintoshes, ens deixàrem lliscar dolçament al llarg del riu, sota el nostre envelopat protector.

Un de nosaltres (no sé pas qui: potser jo) féu grans esforços, durant el trajecte del matí, per

ressuscitar la vella cançó bohèmia:

«Som fills de la natura
La pluja ens alegra el cor...»

Però no vaig tenir èxit. El famós

«Tant se me'n dóna, de la pluja: ja us ho diré.»

expressava tan bé els sentiments de tots, que era inútil cantar-ho.

Malgrat tot, estàvem d'acord en un punt: que calia seguir la broma, fos com fos. Havíem sortit a fer una excursió de quinze dies sobre el riu, i havíem de fruit completament el nostre viatge de plaer. Si en aquest viatge hi morim, fóra ben trista cosa per als nostres amics i coneguts, però ¿què hi podíem fer? Tornar-nos-en, per la pluja, en un clima com el nostre, era crear un precedent desastrós.

Harris: -No ens queden sinó dos dies, i nosaltres som joves i forts.
Hem d'arribar al capdavall.

Cap a les quatre començarem a discutir projectes per a la vetlla. Ens trobàvem aleshores una mica més enllà de Goring. Determinarem anar fins a Pangbourne i aturar-nos-hi per a fer-hi nit.

-Una altra vetlla agradable!- digué George.

I restarem tots tres asseguts i capficats amb aquesta perspectiva. A les cinc seríem a Pangbourne; a dos quarts de sis ja hauríem sopat. Llavors seríem lliures per anar a passejar-nos pel poblat, sota les ruixades de la pluja, fins a l'hora d'anar a jeure, o bé estar-nos al saló d'un restaurant delitant-nos amb la lectura de l'almanac a la llum pàl·lida d'una llàntia.

Harris: -L'Alhambra serà més animat, potser...- I tragué el cap per inspeccionar el cel.

-Amb un ressopó a X... (2)- vaig afegir jo inconscientment.

Harris: -Evident! És ben trist haver decidit romandre enganxats a aquesta barca.

I el silenci s'establí per uns instants. Després digué George:

-Si no haguéssim jurat córrer a una mort segura dins aquest vell fèretre movent... (i llançà una llambregada d'indefinible malvolença a la barca), fóra important fer l'observació que hi ha un tren que surt de Pangbourne a les cinc i minuts, el qual tren ens deixaria a Londres a temps per a menjar una costella i encaminar-nos a l'indret de què heu parlat.

Ningú no va respondre. Ens miràvem els uns als altres: cada un considerava sa pròpia feblesa, i les cares reflectien culpables pensaments...

Agafarem la maleta Gladstone i desembarcàrem silenciosament.
Inspeccionarem el riu amunt i avall. Ningú no ens veia!

Vint minuts després s'hauria pogut veure tres persones seguides d'un gos, amb llastimós posat, pujant furtivament de l'hotel *del Cigne* cap a l'estació d'el camí de ferro. Anaven vestides de la següent manera, ni elegant ni adequada: sabates negres de cuir, brutes; roba de franel·la, pròpia per a remar, molt bruta; barrets de feltre marró, excessivament tacats; abrics mullats; paraigües.

Enganyarem el barquer de Pangbourne. No havíem tingut la gosadia de dir-li que la pluja ens feia fugir. No. Li confiarem la barca i son contingut, amb l'ordre de tenir-la disposada per a l'endemà a les nou del matí; si ens passava res de nou, li faríem saber el nostre retorn per carta.

A les set érem a Paddington. Prenguérem un cotxe per anar directament al petit restaurant en qüestió, on férem un lleuger àpat. Encomanarem un sopar per a dos quarts d'onze, i, deixant allí Montmorency, continuarem el nostre camí vers Leicester Square.

A l'Alhambra cridarem l'atenció ben de debò. En arribar a la finestreta del despatx de localitats, se'ns va invitar, sense gaire polidesa, a entrar per la porta del carrer de Castle (porta dels artistes), fent-nos saber que fèiem mitja hora tard. Amb prou feines poguérem convèncer l'empleat que nosaltres no érem pas *els equilibristes universalment cèlebres de les muntanyes Himalaya*, i a l'últim ens agafà els diners i ens deixà passar.

A l'interior del teatre l'èxit fou encara més gros. Les nostres cares bronzejades i els nostres pintorescos vestits foren objecte de l'admiració de tota la concurrència. En una paraula: vam atraure tots els esguards. ¡Quin moment d'orgull per a nosaltres!

Marxàrem després del primer ball i tornàrem al restaurant, on el sopar ja ens esperava. He de confessar que aquell sopar ens omplí de joia, car eren deu dies els que havíem viscut alimentant-nos quasi únicament de vianda freda, pastissos, pa i confitures: com si diguéssim un règim de dieta simple i nodridora, però sense res veritablement excitant per a la gana. Aquella nit, l'olor del borgonya, el baf de les salses franceses, les estovalles escaients i els pans llargs, trucaven, com un visitant estimat, a les portes de les nostres íntimes consciències.

Durant una estona férem treballar els queixals i beguérem de ferm; després, deixant d'abocar-nos als plats i d'agafar-nos als ganivets i forquilles, ens aplomàrem ben bé a la cadira i ens ho prenguérem amb més calma. Les nostres cames s'allargaven sota la taula, els tovallons ens anaven caient a terra. Ens arribà el moment d'examinar el sostre de l'habitació, i d'agafar, d'un tros lluny, allargant el braç, els gots de la taula. Ens sentíem bons, misericordiosos, plens d'idees.

Harris, que seia prop de la finestra, apartà la cortina i mirà al carrer. Era mig a les fosques; els llums pampelluguejants flamejaven a cada bufada de vent; plovia a ruixats i un torrent d'aigua baixava pel mig del carrer. Alguns transeünts, mullats fins als ossos, corrien arronçats sota llurs paraigües, que semblaven fonts. Les dones caminaven amb la punta dels peus.

-Doncs bé- digué Harris, prenent el got. -Hem tingut un viatge agradós, i endreço el meu agraïment al vell Pare Tàmesis. Penso, però, que havem fet bé de deixar-lo. Bec a la salut de tres homes sortits de llur barca amb felicitat!

Montmorency es dreçà davant la finestra, i, esguardant la nit, féu un curt lladruc d'adhesió al brindis.

(1) Segons l'autor, una llanxa amb dos remers i quatre remes.

(2) Es tracta d'un restaurant poc conegut pel veïnat de X, on per tres amb sis pot fer-se un ressopó amb una bona ampolla. No seré pas tan ingenu que ho descobreixi als llegidors. (Nota de l'autor).

FI DEL TEXT

NOTES DE LA TRANSCRIPCIÓ

—Aquesta edició en català de "Tres homes dins una barca" data de 1921. Les omissions de certs passatges, així com alguna imprecisió en el text traduït, fan aconsellable afegir els següents aclariments, referenciats dins el text amb (*).

(*1) Hauria de dir: "tot el sistema".

(*2) Hauria de dir: "mai no m'he marejat".

(*3) Aquí la traducció canvia el sentit. Hauria de dir: "Foren els pickles, sabeu. Eren els pickles més dolents que mai he tastat en un vaixell. No en vau menjar gens, vós?"

(*4) No està clar el sentit de "escombregar". En l'original, Montmorency diu: "i jo no fumo."

(*5) El sentit és confús. Vol dir: "cada avantatge té el seus inconvenients."

(*6) Per "llard" hem d'entendre cansalada viada, o "bacon".

(*7) El següent paràgraf fou omès en aquest punt:

«Llavors hi ha les noies amb pretendents. Les que en tenen mai no els volen. Diuen que s'estimarien més no tenir-ne, que les molesten, i que per qué no van a enamorar a Miss Smith i a Miss Brown, que són grans i no gaire maques, i no tenen cap pretendent? Elles mateixes no en volen, d'enamorats. No es volen casar mai.»

(*8) Hauria de dir: "No, pensant-ho bé, no repetiré el que Harris va dir."

(*9) En aquest punt, tot el següent passatge fou omès en la edició transcrita:

«Les noies, tampoc queden gens malament en una barca, si van vestides de forma bonica. No hi res més escaient, penso, que un vestit de navegar de bon gust. Però un vestit de navegar, ho haurien d'entendre totes les senyores, ha de ser un vestit que es pugui portar en una barca, i no solament dins una capsa de vidre. Espatlla del tot una excursió el tenir gent a la barca que tota l'estona estan pensant molt més en el seu vestit que en el viatge. Vaig tenir la dissort una vegada d'anar a un picnic aquàtic amb dues senyores d'aquesta mena. Sí que vam tenir un dia entretingut!

»Totes dues anaven força mudades—tot puntes i seda, i flors, i cintes, i sabates de saló, i guants fins. Però anaven vestides com per un estudi fotogràfic, no pas per un picnic al riu. Eren els "vestits de navegar" d'una il·lustració de moda francesa. Era ridícul, estar voltant amb ells prop de terra de veritat, i aire, i aigua.

»La primera cosa fou que van pensar que la barca no era neta. Vam treure la pols a tots els seients, i els assegurarem que ja ho era, però elles no ens creien. Una d'elles fregà el coixí amb el dit enguantat, i mostrà el resultat a l'altre, i ambdues sospiraren, i s'assegueren, amb el posat dels primitius màrtirs cristians provant de posar-se còmodes contra l'estaca. De vegades, mentre estàs remant, pots esquitxar una mica, i sembla ser que una gota d'aigua feia malbé aquells vestits. La marca mai se'n anava, i al vestit li quedava una taca per sempre més.

»Jo portava els remes del darrera. Ho vaig fer el millor que sabia. Els aixecava dos peus enlaire, i feia una pausa després de cada remada per deixar caure les gotes abans de tirar-los enrere, i escollia cada cop un punt d'aigua quieta per enfonsar-los novament. (El de proa digué, després d'una estona, que no es sentia un remer prou qualificat per a remar amb mi, però que es quedaria quiet, si jo li permetia, i estudiaria la meva voga. Digué que li interessava.) Però, malgrat tot això, per més que jo ho intentava, no podia evitar que un esquitx ocasional anés a parar sobre aquells vestits.

»Les noies no es queixaven, però s'arraulien ben a prop una de l'altra, i cloïen fort els llavis, i cada cop que una gota les tocava, s'encongien visiblement amb una esgarrifança. Era una noble visió, el veure-les sofrir així en silenci, però em féu perdre els nervis del tot. Sóc massa sensible. La meva voga es tornà boja i espasmòdica, i esquitxava més com més m'esforçava a no fer-ho.

»A la fi vaig deixar-ho córrer; vaig dir que em posaria a proa. El de proa també pensà que l'arranjament aniria millor, i canviarem llocs. Les senyores feren un sospir involuntari d'alleujament quan em veieren marxar, i s'animaren momentàniament. Pobres noies! Els hauria anat millor amb mi. L'home que tenien ara era un tipus alegre, bon jan, espès de cap, amb tanta sensibilitat com la que podria tenir un cadell de Terranova. Podies estar-lo mirant amb mirades assassines durant una hora i no se'n adonaria, i si ho fes, tampoc se'n amoïnaria gota. Engegà una voga ben viva, rítmica i intensa, que envià els esquitxos voleiant per tota la barca com un sortidor, i va fer aixecar a tothom ben drets en un sant moment. Quan escampava un bon mig litre d'aigua sobre un d'aquells vestits, feia un rialleta cordial i deia:

»-Perdoneu, em sap greu;- i els hi oferia el mocador perquè s'eixugessin.

»-Oh, no té importància- mormolaven les pobres noies, i dissimuladament es cobrien amb mantells i estores, i intentaven protegir-se amb els seus para-sols de puntes.

»A l'hora de dinar hi passaren una mala estona. Les volien fer seure sobre l'herba, i l'herba tenia pols; i els troncs d'arbre en els que les invitaven a repenjar-se, semblaven no haver estat netejats feia setmanes; o sigui que desplegaren llurs mocadors a terra i s'hi assegueren, ben rígides. Algú, caminant amb un plat de pastís de vedella, s'entrebançà amb una rel i envià el pastís volant. No els en hi caigué gens a sobre, per sort, però l'accident els hi suggerí un nou perill, i les posà nervioses; i sempre que algú es movia, després d'allò, amb quelcom a les mans que pogués caure i fer un merder, se'l miraven amb ansietat creixent fins que s'asseia altre cop.

»-Bé, doncs, noies- els digué el nostre amic de proa, alegrement, quan tot fou acabat, -apa vinga, que heu de fregar!-

»De primer no l'entenien. Quan colliren la idea, digueren que els hi semblava que no sabien pas com fer-ho.

»-Oi, ja us en ensenyaré,- exclamà ell; -és d'allò més divertit! Us estireu sobre la vostra—vull dir, us inclineu a la riba, sabeu, i esbandiu les coses dins de l'aigua.

»La germana gran digué que temia que no portaven els vestits adients per a la feina.

»-Oh, aniran prou bé,- digué ell, tot xiroi; -arremangueu-vos-els.

»I els hi féu fer. Els hi digué que tot allò era la meitat de la gràcia en un picnic. Elles digueren que

era molt interessant.

»Ara que ho penso amb calma, era aquell jove tan obtús com ens pensàvem? O potser...—no, impossible! Tenia una expressió tan senzilla, tan infantil!»

(*10) Sentit imprecís. Hauria de dir quelcom així: «Al final engeguen a córrer, tivant la barca a una marxa ben perillosa.»

(*11) "Espanyar" vol dir trencar el pany. Evidentment no és això el que va fer George: Va treure la balda i va obrir el pany.

(*12) Es refereix als seus pantalons.

(*13) En aquest punt, tot el següent passatge fou omès en la edició transcrita:

«Certament, si jo hagués estat un dels Barons en aquell temps, hauria insistit als meus companys la conveniència de portar un client tan esmunyedís com el rei Joan a la illa, on hi havia menys oportunitats per a sorpreses i trucs.

»Hi ha les ruïnes d'un vell priorat en els terrenys de Ankerwycke House, prop de Picnic Point, i fou pels voltants d'aquest vell priorat que es diu que Enric VIII esperava i es trobava amb Anna Bolena. També es trobaven a Hever Castle, a Kent, i també en algun lloc prop de St. Albans. Deu haver sigut difícil per la gent d'Anglaterra en aquells dies el trobar un lloc on aquells jovenets sense cap *no* estessin festejant.

»Heu estat mai en una casa on hi ha una parella festejant? És d'allò més carregós. Penseu que anireu a seure al saló, i us hi dirigiu. Al obrir la porta, sentiu un soroll com si algú tot d'una hagués recordat quelcom, i, quan entreu, Emily és allà a la finestra, tota interessada en el que passa a l'altra banda del carrer, i el vostre amic, John Edward, és a l'altra punta de l'habitació amb tota la seva ànima sorpresa per les fotografies dels parents d'altres persones.

»-Oh!- dieu, parant-vos a la porta, -No sabia que ningú fos aquí.

»-Ah, no?- diu Emily, amb fredor, com si no us cregués.

»Us quedeu per allà un moment, i llavors dieu:

»-És força fosc. Per què no enceneu el gas?

»John Edwards diu, ai, no me'n havia adonat; i Emily diu que al pare no li agrada que s'encengui el gas a la tarda.

»Els hi expliqueu una o dues novetats, i els hi doneu la vostra opinió sobre la qüestió irlandesa; però no sembla que els hi interessi massa. Tot el que comenten sobre qualsevol tema és Oh!, Ah, sí?, De veritat?, Sí, i Ai caram!. I, després de deu minuts d'una tal conversa, llisqueen cap a la porta, sortiu, i quedeu sorprès de veure com la porta es tanca immediatament al darrera vostre, sense que l'hàgiu tocada.

»Mitja hora més tard, decidiu fer una pipa en el conservatori. La única cadira del lloc l'ocupa l'Emily; i John Edward, si ens podem confiar del llenguatge de la roba, estava seient a terra. No parlen, però us fan una mirada que diu tot el que es pot dir en una comunitat civilitzada; i reculeu ben aviat i tanqueu la porta al darrera vostre.

»Ara ja teniu por de ficar el nas en qualsevol habitació de la casa; o sigui que, després de pujar i baixar les escales una estona, aneu a seure al vostre dormitori. Això, tanmateix, es fa pesat al cap d'un temps, de manera que us poseu el barret i sortiu a passejar pel jardí. Baixeu el caminet, i, al passar l'hivernacle mireu a dins, i allí són aquell parell de joves idiotes, tots junts en un racó; i ells també us veuen, i evidentment pensen que els esteu seguint per tot arreu.

Per què no tenen una estança especial per fer aquesta mena de coses, i els obliguen a quedar-s'hi? murmureu; i us apresseu cap al rebedor, agafeu el vostre paraigua i sortiu al carrer.

»Devia ser força igual que tot això quan aquell noi eixelebrat d'Enric VIII estava empaitant la seva petita Anna. La gent de Buckinghamshire els sorprendrien de sobte mentre ells estaven a la lluna per Windsor i Wraysbury, i exclamarien, Ah, éreu aquí! i Enric s'hauria enrojolat i hauria dit, Sí, he vingut per a veure un home; i Anna diria M'alegro de veure-us! No és graciós? M'acabo de trobar el senyor Enric VIII al passeig, i va en la mateixa direcció que jo.

»Llavors aquella gent marxaria tot dient-se, És millor que ens escapolim mentre tot aquest galindejar vagi durant. Anirem cap a Kent.

»I anirien a Kent, i la primera cosa que veurien a Kent en arribar, seria a Enric i Anna fent el beneit per Hever Castle.

Oh, maleït sia! haurien dit. Apa, anem-nos-en. Ja no ho puc aguantar. Anem a St. Albans—un lloc tranquil i bonic, St. Albans.

»I quan arribarien a St. Albans, allí estaria aquella miserable parella, besant-se sota els murs de l'Abadia. Llavors aquella gent marxarien i es convertirien en pirates fins que s'hagués fet el casament.»

.....

(*14) Vol dir un tipus de gos dels emprats en la caça del senglar.

(*15) "Salsa irlandesa": es refereix a l'Irish stew, un plat tradicional que es fa bullint diverses carns i verdures en un mateix recipient. El nostre equivalent seria la escudella barrejada. No és, doncs, propiament una salsa.

(*16) La frase fa de mal comprendre. Hauria de ser, més o menys: "com s'ho fa una dona per passar el temps, si tan sols té per fer la feina d'una sola casa."

(*17) Aquest fragment conté algunes imprecisions de traducció que en fan difícil la comprensió. Es transcriu a continuació el passatge sencer, amb unes mínimes correccions que el fan més entenedor:

«Per la meva part, el record més antic que en guardo és el d'haver contribuït entre cinc companys tres penics cada un per fer una sortida al llac del Regent Park amb un navili de molt curiosa construcció, i anar després a casa del guarda del parc per tal d'eixugar-nos. Això va fer que adquirís el gust de l'aigua, i folgadamente vaig practicar-m'hi amb rais en diferents bòbiles, als afores: exercici més interessant i emocionant del que podeu creure, sobretot quan un es troba al bell mig de la bassa i el propietari dels materials usats en la fabricació del rai compareix sobtadament amb una estaca.

»Bon punt us adoneu del bon senyor, la primera cosa que se us acut és de no perdre el temps amb paraules, i, si poguéssiu excusar-vos, amb tota polidesa, d'ajuntar-vos amb ell, ho faríeu de bona gana. El vostre objectiu és sortir, per la part oposada de la bassa d'on ell es troba, i eclipsar-vos cap a casa tot tranquil·lament i amb rapidesa, com si no l'haguéssiu vist. Ell, ben al contrari, manifesta un viu desig d'estrènyer la vostra mà i enraonar amb vosaltres.

»Sembla ser que coneix el vostre pare i és un dels vostres íntims amics. Però, malgrat aquests detalls, no se us acut la idea d'acostar-vos-hi. Desitja dir-vos que us ensenyarà d'agafar els seus taulons per a fer-ne un rai, però a vosaltres us sembla que no cal que es prengui tanta molèstia, car penseu que la vostra ciència és suficient per agenciar-vos l'aparell, i no voleu de cap manera molestar-lo ni accepteu la seva proposta.

»A despit de la vostra falta d'interès, segueix freturós per a aplegar-se amb vosaltres, i és ben afalagadora l'ànsia amb que recorre les vores de la bassa per a rebre-us en el vostre desembarc.»

(*18) El termes mariners volen dir: recollir parcialment la vela i posar-la de través perquè faci menys resistència.

(*19) Hauria de dir: "posar-la a favor del vent."

(*20) L'error és evident; hauria de dir: «Ja érem deu milles més amunt».

(*21) En aquest punt, tot el següent passatge fou omès en la edició transcrita:

«No havia remat més d'un minut, quan George advertí quelcom negre surant sobre l'aigua, i ens hi acostàrem. George s'abocà, al ser-hi a prop, i ho agafà. I llavors reculà fent un crit, amb la cara pàl·lida.

»Era el cos mort d'una dona. Surava amb molta lleugeresa sobre l'aigua, i la cara era dolça i tranquil·la. No era una cara bonica; era massa envellida prematurament, massa prima i cansada, per a ser-ho; però era una cara amable i gentil, malgrat les marques de pobresa i necessitat, i tenia en ella aquell aspecte de pau que arriba a les cares dels malalts algunes vegades quan finalment el dolor els ha deixat.

»Venturosament per a nosaltres—que no teníem cap ganes d'estar vagarejant pels jutjats forenses—uns homes de la riba havien també vist el cos, i se'n feren càrrec ells.

»Vàrem conèixer la història de la dona després. Per descomptat, era la vella, vella tragèdia de sempre. Havia estimat, l'havien enganyat—o ella havia enganyat. Fos com fos, havia pecat—alguns de nosaltres ho fem, de tant en tant—i la seva família i amics, naturalment ofesos i indignats, li havien tancat les portes.

»Deixada sola per lluitar contra el món, amb la llosa de la seva vergonya penjada al coll, s'havia enfonsat més i més. Durant un temps, s'havia mantingut, ella i la criatura, amb els dotze xílings a la setmana que guanyava amb una pesada feina de dotze hores al dia, tot pagant sis xílings per a la criatura i mantenint el seus propis cos i ànima plegats amb la resta.

»Sis xílings setmanals no mantenen gaire units el cos i l'ànima. Volen separar-se l'un de l'altre quan hi ha només aquest lligam tan prim entre ells; i un dia, suposo, la pena i la trista monotonia de tot plegat li havien vingut davant els ulls més clarament que mai, i l'espectre burlata l'havia espantat. Havia fet un últim prec als amics, però contra la gelada paret de la seva respectabilitat, la veu de la errant foragitada no fou escoltada; i llavors ella havia anat a veure son fill—l'havia alçat en els seus braços i l'havia besat, amb un posat de cansament com absent, sense traïr cap mena d'emoció, i l'havia deixat, després de posar-li a la mà una xocolata d'un penic que li havia comprat, i després, amb els seus darrers xílings, havia comprat un bitllet i vingut a Goring.

»Potser els pensaments més amargs de la seva vida havien voltat pels trams boscosos i els prats de verd brillant envoltant Goring; però les dones s'agafen de forma estranya al ganivet que les apunyala, i, qui sap, entre la tristor, poden haver-s'hi barrejat també els records d'hores més dolces, passades en aquells racons ombrívols sobre els que els grans arbres dobleguen les seves branques fins tan avall.

»Havia vagarejat pels boscos al costat del riu tot el dia, i llavors, quan caigué la tarda i la llum grisa del capvespre estengué el seu fosc mantell sobre les aigües, ella obrí els braços cap al riu silenciós que havia vist les seves penes i alegries. I el vell riu l'havia acollida en els seus braços, i havia recolzat el seu cap cansat sobre el seu pit, i havia allunyat tot el dolor.

»Així havia ella pecat en totes les coses—pecat en la vida i en la mort. Que Déu l'ajudi! I a tots els altres pecadors, si n'hi ha algun més.»

End of Project Gutenberg's Tres Homes Dins D'una Barca, by Jerome K. Jerome

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK TRES HOMES DINS D'UNA BARCA (SENSE COMPTAR-HI EL GOS) ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work

and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.